ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ KÜRESEL RAPORU

ÖLÜM CEZALARI VE İNFAZLAR 2021

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ

Uluslararası Af Örgütü, herkesin içindeki insanlığı harekete geçiren ve hepimizin insan haklarından yararlanabilmesi için değişim kampanyaları yürüten 10 milyon kişilik bir harekettir. Vizyonumuz, iktidardakilerin sözlerini tuttuğu, uluslararası hukuka saygı duyduğu ve hesap verdiği bir dünyadır. Tüm hükümetlerden, siyasi ideolojilerden, ekonomik çıkarlardan ve dini inançlardan bağımsız ve asli gelir kaynağı üye aidatları ve bireysel bağışlar olan bir kurumuz. Dünyanın her yerindeki insanlarla dayanışma ve şefkat içinde hareket etmenin toplumlarımızı daha iyiye doğru değiştirebileceğine inanıyoruz.

© Amnesty International 2022

Aksinin ifade edildiği durumlar haricinde, bu belgenin içeriği Creative Commons (alıntı, gayriticari, türetilemez, uluslararası 4.0) tarafından lisanslıdır. https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode

Daha fazla bilgi için sitemizdeki izinler sayfasını ziyaret edebilirsiniz: www.amnesty.org

Uluslararası Af Örgütü dışında bir telif hakkı sahibine atfedilen içerikler Creative Commons lisansına tabi değildir.

İlk kez 2022 yılında Uluslararası Af Örgütü tarafından yayımlanmıştır.
Peter Benenson House, 1 Easton Street, London WC1X 0DW, UK

İndeks: ACT 50/5418/2022
Orijinal Dili: İngilizce
amnesty.org.tr

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ

İÇİNDEKİLER

2021 YILINDA ÖLÜM CEZASI UYGULAYAN ÜLKELER **4**
ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ'NÜN ÖLÜM CEZASI KULLANIMI KONUSUNDA TESPİT ETTİĞİ SAYILAR 6

2021 YILINDA ÖLÜM CEZASININ KULLANIMI **7**
KÜRESEL EĞİLİMLER 7
İNFAZLAR 9
2021 YILINDA UYGULANAN İNFAZ YÖNTEMLERİ 11
ÖLÜM CEZALARI 12
CEZANIN HAFİFLETİLMESİ, AF VE BERAAT 14
ÖLÜM CEZASI KULLANIMINDA ULUSLARARASI HUKUK İHLALLERİ 14

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME **16**
AMERİKA KITASI 16
ASYA PASİFİK 26
AVRUPA VE ORTA ASYA 38
ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA 40
SAHRA ALTI AFRİKA 51

EK I: 2021'DE KAYDEDİLEN İNFAZLAR VE ÖLÜM CEZALARI **60**
2021 YILINDA KAYDEDİLEN İNFAZLAR 60
2021 YILINDA KAYDEDİLEN ÖLÜM CEZALARI 61

EK II: 31 ARALIK 2021 TARİHİ İTİBARİYLE ÖLÜM CEZASI UYGULAYAN VE UYGULAMAYAN ÜLKELER **62**

EK III: 31 ARALIK 2021 TARİHİ İTİBARİYLE ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERİN ONAYLANMASI **64**

2021'DE ÖLÜM CEZASI UYGULAYAN ÜLKELER

Bu harita, bölge ve sınırların genel mevkilerini göstermektedir. Uluslararası Af Örgütü'nün tartışmalı bölgelere ilişkin görüşü olarak yorumlanmamalıdır.

Haritada numaralandırılmış 11 ülke, son beş yıl boyunca (2017-2021) ölüm cezası uygulamaya devam etti.

+ işareti Uluslararası Af Örgütü'nün hesapladığı sayının asgari olduğunu gösterir. +'nın önüne bir sayı gelmediğinde, bu, Uluslararası Af Örgütü'nün birden fazla infaz olduğundan emin olduğu ancak gerçek sayıyı belirlemenin mümkün olmadığı anlamındadır.

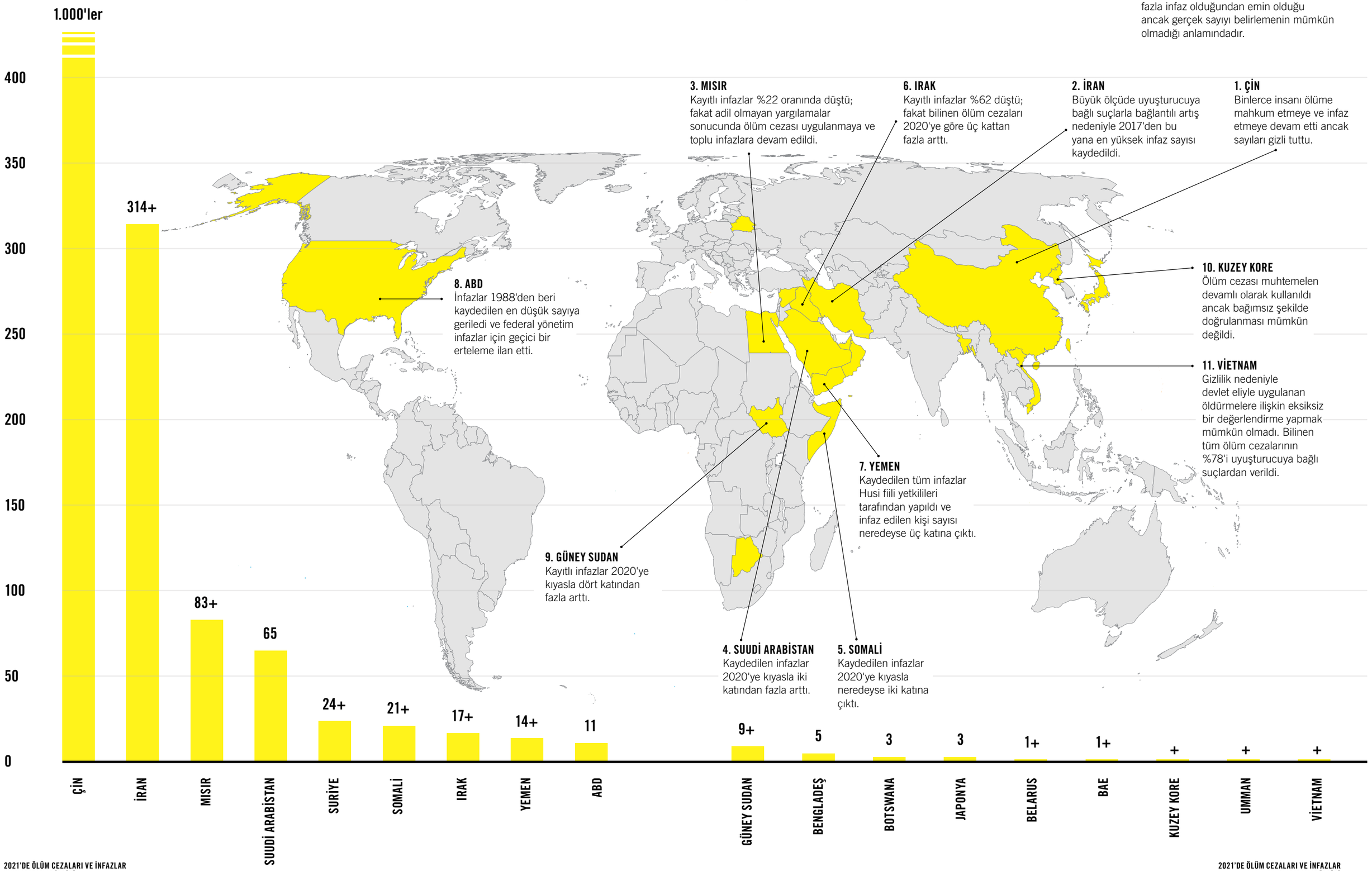

3. MISIR
Kayıtlı infazlar %22 oranında düştü; fakat adil olmayan yargılamalar sonucunda ölüm cezası uygulanmaya ve toplu infazlara devam edildi.

6. IRAK
Kayıtlı infazlar %62 düştü; fakat bilinen ölüm cezaları 2020'ye göre üç kattan fazla arttı.

2. İRAN
Büyük ölçüde uyuşturucuya bağlı suçlarla bağlantılı artış nedeniyle 2017'den bu yana en yüksek infaz sayısı kaydedildi.

1. ÇİN
Binlerce insanı ölüme mahkum etmeye ve infaz etmeye devam etti ancak sayıları gizli tuttu.

8. ABD
İnfazlar 1988'den beri kaydedilen en düşük sayıya geriledi ve federal yönetim infazlar için geçici bir erteleme ilan etti.

10. KUZEY KORE
Ölüm cezası muhtemelen devamlı olarak kullanıldı ancak bağımsız şekilde doğrulanması mümkün değildi.

11. VİETNAM
Gizlilik nedeniyle devlet eliyle uygulanan öldürmelere ilişkin eksiksiz bir değerlendirme yapmak mümkün olmadı. Bilinen tüm ölüm cezalarının %78'i uyuşturucuya bağlı suçlardan verildi.

7. YEMEN
Kaydedilen tüm infazlar Husi fiili yetkilileri tarafından yapıldı ve infaz edilen kişi sayısı neredeyse üç katına çıktı.

9. GÜNEY SUDAN
Kayıtlı infazlar 2020'ye kıyasla dört katından fazla arttı.

4. SUUDİ ARABİSTAN
Kaydedilen infazlar 2020'ye kıyasla iki katından fazla arttı.

5. SOMALİ
Kaydedilen infazlar 2020'ye kıyasla neredeyse iki katına çıktı.

2021'DE ÖLÜM CEZALARI VE İNFAZLAR
ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ

2021'DE ÖLÜM CEZALARI VE İNFAZLAR
ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ'NÜN ÖLÜM CEZASI KULLANIMI KONUSUNDA TESPİT ETTİĞİ SAYILAR

Bu rapor, Ocak-Aralık 2021 döneminde yargı eliyle ölüm cezası kullanımını incelemektedir. Önceki yıllarda olduğu gibi resmi sayılar, mahkeme kararları, ölüm cezasına mahkum edilen kişiler ile aileleri ve avukatlarından alınan bilgiler, basında yer alan haberler ve sınırlı sayıda ülkede diğer sivil toplum örgütleri dahil olmak üzere çeşitli kaynaklardan bilgi toplandı. Resmi bilgilerin kamuya açık olmadığı durumlarda ise, Uluslararası Af Örgütü, ölüm cezasının ne ölçüde uygulanıldığını öğrenmek için ilgili makamlara mektup yazarak bilgi talebinde bulundu.

Uluslararası Af Örgütü, infaz, ölüm cezası ve cezanın hafifletilmesi veya beraat gibi ölüm cezası uygulamalarının farklı boyutlarıyla ilgili konularda yalnızca yeterli kanıt olduğunda raporlama yapmaktadır. Birçok ülkede hükümetler ölüm cezasının kullanımına ilişkin bilgileri yayımlamamaktadır. Örneğin, Çin ve Vietnam'da ölüm cezasının kullanımına ilişkin veriler devlet sırrı olarak sınıflandırılıyor. 2021 yılı boyunca, kısıtlayıcı devlet uygulamaları nedeniyle özellikle Belarus, Laos ve Kuzey Kore (Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti) gibi ülkelerde ölüm cezası hakkında çok az bilgi mevcuttu veya hiç bilgi yoktu.

Bu nedenle, birçok ülke için Uluslararası Af Örgütü'nün ölüm cezasının kullanımına ilişkin sayıları asgari sayılardır. Gerçek sayıların daha yüksek olması muhtemeldir. Uluslararası Af Örgütü, belirli bir yılda bir ülkenin yetkili makamlarından resmi bilgi aldığında, bu bilgileri raporda belirtmiştir.

2009'da Uluslararası Af Örgütü, Çin'de ölüm cezasının kullanımına ilişkin tahmini sayıları yayımlamayı durdurdu. Bu karar, Çin yetkililerinin Uluslararası Af Örgütü'nün sayılarını yanlış şekilde sunmasıyla ilgili endişeler nedeniyle alındı. Uluslararası Af Örgütü, bilgiye erişimdeki kısıtlamalar nedeniyle Çin ile ilgili yayınlayabildiği sayıların gerçeğin çok altında olduğunu her zaman açıkça belirtti. Çin henüz ölüm cezasıyla ilgili herhangi bir sayı yayımlamadı. Ancak eldeki bilgiler, her yıl binlerce kişinin infaz edildiğini ve ölüme mahkum edildiğini göstermektedir. Uluslararası Af Örgütü, Çin makamlarına Çin'de ölüm cezasının kullanımına ilişkin bilgi yayımlama çağrısını yineliyor.

Uluslararası Af Örgütü raporun yayımlanmasından sonra yeni bilgiler edindiği ve bu bilgileri doğrulayabildiği durumlarda, sayıları çevrimiçi olarak amnesty.org/en/what-we-do/death-penalty adresinde güncellemektedir.

Tablo ve listelerde bir ülkenin adının yanında bir sayıdan sonra "+" işaretinin yer aldığı durumlarda, örneğin Malezya (14+) gibi ülkelerde, bu, Uluslararası Af Örgütü'nün Malezya'da 14 infazı, ölüm cezasını veya ölüm cezasına mahkum edilen kişileri doğruladığı ancak gerçek sayının 14'ten fazla olduğuna inandığı anlamına gelmektedir. Bir ülkenin adından sonra sayı olmadan "+" göründüğü durumlarda ise, örneğin, Umman'da (+), bu, Uluslararası Af Örgütü'nün ilgili ülkede infazlar, ölüm cezaları veya ölüm cezasına mahkum edilen kişiler olduğunu doğruladığı, ancak güvenilir bir asgari sayı sağlamak için yeterli bilgiye sahip olmadığı anlamına gelir. Çin dahil küresel ve bölgesel toplamlar hesaplanırken "+" iki olarak sayılmıştır.

Uluslararası Af Örgütü, suçlanan kişinin kim olduğundan, suçun niteliği veya hangi koşullarda işlendiğinden ya da öldürme yönteminden bağımsız olarak istisnasız tüm davalarda ölüm cezasına karşı çıkıyor. Uluslararası Af Örgütü, ölüm cezasının tamamen kaldırılması için kampanya yürütüyor.

2021 YILINDA ÖLÜM CEZASININ KULLANIMI

> **"Ölüm cezası sistemi temelde kusurlu, adaletsiz ve etkisiz. Bu sistemin bu eyalette ve bu ülkede yeri yok. Virginia'da, masum insanların infaz edildiği günler oldu ve Siyah sanıklar orantısız bir şekilde ölüme mahkum edildi. Bu insanlık dışı uygulamayı ortadan kaldırmak, yapılması gereken ahlaki şeydir."**
>
> Eski Virginia Valisi Ralph S. Northam, 24 Mart 2021[1]

KÜRESEL EĞİLİMLER

2021'de ölüm cezası artış gösterdi. Uluslararası Af Örgütü'nün yaptığı izlemenin sonuçlarına göre, küresel olarak infazlarda 2020 sayılarına göre %20 (en az 483'ten en az 579'a) bir artış söz konusuyken, bilinen ölüm cezalarının sayısı ise neredeyse %40 arttı (2020'de en az 1.477'den 2021'de en az 2.052'ye).

Bu sayılara dünyada en çok ölüm cezası veren ülke olmaya devam eden Çin'deki binlerce infaz ve ölüm cezası dahil değil. Kuzey Kore ve Vietnam'daki gizlilik ve diğer bazı ülkelerde bilgiye erişimin kısıtlı olması, küresel eğilimlere yönelik eksiksiz bir değerlendirmeyi engellemeye devam etti.

İnfazlardaki artış, temel olarak İran için kaydedilen yıllık sayılardaki artıştan (2020'de en az 246'dan 2021'de en az 314'e, %28'lik bir artış) kaynaklandı. Bu, 2017'den bu yana kaydedilen en yüksek sayı oldu. İran'daki ani artış özellikle uyuşturucuyla ilgili suçlardan hüküm giymiş kişilerin (132) infazlarından kaynaklandı. Bu sayı toplamın %42'sini oluşturuyordu. Kasım 2017'de yürürlüğe giren narkotikle mücadele yasasında yapılan değişikliklere rağmen 2020 yılına göre beş kattan fazla artış (23) yaşandı. Suudi Arabistan'da da 2020 sayılarına göre iki katından fazla artış gerçekleşti (27'den 65'e çıktı).

Covid-19 pandemisi nedeniyle getirilen kısıtlamalar tamamen veya kısmen kaldırıldığından ve alternatif süreçler oluşturulduğundan Bangladeş, Hindistan ve Pakistan dahil birçok ülkede 2020'ye kıyasla çok daha yüksek sayıda ölüm cezası kaydedildi. Singapur'da pandemiyle mücadele kapsamında uygulanan kısıtlamalar nedeniyle planlanan infazlar durdurulduğundan, üst üste ikinci yıl hiçbir infaz bildirilmedi.

[1] Eski Virginia Valisi Ralph S. Northam, "Vali Northam, Virginia'da Ölüm Cezasını Kaldıran Yasayı İmzaladı", 24 Mart 2021, governor.virginia.gov/newsroom/all-releases/2021/march/headline-894006-en.html

Birçok ülkede insan hakları krizleri ortaya çıkarken, hükümetler uluslararası insan hakları hukuku ve standartlarına göre oluşturulan güvenceleri hiçe saydılar. Protestoculara ve azınlıklara yönelik devlet baskısının silahlarından biri olarak ölüm cezasına başvurdular.

Ordunun sivillerin davalarını yargılama yetkisini ivedi yargılama yoluyla ve temyiz hakkı olmaksızın askeri mahkemelere devrettiği Myanmar'da, sıkıyönetim kapsamında ölüm cezasına başvurulması konusunda endişe verici bir artış kaydedildi. 90'a yakın kişi keyfi olarak ölüm cezasına mahkum edildi. Siyasi muhalifleri ve protestocuları hedef alan bu yargılamaların birçoğu yargılanan kişilerin gıyabında gerçekleşti.

Mısır'da, işkence yoluyla alınan ifadeler ve toplu infazlar dahil olmak üzere, ölüm cezası kapsamlı bir şekilde uygulanmaya devam etti. İran'da, etnik azınlıkların üyelerine karşı "Allah'a düşmanlık" gibi muğlak suçlamalarla ve siyasi baskı aracı olarak ölüm cezaları orantısız bir şekilde kullanıldı. Kaydedilen infazların en az %19'u (61), İran'ın toplam nüfusundaki payı %5 civarında olan Beluci etnik azınlığının üyeleriydi. Suudi Arabistan'da, öldürme, şiddet veya bunlara teşebbüsü de içeren terörle bağlantılı suçlardan dolayı dokuz kişi infaz edildi. Hükümet karşıtı şiddet içeren protestolara katılmaktan suçlu bulunan Şii azınlığa mensup Suudi Arabistanlı genç Mustafa El Derviş, Haziran ayında infaz edildi.

Bunlara rağmen yıl boyunca yaşanan olumlu gelişmeler, küresel eğilimin bu acımasız cezanın kaldırılmasından yana olduğunu gösterdi. Çin'de infaz edildiği ve bazı ülkelerde sınırlı bilgi veya bilgi eksikliği nedeniyle sayılamadığı düşünülen binlerce insanı saymazsak, küresel olarak kaydedilen infazların sayısında artış olsa da, toplam sayı tarihteki en düşük sayılardan biri oldu. Bu, Uluslararası Af Örgütü'nün en az 2010'dan beri kaydettiği ikinci en düşük sayıydı. İnsanları infaz ettiği bilinen ülke sayısı 18'di. Bu, Uluslararası Af Örgütü'nün kayıt tutmaya başlamasından bu yana en düşük seviye oldu. Böylelikle, infaza başvurmayı seçen ülkelerin azınlıkta olduğu bir kez daha teyit edildi.

2021 yılının Temmuz ayında Sierra Leone Parlamentosu'nun ölüm cezasını tamamen kaldıracak bir yasa tasarısını oybirliğiyle kabul etmesi, önemli bir dönüm noktası oldu.[2] Kazakistan Cumhurbaşkanı da Aralık ayında benzer bir yasa çıkardı. Yılın başlarında, Virginia, ABD'de ölüm cezasını kaldıran 23. eyalet ve ilk güney eyaleti oldu. Ermenistan, ölüm cezasının kaldırılmasına ilişkin önemli bir uluslararası anlaşmaya taraf devlet oldu.

Başka yerlerde de farklı olumlu girişimler gerçekleşti. Orta Afrika Cumhuriyeti ve Gana'nın yasama organlarında ölüm cezasının kaldırılmasına yönelik yasa tasarıları geliştirildi. Papua Yeni Gine Hükümeti, Ocak 2022'deki parlamento oturumu öncesinde ölüm cezası konusunda ulusal bir müzakere başlattı. Yılın sonunda Malezya Hükümeti, 2022'nin üçüncü çeyreğinde ölüm cezasına ilişkin yasal reformları masaya yatıracağını duyurdu. Filipinler'de ölüm cezasının yeniden getirilmesi tehlikesi, Senato'daki eski destekçilerden üçünün bu tür bir girişime karşı çıkacaklarını açıklamasıyla hafifledi.

ABD yönetimi, Temmuz ayında federal infazlar konusunda geçici bir erteleme ilan etti. Kazakistan, Rusya Federasyonu, Tacikistan, Malezya ve Gambiya infazlarla ilgili resmi ertelemelere devam etti.

Tayland Kralı Maha Vajiralongkorn Badinthep Thearawangkun iki ayrı olayda af ilan ederek ülkede ölüm cezasına mahkum edilen kişi sayısını önemli ölçüde azalttı.

Dönemin Virginia Valisi Ralph Northam, ölüm cezasını kaldırma tasarısını yasalaştırdı ve eyalette yıllar boyu ölüm cezasına son vermek için kampanya yürüten kişilerin çabalarından ötürü minnettarlığını dile getirdi.[3]

[2] Yıl sona erdiğinde karar henüz yürürlüğe girmemişti.

[3] Eski Virginia Valisi Ralph S.Northam, "Vali Northam, Virginia'da Ölüm Cezasını Kaldıran Yasayı İmzaladı", 24 Mart 2021. governor.virginia.gov/newsroom/all-releases/2021/march/headline-894006-en.html

Küresel eğilim açık bir şekilde ölüm cezasını kaldırma yönünde olsa da, 2021'de kaydedilen artışlar, bu konudaki baskıyı bırakma zamanının henüz gelmediğine dair bir uyarı niteliğindedir. Tüm infazlar ve ölüm cezaları sona erene kadar bu acımasız cezanın kullanımıyla bağlantılı insan hakları ihlallerini ve doğası gereği adaletsizliğini kınamaya devam etmeliyiz. Ölüm cezasının olmadığı bir dünya çok yakın ama bunun için mücadeleyi sürdürmeliyiz. Uluslararası Af Örgütü, suçlanan kişinin kim olduğundan, suçun niteliği veya hangi koşullarda işlendiğinden ya da öldürme yönteminden bağımsız olarak istisnasız tüm davalarda ölüm cezasına karşı çıkmaktadır.

ŞEKİL 1: ÖLÜM CEZASINI KALDIRDIĞI VE UYGULADIĞI BİLİNEN ÜLKELER (2002-2021)

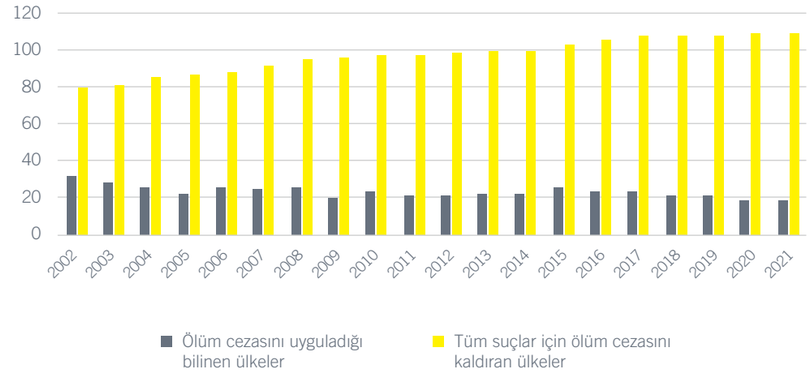

Son yirmi yılın sayıları iki zıt eğilim gösteriyor. Tüm suçlar için ölüm cezasını kaldıran ülkelerin sayısı artmaya devam ederken, her yıl infaz gerçekleştirdiği bilinen ülkelerin sayısı istikrarlı bir şekilde azaldı.

İNFAZLAR

Uluslararası Af Örgütü 2021 yılında 579 infaz kaydetti. 2020 yılında kaydedilen toplama (483) göre %20'lik bir artış gerçekleşti. Bu artışa rağmen, 2021'deki toplam sayı tarihteki en düşük sayılardan biri oldu. Bu, Uluslararası Af Örgütü'nün en az 2010'dan beri kaydettiği ikinci en düşük sayıydı (Şekil 2).[4]

Önceki yıllarda olduğu gibi, kaydedilen küresel toplamlar, Uluslararası Af Örgütü'nün, ölüm cezasına ilişkin verilerin devlet sırrı olarak sınıflandırıldığı Çin'de gerçekleştirildiğini düşündüğü binlerce infazı içermiyor.[5] Raporları bağımsız olarak doğrulamanın imkânsız olduğu Kuzey Kore ve Vietnam'da da veriler devlet sırrı olarak sınıflandırılıyor. Toplam sayılar, ölüm cezasına yoğun bir şekilde başvurduğu düşünülen bu iki ülke ile ilgili sahip olunan bilgilere erişimin son derece sınırlı olmasından da etkilendi. Gizliliğe dayalı resmi uygulamalar, Uluslararası Af Örgütü'nün Belarus dahil diğer birçok ülkedeki gerçek sayıları toplamasına izin vermedi.

[4] 2020 yılı için bildirilen toplam infaz sayısı, Uluslararası Af Örgütü'nün ölüm cezasının kullanımını izlemeye başladığı 1979'dan bu yana herhangi bir yılda kaydettiği en düşük sayılardan biridir. Bununla birlikte, on yıllar boyunca bilgiye erişimde, ülkelerin yapısında ve metodolojide meydana gelen değişiklikler, bu sayıyı daha uzun bir süreç için doğru bir şekilde karşılaştırmayı zorlaştırmaktadır.

[5] 2009 yılında Uluslararası Af Örgütü, Çin'de ölüm cezasının kullanımına ilişkin tahmini sayıları yayınlamayı durdurdu. Bunun yerine, yetkilileri, sayıları kendileri yayınlayarak ölüm cezası uygulamasını azaltma hedeflerine ulaştıklarına dair iddialarını kanıtlamaya çağırdı.

ŞEKİL 2: KAYITLI KÜRESEL İNFAZLAR (2010-2021)

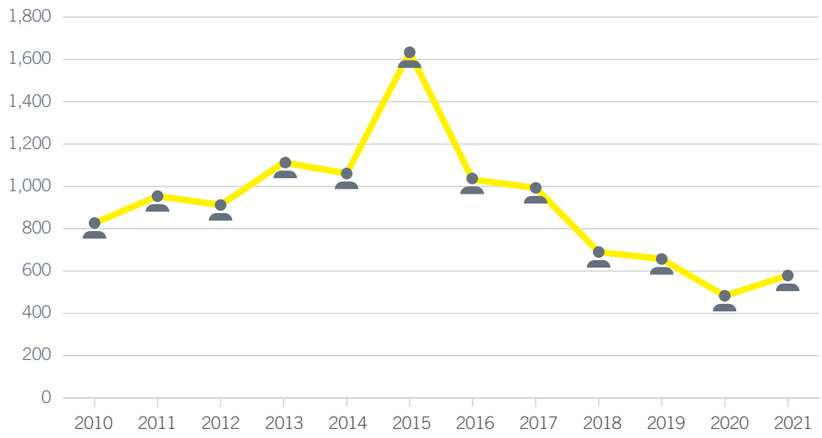

Uluslararası Af Örgütü tarafından 2010-2021 yılları için kaydedilen yıllık toplam infaz sayısı.

2021'de infaz edildiği bilinen 579 kişiden 24'ü (%4) şu şekildeydi: Mısır (8), İran (14), Suudi Arabistan (1) ve ABD (1).

2021 YILINDA DÜNYADA KAYDEDİLEN İNFAZLAR[6]

Bangladeş (5), Belarus (1+), Botsvana (3), Çin (+), Mısır (83+), İran (314+), Irak (17+), Japonya (3), Kuzey Kore (+), Umman (+), Suudi Arabistan (65), Somali (21+), Güney Sudan (9+), Suriye (24+), Birleşik Arap Emirlikleri (1+), ABD (11), Vietnam (+), Yemen (14+).

Uluslararası Af Örgütü 18 ülkede, 2020'dekiyle aynı sayıda infaz kaydetti. Bu, Uluslararası Af Örgütü'nün kayıt tutmaya başlamasından bu yana bilinen en düşük infaz sayısıdır (Şekil 1).

Bir önceki yıl ölüm cezalarının uygulandığı Hindistan, Katar ve Tayvan'da, bilinen hiçbir infaz gerçekleştirilmedi.

Birkaç yıl aradan sonra üç ülke infazlara yeniden başladı. Belarus ve Japonya 2019'dan beri ilk infazlarını ve Birleşik Arap Emirlikleri ise 2017'den beri ilk infazını gerçekleştirdi. ABD'de Mississippi 2012'den ve Oklahoma 2015'ten bu yana ilk kez ölüm cezası uyguladı.

Üç ülke -İran (en az 314), Mısır (en az 83) ve Suudi Arabistan (65)- bilinen tüm infazların %80'ini oluşturdu.

[6] Uluslararası Af Örgütü, Ağustos 2021'den sonra Afganistan'da ölüm cezasının yargısal kullanımına ilişkin bilgileri ve Umman ve Suriye'de kullanılan infaz yöntemini teyit edemedi.

Kaydedilen küresel toplamdaki genel artış, öncelikle İran'daki (2020'de en az 246'dan %28'lik bir artışla) ve Suudi Arabistan'da kaydedilen 2020 toplamını ikiye katlayan (27'den 65'e) kaydedilen infaz toplamlarındaki artışlarla bağlantılıydı. Diğer dikkat çekici artışlar ise Somali'de (2020'de en az 11'den 2021'de en az 21'e); Güney Sudan'da (2020'de en az ikiden 2021'de en az dokuza); ve Yemen'de (2020'de en az 5'ten 2021'de en az 14'e) kaydedildi.

Uluslararası Af Örgütü, 2020'de infaz sayısını üçe katlayan (en az 107) Mısır'da (en az 83) %22'lik; Irak'ta %62'lik (2020'de en az 45 ve 2021'de en az 17); ve ABD'de %35'lik (2020'de 17 ve 2021'de 11) bir düşüş kaydetti.

2021 YILINDA UYGULANAN İNFAZ YÖNTEMLERİ[7]

Baş keserek öldürme	Suudi Arabistan							
Asarak öldürme	Bangladeş	Botsvana	Mısır	İran	Irak	Japonya	Güney Sudan	BAE
Öldürücü iğne ile öldürme	Çin	ABD	Vietnam					
Ateş ederek	Belarus	Çin	Kuzey Kore	Somali	Yemen			

ULUSLARARASI RESMİ KURULUŞLAR TARAFINDAN 2021'DE ÖLÜM CEZASI UYGULADIĞI BİLİNEN ÜLKELER

- **Amerikan Devletleri Örgütü:** 35 ülkeden 1'i infaz gerçekleştirdi – ABD.
- **Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı:** 57 ülkeden 2'si infaz gerçekleştirdi – Belarus ve ABD.
- **Afrika Birliği:** 55 ülkeden 4'ü infaz gerçekleştirdi – Botsvana, Mısır, Somali ve Güney Sudan.
- **Arap Birliği:** 22 ülkeden 8'i infaz gerçekleştirdi – Mısır, Irak, Umman, Suudi Arabistan, Somali, Suriye, BAE ve Yemen.
- **Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği:** 10 ülkeden 1'i infaz gerçekleştirdi – Vietnam.
- **İngiliz Milletler Topluluğu:** 54 ülkeden 2'si ölüm cezası uyguladı – Bangladeş ve Botsvana.
- **Uluslararası Frankofoni Örgütü:** 54 ülkeden 2'si infaz gerçekleştirdi – Mısır ve Vietnam.
- **Birleşmiş Milletler:** 193 üye ülkeden 18'inin (BM üyeliğinin %9'u) infaz gerçekleştirdiği biliniyor.

[7] Önceki yıllara benzer şekilde, Uluslararası Af Örgütü 2021'de de recm yoluyla adli infazlara ilişkin herhangi bir rapor almadı. Umman ve Suriye'de 2021'de kullanılan infaz yöntemi teyit edilemedi.

ÖLÜM CEZALARI

Uluslararası Af Örgütü tarafından 2021'de kaydedilen toplam ölüm cezası sayısı, 2020'deki küresel sayıya göre %39 arttı. Bir önceki yıl en az 1.477 olan ölüm cezasına karşılık, bu sene en az 2.052 yeni ölüm cezası verildiği biliniyor (Şekil 3).

ŞEKİL 3: KAYITLI KÜRESEL ÖLÜM CEZALARI (2012-2021)

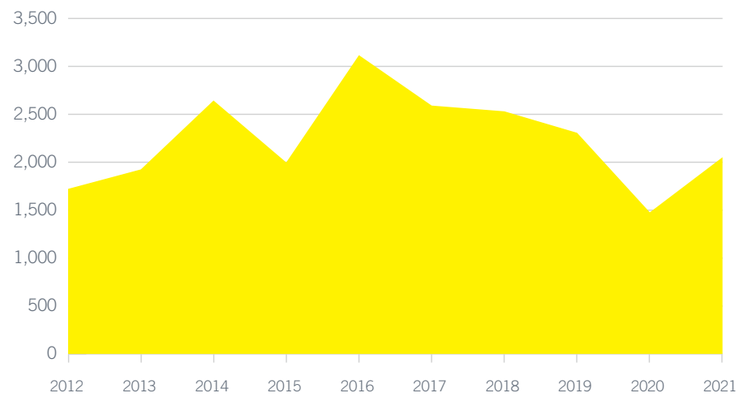

Uluslararası Af Örgütü tarafından 2012-2021 yılları için kaydedilen yıllık toplam ölüm cezası sayısı.

Laos gibi bazı ülkelerdeki ölüm cezalarına ilişkin bilgilerin varlığı ve niteliği ile ilgili farklılıklar, Uluslararası Af Örgütü'nün değerlendirmesini ve eğilimleri doğru bir şekilde karşılaştırabilmesini etkilemeye devam etti. Uluslararası Af Örgütü, örneğin önceki yıllarda yüksek sayıda ölüm cezası bildiren ülkelerden olan Malezya, Nijerya ve Sri Lanka'daki yetkililerden 2021'de verilen ölüm cezalarına ilişkin sayıları alamadı. Vietnam yetkilileri tarafından yapılan kısmi açıklamalar, her yıl yüzlerce kişinin ölüm cezasına mahkum edilmeye devam ettiğini ve gerçek sayılar kamuoyuna açıklanmasa bile 1 Ekim 2020 ile 31 Temmuz 2021 arasında %30'luk bir artış kaydedildiğini gösterdi.

2021 YILINDA DÜNYADA KAYDEDİLEN ÖLÜM CEZALARI[8]

Afganistan (2+), Cezayir (9), Bangladeş (181+), Belarus (1), Botsvana (6), Kamerun (4+), Çin (+), Kongo Demokratik Cumhuriyeti (81+), Mısır (356+), Etiyopya (+), Gambiya (3), Gana (7), Guyana (4), Hindistan (144), Endonezya (114+), İran (+), Irak (91+), Japonya (3) , Ürdün (11+), Kenya (14), Kuveyt (5+), Lübnan (12+), Libya (+), Malavi (11+), Malezya (14+), Maldivler (1), Mali (48) , Moritanya (60), Fas/Batı Sahra (1), Myanmar (86+), Nijerya (56+), Kuzey Kore (+), Umman (+), Pakistan (129+), Filistin (Devleti; 21+), Katar (+), Suudi Arabistan (8+), Sierra Leone (23), Singapur (10), Somali (27+), Güney Sudan (10+), Sri Lanka (8+), Sudan (7+) , Suriye (+), Tayvan (2), Tanzanya (+), Tayland (+), Trinidad ve Tobago (3), Tunus (3+), Uganda (2+), BAE (9+), ABD (18) , Vietnam (119+), Yemen (298+), Zambiya (9+), Zimbabve (1).

[8] Uluslararası Af Örgütü, Ağustos 2021'den sonra Afganistan'da ölüm cezasının kullanımıyla ilgili bilgileri doğrulayamadı.

2021 yılında Bangladeş (1), Kongo Demokratik Cumhuriyeti (1), Guyana (1), Endonezya (3), Malezya (3) ve Pakistan'da (1) ölüm cezasına çarptırıldığı bilinen kadınların sayısı ondu. Ancak Uluslararası Af Örgütü, İran ve Suudi Arabistan gibi sıklıkla ölüm cezasına başvurduğuna inanılan ülkeler ve birçok başka ülke için cinsiyete göre dağılıma dair net bir bilgi elde edemedi. Bu da bu sayının muhtemelen daha yüksek olduğu anlamına geliyor.

Küresel olarak, 2020'ye (54) kıyasla 2021'de iki ülkenin (56) daha ölüm cezası verdiği biliniyor. Bahreyn, Komorlar, Laos ve Nijer'de yeni ölüm cezası kaydedilmedi. Bu ülkelerin 2020 yılında insanları ölüme mahkum ettiği biliniyordu. Etiyopya, Guyana, Maldivler, Umman, Tanzanya ve Uganda'da ise 2021 yılında ölüm cezası verilmişken, 2020 yılında bu ceza kullanılmamıştı.

Verilen ölüm cezalarının sayısında önemli artışlar kaydedildi. Bu artış Bangladeş, Hindistan ve Pakistan gibi ülkelerde Covid-19 ile ilgili kısıtlamaların kaldırılmasından sonra yargılamaların yeniden başlaması veya sanal duruşmalara daha sık başvurulması nedeniyle gerçekleşti. Myanmar gibi ülkelerde ise, ölüm cezasına daha fazla başvurmayı kolaylaştıran yasaların kabul edilmesi bu cezaların sayısını artırdı. Cezayir'de (2020'de en az 1'den 2021'de 9'a); Bangladeş (en az 113'ten en az 181'e), Botsvana (1'den 6'ya), Kongo Demokratik Cumhuriyeti (en az 20'den en az 81'e), Mısır (en az 264'ten en az 356'ya), Hindistan (77'den 144'e), Irak (en az 27'den en az 91'e), Ürdün (en az 2'den en az 11'e), Lübnan (en az 1'den en az 12'ye), Malavi (en az 2'den en az 11'e), Moritanya (en az 1'den 60'a), Myanmar (en az birden en az 86'ya), Pakistan (en az 49'dan en az 129'a), Vietnam (en az 54'den en az 119'a) ve Yemen'de (en az 269'dan en az 298'e) yıllık toplam ölüm cezası sayıları arttı.

Sierra Leone'de bilinen ölüm cezaları neredeyse yarı yarıya azaldı (2020'de 39'dan 2021'de 23'e).

ÖLÜM CEZASI VERİLEN KİŞİLER

2021 sonunda en az 28.670 kişi ölüm cezasına mahkum edilmişti. Dokuz ülke bilinen toplamın %82'sini oluşturuyordu:

Irak (8.000+), Pakistan (3.800+), Nijerya (3.036+), ABD (2.382), Bangladeş (1.800+), Malezya (1.359), Vietnam (1.200+), Cezayir (1.000+) ve Sri Lanka (1.000+).

Uluslararası Af Örgütü, diğer birçok ülkede çok sayıda insanın ölüm cezasına mahkum edildiği kanaatindedir. Ancak bazı ülkeler için sayıların mevcut olmaması veya şeffaflık eksikliği gibi nedenlerle doğru sayıyı tahmin etmek mümkün değil. Bu ülkeler arasında Çin, Mısır, İran, Kuzey Kore ve Suudi Arabistan bulunuyor.

Sayıların mevcut olduğu ülkeler için bile çoğu durumda toplumsal cinsiyete göre bir döküm elde etmek mümkün olmadı. Uluslararası Af Örgütü, Gana (6), Guyana (3), Maldivler (1), Sierra Leone (3), Tayvan (1), Tunus (5) ve ABD'de (48) ölüm cezasına mahkum edilen kadınlara (67) ilişkin sayıları doğrulayabildi.

CEZANIN HAFİFLETİLMESİ, AF VE BERAAT

Uluslararası Af Örgütü, 19 ülkede ölüm cezalarının hafifletilmesini veya affını kaydetti:

Bangladeş, Botsvana, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Guyana, Hindistan, Endonezya, İran, Malezya, Myanmar, Pakistan, Sierra Leone, Güney Sudan, Tayvan, Tayland, Trinidad ve Tobago, BAE, ABD, Zambiya ve Zimbabve.[9]

Uluslararası Af Örgütü, dört ülkede ölüm cezasına çarptırılan yedi kişinin beraat ettiğini kaydetti: Bahreyn (1), Kenya (1), ABD (2) ve Zambiya (3).[10]

ULUSLARARASI HUKUK İHLAL EDİLEREK BAŞVURULAN ÖLÜM CEZALARI

Ölüm cezası, 2021'de uluslararası hukuk ve standartlar ihlal edilerek kullanılmaya devam etti. Bazı örnekler arasında şunlar yer aldı:

- Yemen'de en az dokuz kişi **halka açık** infaza maruz bırakıldı.
- İran (3) ve Yemen'de (1) 18 yaşından küçükken işledikleri suçlardan dolayı ölüm cezasına mahkum edilen dört kişi infaz edildi. Uluslararası Af Örgütü, Maldivler (5), Myanmar (en az 2) ve İran'da (80) bu kategorideki başka kişilerin de ölüm cezasının infazını beklediği kanaatindedir.[11]
- Japonya, Maldivler, Singapur ve ABD dahil olmak üzere birçok ülkede **ruhsal (psiko-sosyal) veya zihinsel engelli** kişilerin ölüm cezasına mahkum edildiği biliniyor.
- Cezayir, Bangladeş, Kamerun, Mısır, İran, Myanmar, Nijerya, Pakistan, Suudi Arabistan, Somali, Singapur ve Yemen dahil olmak üzere birçok ülkede **uluslararası adil yargılanma standartlarını** karşılamayan yargılamalar sonrasında ölüm cezalarının verildiği biliniyor.
- Mısır, İran, Suudi Arabistan ve Yemen'de **işkence veya diğer kötü muameleler** yoluyla alınmış olabilecek "itiraflar" sonucunda insanlar suçlu bulundu ve ölüm cezasına mahkum edildi.
- Cezayir, Bangladeş, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Mısır, Ürdün, Mali, Myanmar, Filistin ve Yemen'de **sanık hazır bulunmadan (gıyabında)** ölüm cezaları verildi.

[9] Cezanın hafifletilmesi, ölüm cezasının, hapis cezası gibi daha hafif bir cezayla, genellikle temyizde yargı tarafından, bazen de yürütme tarafından değiştirildiği süreçtir. Hükümlü kişi cezadan tamamen muaf tutulduğunda ise af gerçekleşmiş olur.

[10] Beraat, hüküm verildikten ve temyiz sürecinin sonuçlanmasından sonra, hüküm giyen kişinin daha sonra suçtan aklanması veya suçlamadan beraat ettirilmesi ve bu nedenle kanun nezdinde masum sayılması sürecidir.

[11] Doğum kayıt belgesi gibi net bir yaş kanıtı olmadığından çoğu durumda mahkumun gerçek yaşı tartışmalıdır. Hükümetler, yaşın ihtilaflı olduğu durumlar için bazı kriterler koymalıdır. Yaşı Zorunlu ölüm cezaları, "sanığın kişisel koşullarını veya belirli bir suçun koşullarını dikkate alma olasılığına" izin vermediği için insan hakları korumalarıyla bağdaşmaz. BM İnsan Hakları Komitesi, Görüşler: Pagdayawon Rolando / Filipinler, Tebliğ No. 1110/2002, 8 Aralık 2004, BM Belge No: CCPR/C/82/D/1110/2002, paragraf. 5.2.ve sosyal gelişim bilgisinden yararlanmak gerekir. Bu ölçütlere göre ihtilaflı davalarda kişi suçsuz kabul edilmeli, suç işlediği yaşı 18'den küçük olarak muamele görmeli ve ölüm cezasının uygulanmaması sağlanmalıdır. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. Maddesi uyarınca, çocukları ilgilendiren tüm eylemlerde çocuğun yüksek yararı birincil düşünce olmalıdır.

ULUSLARARASI HUKUK İHLAL EDİLEREK BAŞVURULAN ÖLÜM CEZALARI (DEVAM)

- Kamerun, Gana, İran, Malezya, Nijerya, Pakistan, Sierra Leone, Singapur, Trinidad ve Tobago ve Zambiya'da **zorunlu ölüm cezaları** uygulandı.[12]
- **Askeri mahkemeler** Kamerun, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Myanmar ve Yemen'de sivillere ölüm cezası verdi. Bangladeş, Mısır, Ürdün, Pakistan, Filistin ve Yemen'de ise özel mahkemeler ölüm cezası verdi.
- Ölüm cezası, **kasten öldürme içermeyen** ve dolayısıyla uluslararası hukukta "en ciddi suçlar" eşiğini karşılamayan suçlar için kullanıldı.[13]

  – **Uyuşturucuyla ilgili suçlar:**

  Çin (+) ve İran (en az 314'in 132'si, %42) olmak üzere iki ülkede en az 134 infazın gerçekleştirildiği biliniyordu. Bu, 2020'de 30 olan 2021 toplamının %23'üydü. Bu tür infazları gerçekleştirmesi kuvvetle muhtemel olan Vietnam hakkında bilgi mevcut değildi;

  11 ülkede 220 yeni ölüm cezası verildiği biliniyor: Bangladeş (en az 181'den 2'si; %1), Mısır (en az 356'dan 10'u, %3), Endonezya (en az 114'ten 94'ü, 82 %), İran (+), Malezya (en az 14'ün 5'i, %36), Pakistan (en az 129'un 2'si, %2), Singapur (10'dan 8'i, %80), Sri Lanka (8'den en az 1'i, %13), Tayland (+), BAE (en az 9'dan 1'i, %11) ve Vietnam (en az 119'dan 93, %78). Bu, 2021 yılında kaydedilen küresel toplamın %11'iydi ve 2020'ye göre %23'lük bir artışı gösteriyordu (179).

  – Yolsuzluk gibi **ekonomik** suçlar: Çin.

  – **"Küfür"** veya "İslam peygamberine hakaret": Pakistan.

  – **Tecavüz:** Mısır, Hindistan (çocuğun cinsel istismarı), İran, Pakistan, Sudan ve Suudi Arabistan.

  – **"İhanet", "ulusal güvenliğe karşı eylemler",** yabancı bir oluşumla **"işbirliği", "casusluk", "liderin politikalarını sorgulama", "isyan hareketine ve terörizme" katılma, "hükümete/devlete karşı silahlı isyan"** ve can kaybına yol açsın veya açmasın diğer **"devlete karşı suçlar" ve "Allah'a düşmanlık":** İran, Suudi Arabistan ve Yemen.

  Ölüm cezasının kapsamının genişletilmesi: Nijerya (3 eyalet).

[12] Zorunlu ölüm cezaları, "sanığın kişisel koşullarını veya ilgili suçun koşullarını dikkate alma olasılığına" izin vermediği için insan hakları korumalarıyla bağdaşmaz. BM İnsan Hakları Komitesi, Görüş: Pagdayawon Rolando / Filipinler, Tebliğ No. 1110/2002, 8 Aralık 2004, BM Belge No: CCPR/C/82/D/1110/2002, paragraf. 5.2.

[13] Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin 6. Maddesinde öngörüldüğü üzere.

BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

AMERİKA KITASI

BÖLGESEL EĞİLİMLER

- Eski ABD yönetiminin son haftasında üç infazın daha gerçekleştirilmesinin ardından yeni yönetim, Temmuz ayında federal olarak verilen ölüm cezalarının infazları için erteleme getirdi.
- Virginia, ABD'de ölüm cezasına karşı çıkan 23. eyalet oldu; Ohio, üst üste üç yıl tüm infazları erteledi veya durdurdu.
- Amerika bölgesinin geri kalanı ise üst üste 13 yıl infaz gerçekleştirmemiş oldu.

ÜLKE	2021 YILINDA KAYDEDİLEN İNFAZLAR	2021 YILINDA KAYDEDİLEN ÖLÜM CEZALARI	2021 YILI SONUNDA ÖLÜM CEZASINA MAHKUM EDİLDİĞİ BİLİNEN KİŞİLER
ANTİGUA VE BARBUDA	0	0	0
BAHAMALAR	0	0	0
BARBADOS	0	0	6
BELİZE	0	0	0
KÜBA	0	0	0
DOMİNİK	0	0	0
GRENADA	0	0	1
GUATEMALA	0	0	0
GUYANA	0	4	27
JAMAİKA	0	0	0
SAINT KITTS VE NEVIS	0	0	0
SAINT LUCIA	0	0	0
SAINT VINCENT VE GRENADINLER	0	0	1
TRİNİDAD VE TOBAGO	0	3	45
ABD[14]	6 yargı mercii dahilinde 11 ceza:[15] Alabama (1) Mississippi (1) Missouri (1) Oklahoma (2) Teksas (3) ABD federal (3)	7 eyalette 18: Alabama (4) Kaliforniya (3) Florida (2) Nebraska (1) Oklahoma (4) Tennessee (1) Teksas (3)	29 yargı mercii dahilinde 48'i kadın olmak üzere 2.382 kişi.[16] Sekiz eyalette 100'den fazla kişi: Kaliforniya'da 694 Florida'da 318 Teksas'ta 198 Alabama'da 168 Kuzey Karolina'da 135 Ohio'da 131 Arizona'da 112 Pensilvanya'da 109

ABD'de son yıllarda gerçekleştirilen infazlardaki genel düşüş 2021'de de devam etti ve toplam sayı 1988'den bu yana kaydedilen en düşük sayıya ulaştı (11). İnfazlar 2020 toplamına göre %35 (17) ve 10 yıl öncesine kıyasla %74 (2012'de 43; bkz. Şekil 4) düştü.

ŞEKİL 4: ABD'DE UYGULANAN ÖLÜM CEZALARI (2012-2021)

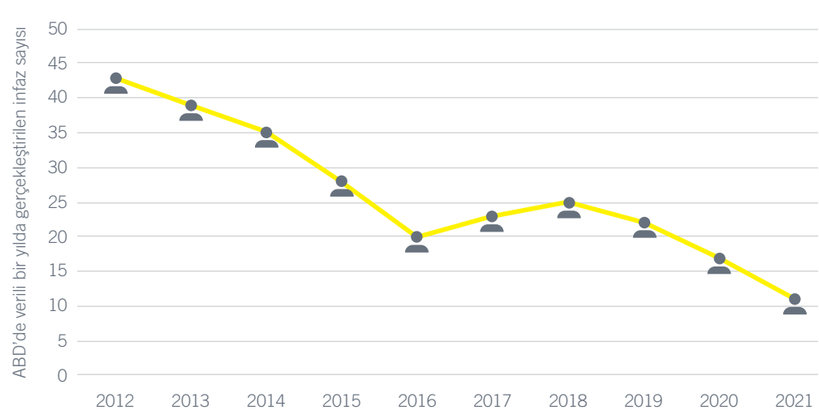

2012-2021 döneminde ABD'de gerçekleştirilen infazlar.

[14] Uluslararası Af Örgütü'nün ilgili ABD eyaletlerindeki Ceza İnfaz Kurumları, mahkemeler ve medya tarafından yayınlanan bilgileri izlemesine dayanan sayılar. Uluslararası Af Örgütü yıl boyunca 26 erkeğin ölüm cezasının infazını beklerken öldüğünü kaydetti; bu kişilerin 4'ü Covid-19'a yakalandıktan sonra hayatını kaybetti.

[15] Hem eyalet yetkilileri hem de federal yetkililer infazlar gerçekleştirdi.

[16] New Hampshire eyaletinde 2019'da ölüm cezası kaldırılmış olmasına rağmen bir kişi ölüm cezasına mahkum edildi. Virginia'da ölüm cezasını kaldıran yasa (24 Mart'ta imzalanan 2263 sayılı yasa, Virginia Meclis Yasası 344. Bölüm), eyalette kalan ölüm cezalarının hafifletilmesine yönelikti.

2021 yılındaki toplam infaz ve dava sayısı, bu yıl da Covid-19 pandemisi ile ilgili kısıtlamalardan etkilendi. 2020'de pandemi nedeniyle eyalet düzeyindeki infazlar yılın ilk yarısında durma noktasına geldi. Federal infazlar 17 yıl sonra Temmuz'da yeniden başladı. Ocak 2021'de ise ilerleyen dönemde görev süresi sona eren federal yönetim üç kişiyi ölüme mahkum etti. Bu 2021'in ilk dört ayında ülke çapındaki tek infazdı. Eyalet infazları Mayıs'ta yeniden başladı.[17]

Yıl içinde, altı yargı merciinde 2020 yılı ile aynı sayıda infaz gerçekleştirildi. Mississippi 2012 ve Oklahoma 2015 yılından bu yana ilk kez ölüm cezası uyguladı. 2020'de ölüm cezası uygulayan Georgia ve Tennessee, 2021 yılında uygulamadı. Teksas, tüm eyalet infazlarının yaklaşık %40'ını oluşturmaya devam etti (8'de 3'ü). Oklahoma ise hemen arkasında (2) yer alıyordu. Ohio'daki infazlar, eyaletteki öldürücü iğne yöntemiyle ilgili[18] süregelen meseleler nedeniyle Vali'nin tecil kararı vermesiyle beklemede kaldı. Ayrıca, kullanılan maddelerin tedarikiyle ilgili zorluklar ve değiştirilen öldürücü enjeksiyon protokolleri nedeniyle, diğer bazı eyaletlerde de infazlara ara verildi.[19]

ABD, Washington DC'deki Death Penalty Information Center (Ölüm Cezası Bilgi Merkezi) tarafından derlenen sayılar, 2021'de (45) açıklanan infaz tarihleri sayısının 2020'den (62) önemli ölçüde düşük olduğunu gösterdi.

Uluslararası Af Örgütü tarafından kaydedilen ölüm cezalarının sayısı (18) 2020 yılındakiyle aynıydı. Bu sayı, ABD Yüksek Mahkemesi'nin 1972'de mevcut yasalar uyarınca ölüm cezasının uygulanmasını anayasaya aykırı bulmasından[20] bu yana üst üste ikinci yıl en düşük seviyede kaldı. 2019'a kıyasla bu sayı neredeyse yarı yarıya daha az (35). Yıllık toplam, Covid-19 pandemisi karşısında alınan önlemler nedeniyle mahkeme işlemlerinde ve jüri duruşmalarında yaşanan gecikmelerden bir nebze de olsa etkilendi.[21]

2020'de olduğu gibi, bu sene de yedi eyalet ölüm cezası verdi. Alabama, Nebraska ve Tennessee bir yıllık bir aradan sonra ölüm cezası verirken, 2020'de ölüm cezası veren Arizona, Mississippi ve Ohio bu sene vermedi. Florida'nın verdiği ölüm cezası toplamı 2020'de yediden 2021'de ikiye düşerken, Oklahoma'nın 2020'de bir olan ölüm cezası sayısı 2021'de dörde yükseldi.

[17] Tennessee Yüksek Mahkemesi, Covid-19 ile ilgili endişeler nedeniyle Şubat ayında bir infazı erteledi. Tennessee Yüksek Mahkemesi, Tennessee Eyaleti - Oscar Franklin Smith, No. M2016-01869-SC-R11-PD, 5 Ocak 2021, tncourts.gov/sites/default/files/docs/order_staying_february_4_2021_execution-filed.pdf

[18] Ohio Valisi Mike DeWine, "Vali DeWine cezaları erteliyor", 9 Nisan 2021, Governor.ohio.gov/media/news-and-media/dewine-issues-reprieves-04092021.

[19] Ohio'ya ek olarak, 2021'deki infazlar Arizona, Arkansas, Florida, Idaho, Indiana, Kentucky, Louisiana, Nebraska, Nevada ve Güney Karolina da dahil olmak üzere çeşitli yargı mercilerinde davalar ve öldürücü iğne prosedürleri ile ilgili zorluklar nedeniyle tamamen veya kısmen askıya alındı.

[20] ABD Yüksek Mahkemesi, Furman / Georgia, 408 U.S. 238 (1972).

[21] Diğer örneklerin yanı sıra, Amerika Birleşik Devletleri Mahkemeleri, "Covid-19 vakaları jüriler işlerine geri dönüyor", 27 Mayıs 2021, uscourts.gov/news/2021/05/27/covid-19-cases-fall-juries-get-back-work

ABD'DE ÖLÜM CEZASI

Virginia'da ölüm cezasının kaldırılmasının ardından, 23 ABD eyaleti 11'i milenyumun başlangıcından bu yana olmak üzere tüm suçlar için bu cezayı kaldırmıştı.[22] Kalan 27 eyaletten Kaliforniya, Indiana, Kansas, Kentucky, Louisiana, Montana, Nevada, Kuzey Karolina, Oregon, Pensilvanya, Güney Karolina, Utah ve Wyoming (13 eyalet veya ölüm cezası olan tüm eyaletlerin %48'i) en az 10 yıldır hiç ölüm cezası uygulamadı. Kaliforniya, Oregon ve Pensilvanya'da infazlar valilik emriyle ertelendi. Bu, 2021'in sonu itibariyle, 50 ABD eyaletinin üçte birinden daha azının (%28) son 10 yılda ölüm cezasını uyguladığı anlamına geliyordu (Şekil 5).

Federal düzeyde, ABD askeri yetkilileri 1961'den beri herhangi bir infaz gerçekleştirmezken, federal yasalar uyarınca hüküm giymiş kişilerin infazları 17 yıllık bir aradan sonra Temmuz 2020'de yeniden başladı ve 16 Ocak 2021'e kadar devam etti.

ŞEKİL 5: ABD EYALETLERİNDE ÖLÜM CEZASI

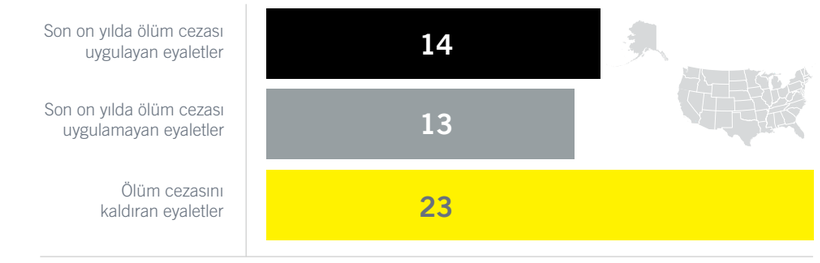

2021'in sonunda, 23 ABD eyaleti ölüm cezasını tamamen kaldırmıştı. Kalan 27 eyaletten 13'ü ise son 10 yılda infaz uygulamadı.

Amerika bölgesinde, ABD mahkemeleri tarafından verilenlere ek olarak, Guyana ve Trinidad ve Tobago'da bilinen yedi ölüm cezası uygulandı. Bölgede cinayet için zorunlu ölüm cezasını uygulayan tek ülke olan Trinidad ve Tobago, ABD dışında ölüm cezasına mahkum edildiği bilinen 80 kişinin yüzde 56'sını oluşturuyordu. Dokuz ülke (Antigua ve Barbuda, Bahamalar, Belize, Küba, Dominika, Guatemala, Jamaika, Saint Kitts ve Nevis ve Saint Lucia) kimseye ölüm cezası vermedi ve ölüm cezası uygulamadı. Grenada ve Saint Vincent ve Grenadinler birer kişiyi ölüm cezasına mahkum etti.

[22] Colorado, Connecticut, Delaware, Illinois, Maryland, New Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, Virginia ve Washington eyaletleri. Columbia Bölgesi de ölüm cezasını kaldırdı.

ÜLKELERDEKİ ÖNEMLİ GELİŞMELER

Uluslararası Af Örgütü'nün edindiği resmi bilgilere göre, **Barbados**'ta cinayet suçundan zorunlu ölüm cezasına mahkum edilen altı kişi yıl sonunda yeniden cezalandırılmayı bekliyordu.[23] Ülkenin nihai temyiz mahkemesi olan Karayip Adalet Divanı, 2018 yılında zorunlu ölüm cezasını anayasaya aykırı ilan etmişti.[24]

Guyana'da üç erkek ve bir kadına ölüm cezası verildiği biliniyordu. Temyiz Mahkemesi Mayıs ayında bir erkeğin ölüm cezasını hafifletti. Yıl sonu itibariyle, ölüm cezasına mahkum edildiği düşünülen 27 kişi arasında üç kadın yer alıyordu. Haziran ayında Temyiz Mahkemesi, ölüm cezasının anayasaya uygunluğuna ilişkin itirazları incelemeye başladı.[25]

Uluslararası Af Örgütü'ne sağlanan resmi bilgilere göre, **Trinidad ve Tobago**'da farklı davalarda üç yeni zorunlu ölüm cezası verildi.[26] Üç erkeğe yönelik ölüm cezası kararı bozuldu. Bu kişilerden ikisi kasten öldürme yerine kasıtsız öldürme suçuyla yargılandı. Üçüncüsünün davası ise yeniden görülecek. Yıl sonu itibariyle kırk beş kişi ölüm cezasına mahkum edilmişti. Bu kişilerin yaklaşık üçte birinin, ölüm cezasının uygulanmasını anayasaya aykırı hale getirecek şekilde beş yıldan uzun süre ölüm cezalarının infazını beklediği düşünülüyor.[27]

2 ve 3 Kasım'da Trinidad ve Tobago'nun en yüksek temyiz mahkemesi olan İstinaf Mahkemesi'nin Yargı Komitesi'nde, cinayet için zorunlu ölüm cezasının anayasaya uygunluğuna itiraz eden bir temyiz duruşması görüldü.[28] Anayasa'da yer alan bir hüküm, Anayasa'nın kabul edildiği tarihte mevcut olan yasaları, insan haklarına aykırılık gerekçesiyle öne sürülen itirazlara karşı koruyor olsa da sunulan itiraz, Anayasa'nın güçler ayrılığı ve yargı bağımsızlığını güvence altına alan yazılı olmayan ilkelerine ve Trinidad ve Tobago'nun kuvvetler ayrılığı, hukukun üstünlüğü ve kanun önünde eşitlik ilkelerine dayalı egemen demokratik bir devlet olduğunu ilan eden Anayasa'nın 1. Maddesi'ne aykırı olduğundan zorunlu ölüm cezasının kaldırılması gerektiğini savundu. 12 Kasım'da BM İnsan Hakları Konseyi'nde Trinidad ve Tobago'nun Evrensel Periyodik İncelemesi gerçekleştirildi. Ölüm cezasının kaldırılmasına yönelik tavsiyelere yanıt olarak, ülke temsilcileri, hükümetin yaklaşan anayasaya uygunluk kararının sonucu ile ilgili ulusal bir tartışma başlatmayı planladığını duyurdu.[29]

[23] Uluslararası Af Örgütü'ne 9 Mart 2022'de ulaşan resmi yazı.

[24] Karayip Adalet Divanı, Jabari Sensimania Nervais/Kraliçe ve Dwayne Omar Severin/Kraliçe (CCJ 19 (AJ)), 2018, ccj.org/wp-content/uploads/2021/02/2018-CCJ-19- AJ-1.pdf

[25] Ölüm Cezası Projesi, "Guyana'nın Temyiz Mahkemesi bugün ölüm cezasının kaldırılma ihtimalinin olduğu önemli bir davaya bakacak", 16 Haziran 2021, deathpenaltyproject.org/guyanas-court-of-appeal-will-today-hear-a-landmark-case-that-could-see-the-death-penalty-abolished/; Guyana Times, "Ölüm cezasına yasal itiraz: Guyanalıların iradesinin tezahürü", 21 Ekim 2021, guyanatimesgy.com/legal-challenge-death-penalty-retention-a-manifestation-of-the-will- Guyanalı/

[26] Uluslararası Af Örgütü'ne 8 Mart 2022'de ulaşan resmi yazı.

[27] Pratt ve Morgan/Jamaika Başsavcısı (UKPC 37) (1993) davasında İstinaf Mahkemesi tarafından belirlenen standarda uygun olarak.

[28] İstinaf Mahkemesi, Chandler/Devlet (Trinidad ve Tobago), JCPC 2020/0051, jcpc.uk/cases/jcpc-2020-0051.html; karar yıl sonunda askıda kaldı.

[29] BM İnsan Hakları Konseyi, Evrensel Periyodik Gözden Geçirme Çalışma Grubu Raporu: Trinidad ve Tobago, 20 Aralık 2021, BM Belge No: A/HRC/49/16, paragraf. 41.

ŞEKİL 6: ÖLÜM CEZASI OLAN KARAYİP ÜLKELERİNDE BİLİNEN SON ÖLÜM CEZASI

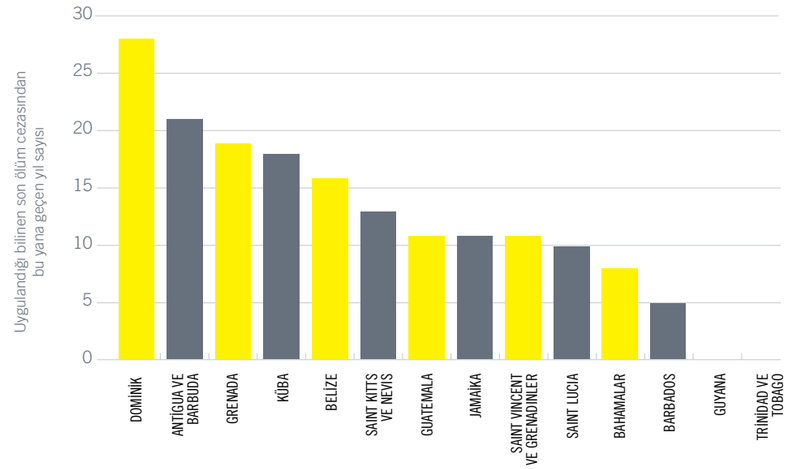

Karayipler'de hâlâ ölüm cezasını devam ettiren ülkelerin çoğu, bilinen son ölüm cezalarını beş veya daha fazla yıl önce verdi.

ABD'de 2021'de ölüm cezası kullanımı, infazların federal düzeyde durma noktasına gelmesi ve bazı eyaletlerde bir aradan sonra yeniden başlamasıyla 2020'ye ters bir gidişat izledi.

Federal düzeyde, 2021 yılı, Trump yönetiminin infazları desteklemeye devam etmesi ve 20 Ocak'ta görevden ayrılmadan hemen önce dört gün içinde üç kişiyi ölüme mahkum etmesiyle başladı.[30] Üç mahkumdan ikisinin yakın tarihli Covid-19 enfeksiyonlarından kaynaklanan akciğer hasarı nedeniyle, öldürücü enjeksiyon yoluyla ölüm cezası uygulamanın işkence kapsamına girebileceği ve anayasaya aykırı hale gelebileceği gibi davalardaki kritik yasal belirsizliklerden ötürü infazlar federal yargıçlar tarafından ertelenmişti. Yönetimin itirazının ardından erteleme kararı iptal edildi.

Ölüm cezasının kullanımı konusunda uluslararası insan hakları hukuku ve standartlarının getirdiği çeşitli kısıtlamaların ihlal edildiği aşikardı. 67 yıl sonra ölüm cezası uygulanan ilk kadın olan Lisa Montgomery 13 Ocak'ta infaz edildi. Avukatları, duruşmada Montgomery'nin etkisiz bir müdafi tarafından temsil edildiğinin altını çizdi. Avukatlara göre müdafi, jüriye kadının zihinsel engelli olduğuna ve genç yaşından beri maruz kaldığı uzun süreli taciz ve cinsel şiddete ilişkin kanıtlar sunmamıştı. Montgomery "ailesinin her iki tarafından da aktarılan akıl hastalığına genetik yatkınlığı" olan bir kadındı ve karmaşık bir travma sonrası stres bozukluğu yaşıyordu.[31] Avukatlarının, mahkumiyet kararı verilirken zihinsel engelinin

[30] Uluslararası Af Örgütü, "ABD: Altı ayda on üç federal infaz" (İndeks: AMR 51/3552/2021), 20 Ocak 2021, amnesty.org/en/documents/amr51/3552/2021/en/

[31] Avukat Açıklaması: Federal Ölüm Sırasındaki Tek Kadın Lisa Montgomery için İnfaz Tarihi Belirlendi, 16 Ekim 2020, drive.google.com/file/d/1zrFnD8vRapHnGc9EFzlwIJbYi6cNEADv/view

dikkate alınmadığını ve ırksal klişelerle tutarsızlıkların yargılamaya gölge düşürdüğünü gösterdiği Corey Johnson ise 14 Ocak'ta infaz edildi.[32] Avukatları yargılamalar sırasında devletin kilit bir tanıkla ilgili daha az cezayla sonuçlanabilecek delilleri geri çektiğine dikkat çekmeye devam etse de Dustin Higgs'e 15 Ocak'ta ölüm cezası uygulandı.[33] Her üç davada da avukatlar, müdafilerin etkisizliği ve usul bakımından yapılan hatalar sonucunda mahkeme jürilerine travmatik çocukluk, ihmal, istismar ve şiddete ilişkin hafifletici temel kanıtların sunulmadığını savundu.

3 Ocak'ta ABD Kongresi'nin 117. döneminin başladığı ve seçim sürecinde ölüm cezasının federal ve eyalet düzeyinde kaldırılması için çalışma sözü veren Biden yönetiminin görevi devralmaya hazırlandığı dönemde federal infazlardaki değişimin ilk işaretleri ortaya çıkmaya başladı. ABD Temsilcileri Ayanna Pressley ve Adriano Espaillat ile ABD Senatörü Richard Durbin federal ölüm cezasını kaldırmak için, ilk kez Temmuz 2019'da Trump yönetiminin 2003'ten bu yana ilk federal infazı belirlediğini duyurduğu gün hazırladıkları yasa tasarısını yeniden gündeme getirdiler.[34] 2021'de ABD Başsavcısı Merrick Garland; Öldürücü İğne Federal Protokolüne Ek, Federal İnfaz Yöntemleri düzenlemeleri ve önceki yönetimin Adalet El Kitabı'na getirdiği değişikliklerin gözden geçirileceği süre boyunca federal infazlara yönelik resmi ancak şartlı bir erteleme ilan etti.[35] Ancak, yıl sonuna kadar, federal savcılar diğer davalarda ölüm cezasını savunmaya devam ettiler. Başkan, mevcut federal ölüm cezalarını hafifletmemişti ve federal ölüm cezasını kaldırmaya yönelik mevzuat hâlâ Kongre'de beklemedeydi. Altı erkeğin, Küba'nın Guantanamo Körfezi'ndeki ABD deniz üssünde askeri komisyonlarca ölüm cezası istemiyle yargılanmasına devam edildi.

Eyalet düzeyinde, ülkenin Covid-19 pandemisi kapsamında uygulanan kısıtlamaları kaldırmaya başladığı ve Virginia'da meclis üyelerinin ölüm cezasını kaldırmak yönünde oy kullandığı bir dönemde, bazı eyaletlerdeki yetkililer infazları yeniden başlatmaya çalıştı.

14 Mayıs'ta, Güney Karolina Valisi Henry McMaster, elektrikle öldürme, öldürücü iğne yoluyla veya kurşuna dizerek infaza izin veren bir yasa çıkardı.[36] Hemen ardından eyalette 10 yıl içinde ilk defa olacak şekilde 18 ve 25 Haziran'da gerçekleşmek üzere iki infaz planlandı. Bununla birlikte, Güney Karolina Yüksek Mahkemesi, eyaletin mevcut durumda öldürücü enjeksiyon veya kurşuna dizmek yoluyla infazlar gerçekleştiremediğini, buna hazır olmadığını tespit etti. Ölüm cezasının uygulanmasını bekleyenlere yasal olarak üç yöntem arasında seçim yapma hakkı verildi ve infaz kararları iptal edildi.[37] Ağustos ayında, Oklahoma'nın yeni Başsavcısı John O'Connor, Ceza İstinaf Mahkemesi'nden, eyaletin öldürücü iğne protokolünün anayasaya uygunluğuna ilişkin hukuki bir itirazda bulunmayarak alternatif bir infaz yöntemine işaret etmemelerinin ve temyize katılmamalarının ardından yedi kişinin infazını planlamasını istedi.[38] Oklahoma'nın 2015'ten bu yana ilk infazı 28 Ekim'de gerçekleştirildi.[39] Mayıs ayında ise Arizona yetkililerinin hidrojen siyanür buharının solunması vasıtasıyla infaz etme yöntemi için gaz odasını yeniledikleri ortaya çıktı.[40]

Alabama eyaleti çeşitli protokol değişiklikleri ile infazlara devam etti. Başlarda Covid-19'un yayılmasını önlemek için infaz edilen kişiye maske takma zorunluluğu getirmek,[41] infazlarda tanık sayısını sınırlamak [42] ve insanları nitrojen gazıyla infaz edecek tesisler inşa etmek[43] gibi değişiklikler buna dahildi. Alabama'nın pandemiden sonraki ilk infazı, mahkemeler manevi danışmanın infaz sırasında hazır bulunmasını ve destek sağlamasını yasal bir zorluk olarak gördüğünden, Şubat'tan Ekim'e ertelendi. Süreç, uygulama protokollerinde yapılan değişiklikler sebebiyle zihinsel engellilerin maruz kaldığı ayrımcılığı ve riskleri de ortaya çıkardı. 2018 yılında cezaevi yetkilileri, ciddi zihinsel engeli olan bir kişiye yasayı açıklamadan, nitrojen hipoksisi ile infazın ne anlama geldiğine ve karar vermesi için bir haftadan az zamanı olduğuna dair hiçbir bilgilendirme yapmadan bu kişinin öldürücü iğne veya nitrojen gazı yoluyla infaz edilmek arasında bir seçim yapmasını istedi. Bu kişi, öldürücü iğneyi seçti ama yöntemi anlamadığı konusunda tutanak tutuldu.[44] Daha sonra kararını değiştirmeye çalışsa da eyalet buna karşı çıktı. Avukatlarının, Engelli Amerikalılar Yasası kapsamındaki haklarının ihlal edildiğine dair yaptığı itirazlar eyalet mahkemeleri ve federal mahkemeler tarafından reddedildi ve bu kişi 21 Ekim'de öldürüldü.

> ***Alabama eyaleti, başlarda Covid-19'un yayılmasını önlemek için infaz edilen kişiye maske takma zorunluluğu getirmek, infazlarda tanık sayısını sınırlamak ve insanları nitrojen gazıyla infaz edecek tesisler inşa etmek dahil çeşitli protokol değişiklikleri ile infazlara devam etti.***

32 Corey Johnson'ın Avukatları Ronald J. Tabak ve Donald P. Salzman'ın Beyanı, 20 Kasım 2020, drive.google.com/file/d/1uWi7w_hJbrraGxWXrpl8UJAlXoYQslKA/view

33 Dustin Higgs Avukatı Shawn Nolan'ın Beyanı, 20 Kasım 2020, drive.google.com/file/d/1SBEsP-AUHiYqL9AatXz4aXoqMC90rtcW/view

34 Yasa Tasarısı H.R.97 – 2021 Federal Ölüm Cezasını Kaldırma Yasası; Yasa Tasarısı H.R. 262 – Federal Ölüm Cezası Yasağı Yasası; Yasa Tasarısı S.582.

35 ABD Adalet Bakanlığı, "Başsavcı Merrick B. Garland federal infazları erteledi; politikalar ve prosedürler gözden geçirilecek", 1 Temmuz 2021, justice.gov/opa/pr/attorney-general-merrick-b-garland-imposes-moratorium-federal-executions-orders-review; ve Başsavcılık Ofisi, "Politika ve prosedürlerin gözden geçirilmesini bekleyen federal infazlara ilişkin erteleme", 1 Temmuz 2021 justice.gov/opa/page/file/1408636/download

36 Güney Karolina Genel Kurulu, 124. Oturum 2021-2022, Yasa tasarısı A43, R56, S200 Ölüm cezası, infaz yöntemleri, scstatehouse.gov/sess124_2021-2022/bills/200.htm

37 Uluslararası Af Örgütü, "ABD: Mahkeme Güney Karolina'da iki infazı durdurdu" (İndeks: AMR 51/4333/2021), 24 Haziran 2021, amnesty.org/en/documents/amr51/4333/2021/en/

38 Oklahoman, "Oklahoma Başsavcısı, infazlara devam etmek istiyor, Julius Jones ve diğer altı mahkum için tarih istiyor", 26 Ağustos 2021, eu.oklahoman.com/story/news/local/oklahoma-city/2021/08/26/oklahoma-seeks -execution-dates-julius-jones-james-allen-coddington-donald-grant-death-row-inmates/5605376001/

39 AP News, "Oklahoma, kusarak ve acı çekerek ölen bir mahkumu infaz ediyor", 29 Ekim 2021, apnews.com/article/us-supreme-court-prisons-executions-oklahoma-oklahoma-attorney-generals-office-6e5eedd1956a38f83db96187651f145c; Uluslararası Af Örgütü ABD, "Oklahoma, yanıtlanmamış yasal sorulara rağmen ölüm mekanizmasını canlandırmaya çalışıyor", 25 Ekim 2021, amnestyusa.org/press-releases/oklahoma-seeks-to-revive-machinery-of-death-despite-unanswered-legal-questions/

40 Guardian, "Arizona infazlara hazırlanmak için gaz odasını 'yeniliyor', belgeler ortaya çıkıyor", 28 Mayıs 2021, theguardian.com/us-news/2021/may/28/arizona-gas-chamber-executions-documents

41 Al.com, "Alabama Yüksek Mahkemesi, Covid-19 önlemleriyle infazların devam edebileceğini söylüyor", 1 Şubat 2021, al.com/coronavirus/2021/02/alabama-attorney-general-execution-can-go-forward-with-covid-precautions.html

Montgomery Advertiser, "Alabama, Covid-19 pandemisinde ilk infazı gerçekleştiriyor", 9 Şubat 2021, eu.montgomeryadvertiser.com/story/news/crime/2021/02/09/alabama-willie-smith-execution-covid-19-pandemic/4433121001/

42 Montgomery Advertiser, "Alabama, Covid-19 pandemisinde ilk infazı gerçekleştiriyor", 9 Şubat 2021, eu.montgomeryadvertiser.com/story/ news/crime/2021/02/09/alabama-willie-smith-execution-covid-19-pandemic/4433121001/

43 AP News, "Alabama, nitrojen gazı uygulaması için bir yöntem geliştirdiğini söylüyor", 7 Ağustos 2021, apnews.com/article/alabama-executions-57c6d76d5a0f6b4a8ecb2324b7a68004

44 ABD Temyiz Mahkemesi 11. Dairesi, Smith/ Komisyon Üyesi Davası, 21 Ekim 2021, media.ca11.uscourts.gov/opinions/unpub/files/202113581.pdf

ROCKY MYERS

↑ *Rocky Myers © Private*

Siyah bir erkek olan Rocky Myers 27 yıldan uzun süredir Alabama'da ölüm cezasının uygulanmasını bekliyor. Nitrojen gazıyla infaz hazırlıkları ilerlediği için muhtemelen bir kez daha infaz tarihiyle karşı karşıya kalacak.

Neredeyse tamamı beyazlardan oluşan bir jüri, onu 1991 yılında komşusu olan beyaz bir kadını öldürmekten suçlu buldu. Jüri, Myers'ın şartlı tahliye olasılığı olmaksızın ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmesi yönünde oy verdi, ancak yargıç bu tavsiyeyi reddetti ve onu ölüme mahkum etti. Alabama, 2017'de jüri kararlarının yargısal olarak reddedilmesini yasakladı, ancak halihazırda uluslararası insan hakları hukuku ihlal edilerek ölüm cezasına mahkum edilen kişiler değişiklikten yararlanamadı. Kasım 2020'de, ABD Yüksek Mahkemesi, Alabama'da yargıcın, 32 kişinin yaşaması yönünde oy kullanan jüri kararını reddetmesinin ardından ölüm cezasının uygulanmasını beklemeye başlayan kişiler lehine yapılan itirazı reddetti.[45] Temyiz başvurusunda, yargısal ret yoluyla ölüm cezasına mahkum edilen bir kişinin infazının ABD Anayasası'nı ihlal edip etmediği sorgulanıyordu.

Rocky Myers, New Jersey'de yoksulluk içinde büyüdü ve eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde. 11 yaşında Myers'a zihinsel engelli teşhisi konuldu. Mahkumiyet kararı sonrası temyiz için atanan avukat, davayı haber vermeden bıraktı. Myers, bu yüzden temyiz başvuruları için önemli tarihleri kaçırdı. Mahkeme, büyük ölçüde, ABD Yüksek Mahkemesi'nin 2014'te yetersiz bulduğu IQ testlerine dayanarak, Myers'ın zihinsel engelli olduğu gerekçesiyle süre uzatımı talebini reddetti. Rocky Myers masumiyetini koruyor. Maktulden çalınan ve Myers'ın sokakta bulduğunu iddia ettiği bir kamera dışında onu cinayetle ilişkilendiren hiçbir kanıt yok. Aleyhindeki tanıklıklar için, bazı tutarsızlıklar ve polis baskısı iddiaları söz konusu. Tanıkların bir tanesi ise beyanının doğru olmadığını söyleyerek tanıklığını geri çekti. Önce 2004'te ve sonra 2012'de infazı planlandı.

Alabama Valisi, Myers'a yönelik özel bir af uygulayarak davasındaki adaletsizlikleri telafi edebilir.[46]

[45] Calvin McMillan (Dilekçe sahibi) / Alabama, 20-193 sayılı dilekçe ABD Yüksek Mahkemesi tarafından 23 Kasım 2020'de reddedildi.

[46] Uluslararası Af Örgütü, "ABD: Rocky Myers Alabama'daki ölüm hücresinde otuz yıldır adalet arıyor" (İndeks: ACT 50/4408/2021), 10 Temmuz 2021, amnesty.org/en/documents/act50/4408/2021/en/

Ölüm cezasının ruhsal (psiko-sosyal) ve zihinsel engellilere uygulanmasına ilişkin endişeler diğer eyaletlerde de dile getirilmeye devam etti. Örneğin, Missouri'de Ernest Lee Johnson, zihinsel engelli olduğuna dair kanıtlara ve Fetal Alkol Sendromu teşhisine rağmen 5 Ekim'de infaz edildi.[47]

2021'de ölüm cezasına mahkum edilenlerin çoğu, ırksal ayrımcılık ve önyargılardan da etkilendi. Örneğin, Vali Kevin Stitt 18 Kasım'da Julius Jones'ın ölüm cezasını hafiflettiğinde, Oklahoma'daki infazına saatler kalmıştı.[48] Siyah İnsanların Gelişmesi için Ulusal Birlik (NAACP) Yasal Savunma ve Eğitim Fonu'nun duruşma sırasında vurguladığı gibi, jüri üyelerinden biri Julius Jones'a atıfta bulunarak açıkça ırkçı bir sıfat kullanmış ve linç edilmesini önermişti.[49] Amerikalılar Arası İnsan Hakları Komisyonu (IACHR) da Julius Jones adına ihtiyati tedbirler yayınlayarak, adil yargılanma hakkının, hukuk kurallarına uygunluğunun, hukuk önünde eşitlik ve ayrımcılık yapmama ilkesinin ihlal edildiğini savunarak ölüm cezasının durdurulmasını talep etti.[50] Haziran ayında, Virginia Valisi Ralph Northam, 1951'de beyaz bir kadına tecavüz ettiği iddiasıyla ölüm cezası uygulanan yedi genç siyah erkek için ölümlerinden sonra af çıkardı. Bu kişilerin hepsi, adil olmayan yargılamalar sonrasında tamamı beyazlardan oluşan bir jüri tarafından ölüme mahkum edilmişti.[51]

Yargıda görevin kötüye kullanılması devam etti. Mississippi'de daha önce suçlu bulunarak ölüm cezasına mahkum edilen iki kişiye yönelik suçlamalar, suçsuzluğu ortaya çıkaran DNA kanıtlarıyla sahte delil endişelerine dikkat çekilmesinin ardından reddedildi.[52] Böylece yıl sonuna kadar bu tür beraatların toplam sayısı 186'ya ulaştı.[53]

[47] Uluslararası Af Örgütü, "ABD: Zihinsel engelli olmasına rağmen infaz edilen kişi – Ernest Lee Johnson" (İndeks: AMR 51/4861/2021), 8 Ekim 2021, amnesty.org/en/documents/amr51/4861/2021/en/

[48] Oklahoma Valisi J. Kevin Stitt, "Vali Stitt, Julius Jones'un cezasını şartlı tahliye olasılığı olmaksızın ömür boyu hapse çevirdi", 18 Kasım 2021, oklahoma.gov/governor/newsroom/newsroom/2021/november/governor-stitt-commutes-julius-jones --sentence-to-life-without-p.html

[49] NAACP Yasal Savunma ve Eğitim Fonu, "LDF, Oklahoma valisine Julius Jones'un af edilmesini desteklemek için mektup gönderdi", 2 Kasım 2021, naacpldf.org/press-release/ldf-statement-on-oklahoma-governor-stitt-granting- af-julius-jones/

[50] Amerikalılar Arası İnsan Hakları Komisyonu, İhtiyati Tedbir N°. 1041-21, Julius Jones, Amerika Birleşik Devletleri ile ilgili, 17 Kasım 2021, oas.org/en/iachr/decisions/mc/2021/res_90-21_mc_1041-21_us_en.pdf

[51] Virginia Valisi, "Vali Northam, haksız infazlardan 70 yıl sonra ve öldürülmelerinin ardından 'Martinsville Yedilisi'ni affetti", 31 Ağustos 2021, Governor.virginia.gov/newsroom/all-releases/2021/august/headline-908808-en.html

[52] Ölüm Cezası Bilgi Merkezi, " Mississippi'de sahte adli delillerle hüküm giyen Eddie Lee Howard Jr.'ın ölüm cezası 26 yıl sonra hafifletildi", 12 Ocak 2021, deathpenaltyinfo.org/news/convicted-by-false-forensic-evidence-eddie-lee-howard-jr-exonerated-from-mississippi-death-row-after-26-years; "Sherwood Brown, Mississippi'de aklandı, 1973'ten bu yana 186.ölüm cezasına çarptırıldı", 30 Eylül 2021, deathpenaltyinfo.org/news/sherwood-brown-exonerated-in-mississippi-186th-death-row-exoneration-since-1973

[53] Daha fazla bilgi için bkz. Ölüm Cezası Bilgi Merkezi, deathpenaltyinfo.org/policy-issues/innocence-database

ASYA PASİFİK

BÖLGESEL EĞİLİMLER

- Çin dünyada en çok ölüm cezası uygulayan ülke olmaya devam etti. Kuzey Kore ve Vietnam dışında, Çin'deki gizlilik de en fazla infazın yapıldığı bu bölgede ölüm cezasının kullanımının doğru bir şekilde değerlendirilmesini engelliyor.
- Myanmar'da, Şubat ayından bu yana sıkıyönetim kapsamında ölüm cezası endişe verici bir şekilde arttı. Hindistan ve Pakistan'da kayıtlı ölüm cezaları önemli oranda arttı.
- Beş ülkede infaz kaydedildi. Bu, yirmi yılı aşkın bir sürede kaydedilen en düşük sayıydı. Tayland ölüm cezalarını hafifletmeye devam etti.

ÜLKE	2021 YILINDA KAYDEDİLEN İNFAZLAR	2021 YILINDA KAYDEDİLEN ÖLÜM CEZALARI	P2021 YILI SONUNDA ÖLÜM CEZASINA MAHKUM EDİLDİĞİ BİLİNEN KİŞİLER
AFGANİSTAN[54]	0	2+	
BANGLADEŞ	5	181+	1,800+
BRUNEİ SULTANLIĞI	0	0	+
ÇİN	+	+	+
HİNDİSTAN[55]	0	144	488
ENDONEZYA	0	114+	569+
JAPONYA	3	3	117
LAOS	0	0	+
MALEZYA	0	14+	1,359
MALDİVLER	0	1	19
MYANMAR	0	86+	86+
KUZEY KORE	+	+	+
PAKİSTAN	0	129+	3,800+[56]
PAPUA YENİ GİNE	0	0	19
SİNGAPUR	0	10	50+
GÜNEY KORE	0	0	59
SRİ LANKA	0	8+	1,000+
TAYVAN	0	2[57]	45
TAYLAND	0	+	158
TONGA	0	0	0
VİETNAM	+	119+	1,200+

[54] Uluslararası Af Örgütü, Ağustos 2021'den sonra ölüm cezasının yargısal kullanımına ilişkin bilgileri doğrulayamadı.

[55] Project 39A, "Hindistan'da Ölüm Cezası: Yıllık istatistik raporu 2021", Ocak 2022, project39a.com/annual-statistics-page-2021; Uluslararası Af Örgütü, Hindistan'da ölüm cezasının kullanımıyla ilgili günlük gelişmeleri izliyor, ancak 2021 için daha az sayıda ölüm cezası toplayabildi.

[56] Justice Project Pakistan (Pakistan Adalet Projesi).

Uluslararası Af Örgütü 2021 yılında Bangladeş, Çin, Japonya, Kuzey Kore ve Vietnam olmak üzere beş ülkede 2020 yılına göre sayıca bir tane daha az infaz kaydetti. Hindistan ve Tayvan, 2020 yılının aksine 2021'de herhangi bir infaz gerçekleştirmedi. Japonya 24 ay sonra üç kişiyi asarak infaz etti. Singapur, davalar ve Covid-19 ile ilgili kısıtlamalar nedeniyle planlanan infazlar askıya alındığından, arka arkaya ikinci yıl infaz gerçekleştirmedi. Pakistan da aynı şekilde infaz gerçekleştirmediği ikinci yılındaydı. Çin, Kuzey Kore ve Vietnam'daki gizlilik sebebiyle, Uluslararası Af Örgütü'nün tahminine göre binleri bulan infazların gerçek sayısını öğrenmek mümkün olmadı. Uluslararası Af Örgütü, Taliban'ın Ağustos 2021'de Afganistan'ın kontrolünü ele geçirmesinin ardından ölüm cezasının kullanımıyla ilgili bilgileri doğrulayamadı, ancak önceki aylarda iki kişiye ölüm cezası verildiğine ilişkin raporlar topladı.

2021'de kaydedilen (819) yeni ölüm cezası sayısında, 2020'ye (517) kıyasla %58'lik bir artış gerçekleşti. Bu sayı büyük ölçüde Bangladeş, Hindistan, Myanmar, Pakistan ve Vietnam'daki artışlardan kaynaklanıyordu. Hindistan ve Pakistan'da Covid-19 pandemisi ile ilgili kısıtlamaların azaltılması bu sayı üzerinde bir miktar etki yapmış olabilir. Myanmar'da ise ölüm cezasının daha fazla sayıda uygulanmasını kolaylaştıran mevzuatın yakın zamanda kabul edilmesinin etkisi söz konusu.

Ölüm cezası verdiği bilinen ülke sayısı (16) 2020 yılıyla aynı. Maldivler 2019'dan beri ilk ölüm cezasını verdi. Laos 2020 yılında ölüm cezası vermişti fakat bu yıl da verdiğine ilişkin herhangi bir bilgi yok.

Asya-Pasifik bölgesinde ölüm cezasının kullanılması, uluslararası hukuk ve standartları ihlal etmeye devam etti. Ölüm cezası sık sık, uluslararası hukukta bu cezanın kullanımının sınırlandırılması gereken "en ciddi suçlar" dışındaki suçlar için kullanıldı.[58] Bunlar arasında uyuşturucuyla ilgili suçlar; yolsuzluk gibi ekonomik suçlar ve "dine hakaret" gibi, uluslararası insan hakları hukukunun gerekliliklerine göre ceza gerektiren tanımlı suç kapsamında değerlendirilemeyecek eylemler yer alıyordu. Maldivler'de suçun işlendiği tarihte 18 yaşından küçük olan kişilere ölüm cezası verildi. Myanmar'da da suçun işlendiği tarihte 18 yaşından küçük olan sanıklarla ilgili davalar rapor edildi. Uluslararası Af Örgütü tarafından kaydedilen birçok davada, olağanüstü hâl mevzuatına göre kurulmuş mahkemeler tarafından veya olağan mahkemeler dışında ivedi yargılamalar yapıldı.

Papua Yeni Gine Hükümeti, Ocak 2022'deki parlamento oturumu öncesinde ölüm cezası konusunda ulusal bir istişare başlattı. Malezya ise, Ekim 2022'ye kadar ölüm cezasını ilgilendiren yasal reformlara dair açıklama yaptı. Tayland Kralı Maha Vajiralongkorn Badinthep Thearawangkun, iki ayrı olayda af çıkardı ve yıl sonunda ölüm cezasına mahkum edilen kişilerin sayısını önemli ölçüde azalttı. Filipinler'de ölüm cezasının yeniden getirilmesi tehdidi, önde gelen üç muhalifin bu tür bir girişime karşı çıkacaklarını açıklamasıyla sona erdi.

[57] Taiwan Alliance to End the Death Penalty (Tayvan Ölüm Cezasını Sonlandırma İttifakı).

[58] Daha ayrıntılı bilgi için küresel değerlendirmeye bakınız, s. 15

ÜLKELERDEKİ ÖNEMLİ GELİŞMELER

Bangladeş, 2020'ye kıyasla önemli bir artışla (iki) beş infaz gerçekleştirdi. Dört kişi cinayetten, bir diğeri de 2005'teki bombalı saldırıyla ilgili olarak mahkum edildikten sonra infaz edildi. Uluslararası Af Örgütü, ikisi uyuşturucuyla bağlantılı suçlar için olmak üzere 181 yeni ölüm cezası kaydetti. Cezalardan otuz üçü, sanık hazır bulunmadan ve özel mahkemeler tarafından verildi.[59]

Çin'de ölüm cezasının kullanımına ilişkin sayılar devlet sırrı olarak sınıflandırılmaya ve bağımsız incelemeyi imkânsız hale getirmeye devam etti. Uluslararası Af Örgütü, gözlemlerine dayanarak, yıl içinde verilen ölüm cezalarının ve infazların sayısının binleri bulduğu kanaatindeydi. Son yıllarda şeffaflığı artırmak adına atılan birkaç adım ise Temmuz ayında birçok kararın Yüksek Halk Mahkemesi tarafından yürütülen çevrimiçi veritabanından kaldırılmasıyla baltalanmış oldu.[60] Uluslararası Af Örgütü, ölüm cezasının kullanımı konusunda tam şeffaflık ve sayıların kamuya açıklanması konularında Çinli yetkililere yaptığı çağrıyı yineledi.

Ülkede ölüm cezası, uluslararası hukuk ve standartlar kapsamında “en ciddi suçlar” eşiğini karşılamayan suçlar da dahil 46 suç için geçerli olmaya devam etti. Uluslararası Af Örgütü'nün yıl içinde topladığı bilgi ve raporlar, ölüm cezasının çoğunlukla cinayet ve daha az ölçüde uyuşturucuyla ilgili suçlar için kullanıldığını gösterdi. Ayrıca, yıl içinde kaydedilen bazı vakalar, adil yargılanma hakkının ihlal edilmesi ve ölüm cezasının ruhsal (psiko-sosyal) ve zihinsel engellilere uygulanmasına ilişkin endişeler taşıyordu.

26 Haziran'da, BM tarafından kurulan ve teşvik edilen Uluslararası Uyuşturucu Kullanımı ve Kaçakçılığı ile Mücadele Günü öncesinde, uyuşturucuya bağlı suçlara ilişkin infaz raporlarının bir kez daha arttığı görüldü.[61] Oysa ki BM araştırmalarında görüldüğü gibi, bu tür cezalandırıcı yaklaşımlar insan haklarını ihlal ediyor ve ötekileştirilen kesimler üzerinde daha şiddetli bir etki yaratıyor.[62] Bu özel gün öncesinde Yüksek Halk Mahkemesi, "Halk Mahkemesinin uyuşturucu suçlarını kanuna uygun olarak ağır şekilde cezalandırma politikasını tam olarak göstermek için" 2020'den bu yana sonuçlanan 10 davayı vurgulayan yeni yönergeler yayınladı.[63] Seçilen 10 davadan ikisi, Sichuan eyaletindeki mahkemeler tarafından mahkum edilen ve 24 Mayıs'ta infaz edilen bir çiftçinin davası da dahil olmak üzere infazla sonuçlanmıştı. Ayrıca, Ağustos ayında, Liaoning Eyaleti Yüksek Halk Mahkemesi, yine uyuşturucu kaçakçılığından hüküm giyen Kanada vatandaşı Robert Schellenberg'in temyiz başvurusunu reddetti.[64] 2014’te gözaltına alınan Schellenberg Kasım 2018’de suçlu bulunmuş ve 15 yıl hapis cezasına mahkum edilmişti. Yüksek mahkeme, asıl cezanın çok hafif olduğu gerekçesiyle yeniden yargılama istedi. Bu kez işlediği iddia olunan suçta daha ciddi bir rolü olduğuna hükmedildi ve Schellenberg 2019'da bir gün süren hızlı bir yargılamayla ölüme mahkum edildi.[65] Ekim ayında ise, Hong Konglu bir kişi Shenzhen'de uyuşturucu kaçakçılığı nedeniyle infaz edildi.[66] Ailesi medyaya kendisine çoklu madde kullanımı, halüsinasyon ve uyum bozukluğu ve farklı ruhsal engeller teşhisi konduğunu, ancak bu kanıtın ne mahkemede ne de temyiz başvurusunun bir parçası olarak sunulduğunu söyledi.

Ekonomik suçlar için bir infaz gerçekleştirildi, bu 2015'ten beri kaydedilen ilk infazdı. 5 Ocak'ta devlete ait bir finans firmasının eski bir yöneticisi, Tianjin Belediyesi 2 No’lu Halk Mahkemesi tarafından rüşvet almaktan suçlu bulundu ve ölüme mahkum edildi. Tianjin Belediyesi Yüksek Halk Mahkemesi 21 Ocak'ta itirazı reddetti. Yüksek Halk Mahkemesi’nin davayı incelemesinin ardından bu kişi hakkındaki mahkumiyet kararından 24 gün sonra, 29 Ocak'ta infaz edildi.[67] Yönetici hakkındaki hızlı yargılama, 2020 sonlarında Ceza Kanunu'na getirilen yasal değişikliklerin ardından yapıldı ve Çin yetkililerinin, eski devlet görevlilerinin dahil olduğu davalar aracılığıyla veya bir suça yönelik kamunun tepkisinin sert olduğu durumlarda, ölüm cezasını kamuya bir mesaj göndermek için kullandığını bir kez daha göstermiş oldu.[68]

Yetkililerin, ölüm cezasının kamu tarafından bilinen vakalarda kullanımını vurgulamaya yönelik benzer girişimleri, devam eden Covid-19 pandemisine karşı için alınan önlemler bağlamında bir kez daha görüldü.[69] Harbin Halk Mahkemesi, yılın başlarında, insanların dolaşımını kısıtlayan Covid-19 düzenlemelerinin uygulanmasını destekleyen bir gönüllüyü öldürmekten suçlu bulunan bir kişiyi, Temmuz ayında ölüme mahkum etti.[70]

Çin yetkilileri, Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde siyasi bir araç olarak da ölüm cezasına başvurdu. Bu cezanın, önceki yıllarda, bölgedeki ağırlıklı olarak Müslüman etnik azınlıkları etkileyen sözde “Halk Savaşı” ve “sert saldırı” kampanyalarının bir parçası olarak, hiçbir şekilde adil olmayan yargılamalardan sonra gizlice kullanıldığı biliniyordu. Nisan ayında, “ayrılıkçılık” ve diğer şiddet içermeyen suçlardan hüküm giyen eski yerel hükümet yetkililerine iki “ertelenmiş” ölüm cezası verildi.

20 Ağustos'ta Ulusal Halk Kongresi, avukatın özel olarak görevlendirilmemesi durumunda ömür boyu hapis ve ölüm cezasını içeren ceza davalarında adli yardımın zorunlu kılınması dahil olmak üzere, ülke genelinde adli yardıma erişimi iyileştirmeyi öngören yeni bir yasa çıkardı.[71]

[59] 2002 tarihli Kanun ve Düzeni Bozan Suçlar (Hızlı Yargılama) Yasası uyarınca kurulan mahkemeler gibi. Yargısız, kısa yoldan veya keyfi infazlarla ilgili BM Özel Raportörü, askeri ve diğer özel mahkemelerin “adil yargılanma standartlarına tam uyumu sağlamaya uygun olmadığını” ve “ölüm cezası verme yetkisine sahip olmaması” gerektiğini belirtti. Yargısız, kısa yoldan veya keyfi infazlar hakkında Özel Raportör, Rapor, 9 Ağustos 2012, BM Belge No: A/67/275, paragraf. 33.

[60] South China Morning Post, “Milyonlarca mahkeme kararı Çin resmi veri tabanından kaldırıldı”, 26 Haziran 2021, scmp.com/news/china/politics/article/3138830/millions-court-rulings-removed-official-chinese-database; Dui Hua İnsan Hakları Dergisi, “Çin: Tüm Devlet Güvenlik Kararları Yüksek Mahkeme sitesinden temizlendi”, 26 Temmuz 2021, duihuahrjournal.org/2021/07/china-all-state-security-judgments.html

[61] Sohu.com, 控制未成年人吸贩毒并致人死亡 罪犯王涛今日被执行死刑, 17 Haziran 2021, sohu.com/a/472596569_116237; Çin Mahkemeleri, 株洲中院依法对一贩毒罪犯执行死刑, zzzy.chinacourt.gov.cn/article/detail/2021/12/id/6452782.shtml

[62] Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, Rapor: Dünya uyuşturucu sorununun insan haklarından yararlanma üzerindeki etkisine ilişkin çalışma, 4 Eylül 2015, BM Belge No: A/HRC/30/65; İnsan haklarıyla ilgili olarak dünya uyuşturucu sorununun etkin bir şekilde ele alınması ve bunlarla mücadele edilmesine yönelik ortak taahhüdün uygulanması, 14 Eylül 2018, BM Belge No: A/HRC/39/39.

[63] Yüksek Halk Mahkemesi, “2021年十大毒品（涉毒）犯罪典型案例”, 25 Haziran 2021, court.gov.cn/zixun-xiangqing-310731.html

[64] Xinhuanet, "Çin mahkemesi Kanadalı uyuşturucu kaçakçısı için verilen ölüm cezasını onayladı", 10 Ağustos 2021, xinhuanet.com/english/2021-08/10/c_1310119486.htm

[65] Uluslararası Af Örgütü, “Çin: Kanada bir günlük yeniden yargılamada ölüme mahkum edildi – Robert Schellenberg” (İndeks: ASA 17/9729/2019), 23 Ocak 2019, amnesty.org/en/documents/asa17/9729/2019/en/

[66] Hong Kong Free Press, “Çin, uyuşturucu kaçakçılığı nedeniyle ruh sağlığı hastalığı geçmişi olan Hong Kongluyu infaz etti”, 29 Ekim 2021, hongkongfp.com/2021/10/29/china-executes-hongkonger-with-history-of-mental-illness-over-drug-trafficking/

[67] Xinhuanet, "Güncelleme: Çin, yolsuzluk nedeniyle eski Huarong başkanını infaz etti", 29 Ocak 2021, xinhuanet.com/english/2021-01/29/c_139707900.htm

[68] Örneğin, Xinhuanet davaya ilişkin incelemesinde, Yüksek Halk Mahkemesi “Lai'nin aldığı rüşvetin miktarı çok büyük olduğu için bu suç son derece ciddi ve durum oldukça ağırdı. Bu suç halk üzerinde olumsuz sosyal etki yaratmış, devletin ve halkın çıkarlarına büyük zarar vermiştir. Davasının ciddi koşulları göz önüne alındığında Lai, diğer suçlarla ilgili bazı ipuçları sunmasına rağmen hafif bir cezayı hak etmiyor” dedi.

[69] 7 Şubat 2020'de Ulusal Sağlık Komisyonu, Yüksek Halk Mahkemesi, Yüksek Halk Savcılığı ve Kamu Güvenliği Bakanlığı, “salgın önleme ve kontrol döneminde tıbbi bağlantılı yasa dışı eylemlerin ve suçların ciddi şekilde durdurulması” konusunda ortak bir kılavuz yayınladı. Sağlık personeline karşı işlenen ve tıbbi faaliyetlerin kesintiye uğramasıyla bağlantılı suçların soruşturulması ve kovuşturulmasının hızlandırılması ve ölüm cezası da dahil olmak üzere ağır şekilde cezalandırılması talimatını verdi. Danıştay, “关于做好新型冠状病毒肺炎疫情防控期间保障医务人员安全维护良好医疗秩序的通知” 8 Şubat 2020, nhc.gov.cn/yzygj/s7658/202002/4bb1763555f7443fa7d1b974bd417f4a.shtml

[70] Global Times, "Kuzey Doğu Çin'de Covid-19 kontrol gönüllüsünü öldüren kişi ölüme mahkum edildi", 15 Temmuz 2021, globaltimes.cn/page/202107/1228737.shtml

[71] Ulusal Halk Kongresi, "Yeni mevzuat Çin'in kamu hukuk hizmetlerini iyileştiriyor", 23 Ağustos 2021, npc.gov.cn/englishnpc/c23934/202108/13e1bd32372c4c38bce8c20e6028a52c.shtml; Çin Hukuk Portalı, Çin Hukuki Yardım Masası, 法律援助法”, chinajusticeobserver.com/law/x/legal-aid-law-of-china-20210820; yasa 1 Ocak 2022’de yürürlüğe girdi.

Hindistan'da hiçbir infaz kaydedilmedi. 2020 yılında dört yıl aradan sonra dört infaz uygulanmıştı. Delhi'deki Ulusal Hukuk Üniversitesi'ndeki Project 39A grubunun sağladığı sayılar, 2021'de (144) verilen ölüm cezası sayısının 2020 toplamına (77) kıyasla neredeyse iki katına çıktığını gösterdi. Cinsel suçları içeren davalar toplam davaların çoğunluğunu oluşturuyordu. Ölüm cezasına mahkum edilen kişi sayısı (488) 2004'ten bu yana en yüksek seviyedeydi.[72] Bazı eyaletler, sahte içkilerin neden olduğu ölümler[73] ve tecavüz için ölüm cezasının uygulanmasına izin veren yasal değişiklikleri kabul etti.[74]

Uluslararası Af Örgütü tarafından 2020'de **Endonezya**'da kaydedilen çok sayıda yeni ölüm cezası 2021 yılı boyunca da devam etti ve yıllık toplamda belirgin bir değişiklik olmadı (2020'de en az 117 ve 2021'de en az 114). Bu, Covid-19 pandemisi önlemleri kapsamında 2020'den bu yana ara ara uygulamaya konan yüz yüze adli duruşmalara yönelik kısıtlamalar göz önüne alındığında daha da endişe vericiydi.[75] Kayıtlı tüm ölüm cezalarının 94'ü veya %80'den fazlası uyuşturucuyla ilgili suçlar için verildi. 14'ü cinayetten, 6'sı ise terörle bağlantılı suçlardandı. Biri kadın, yabancı uyruklu yedi kişi ölüme mahkum edildi.

ŞEKİL 7: ENDONEZYA'DA KAYDEDİLEN YENİ ÖLÜM CEZALARI (2017-2021)

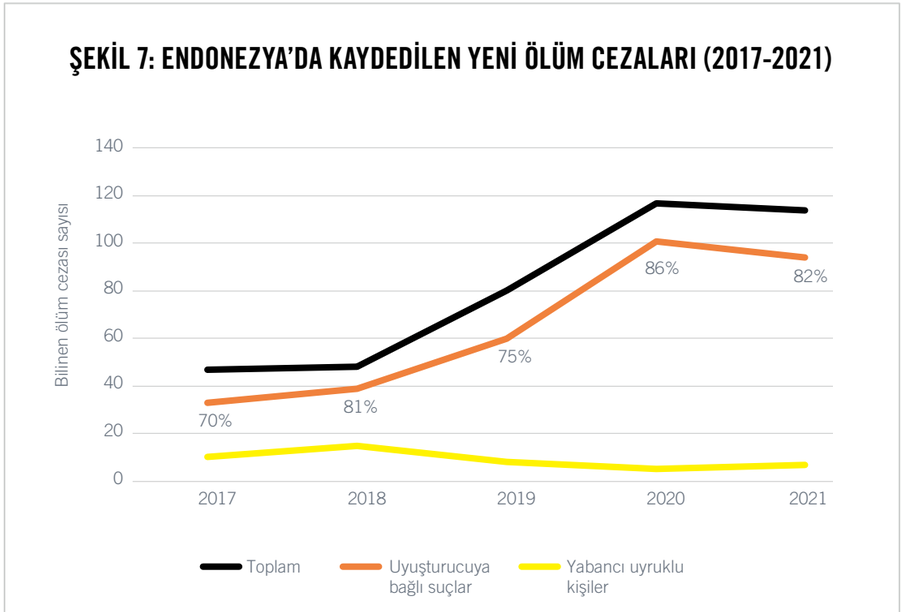

Endonezya'da 2017-2021 dönemi için kayıtlı ölüm cezaları; uyuşturucuya bağlı suçlardan ötürü ve yabancı uyruklulara (herhangi bir suçtan) verilen ölüm cezası yüzdeleri.

[72] Project 39A, "Hindistan'da ölüm cezası: Yıllık istatistik raporu 2021", Ocak 2022, project39a.com/annual-statistics-page-2021, s.60.

[73] Times of India, "Madhya Pradesh meclisi sahte içki davalarında ölüm cezasını onayladı", 11 Ağustos 2021, timesofindia.indiatimes.com/articleshow/85229497.cms?utm_source=contentofinterest&utm_medium=text&utm_campaign=cppst

[74] Shakti Ceza Kanunları (Maharashtra Değişikliği) Tasarısı, 2020. Times of India, "Maharashtra meclisi oybirliğiyle Shakti'nin tecavüzden ölüm talep eden yasa tasarısını onayladı", 24 Aralık 2021

[75] Uluslararası Af Örgütü, Mart 2020 ile Aralık 2021 arasında, çevrimiçi olarak yürütülen yargılamalar sonucunda 135 ölüm cezası verildiğini kaydetti.

Japonya hükümeti, 24 aylık bir aradan sonra infazlara yeniden başladı. 21 Aralık'ta üç kişi ayrı davalarda cinayetten hüküm giydikten sonra infaz edildi.[76] İnfazlar, ölüm cezasına mahkum edilenlerin haklarını koruyan uluslararası güvenceleri ihlal ederek, iki kişinin yeniden yargılanma başvuruları sonuçlanmadığı halde gerçekleştirildi.[77]

Bölge mahkemeleri üç yeni ölüm cezası verdi. Uluslararası Af Örgütü'ne sağlanan resmi sayılara göre, biri kadın olmak üzere dört kişinin daha ölüm cezaları Yüksek Mahkeme tarafından kesinleşti.[78] 31 Aralık itibariyle toplam 117 kişiye ölüm cezası verildiği düşünülüyordu. Resmi sayılara göre, altısı yabancı uyruklu 107 kişinin ölüm cezası onandı.

Yeni yasal zorluklar, dikkatleri Japonya'nın zorlu gözaltı koşullarına ve infaz bildirimini yalnızca birkaç saat öncesinde yapma uygulamasının etkilerine çekti.[79] Ölüm cezasının uygulanmasını bekleyen kişiler hücre hapsinde tutulmaya devam etti. Ruhsal (psiko-sosyal) ve zihinsel engelli kişiler, etkili koruma veya düzenli psikiyatrik değerlendirmeler olmaksızın uluslararası hukuk ve standartlar ihlal edilerek ölüm cezasına maruz kalmaya devam etti.[80]

MATSUMOTO KENJI

Japonya'da ölüm cezasına mahkum edilerek hücre hapsinde tutulan ve bu dönemde sanrısal bir rahatsızlık yaşayan Matsumoto Kenji infaz riski altında olmaya devam etti. Yeniden yargılanma başvurusu yıl sonu itibariyle hâlâ sonuçlanmamıştı. 1993 yılında cinayetten ölüm cezasına mahkum edildi ve karar 1996'da, cezası ise 2000'de temyiz mahkemeleri tarafından onandı. Cıva zehirlenmesinden (Minamata hastalığı) kaynaklanan ve uzun süredir devam eden ruhsal (psiko-sosyal) engelinin yanı sıra zihinsel engeli var. Avukatına göre, polis sorgusunun zorlama bir "itiraf"la sonuçlanmasında bunlar önemli bir rol oynadı. Mahkemeler, defalarca, ölüm cezasına mahkum edilecek kadar yetkin olduğuna ve "itirafının" güvenilir olduğuna karar verdi. Avukatı, Kenji'nin mevcut durumda paranoyak ve tutarsız olduğunu ve davasındaki yasal işlemlere katılma ve bunları anlama konusunda yetkin olmadığını söylüyor. Kenji ayrıca kendisine verilen ölüm cezasının mahiyetini ve amacını da anlayamamakta.

↑ *Matsumoto Kenji © Private*

[76] Uluslararası Af Örgütü, "Japonya: İğrenç infazlar yeni başbakan yönetiminde ilerleme umutlarını yok ediyor", 21 Aralık 2021, amnesty.org/en/latest/news/2021/12/japan-abhorrent-executions-crush-hopes-of-progress-under-new-prime-minister/

[77] Ekonomik ve Sosyal Konsey, 1984/50 sayılı Karar: 25 Mayıs 1984'te kabul edilen, ölüm cezasına çarptırılanların haklarının korunmasını garanti eden BM Koruma Önlemlerinin 8 Numaralı Korunması.

[78] CNN, "Japonya'nın 'Kara Dul' seri katili ölüm cezasına itirazını kaybetti", 30 Haziran 2021, edition.cnn.com/2021/06/30/asia/japan-black-widow-serial-killer-intl-hnk/index. html

[79] Reuters, "Japonya'da ölüm mahkumları 'insanlık dışı; aynı gün bildirim", 5 Kasım 2021, reuters.com/world/asia-pacific/japan-death-row-inmates-sue-over-inhumane-same-day-notification-media-2021-11-05/; Japan News, "Ölüm hücresindeki mahkum, renkli kalem kullanmasına izin vermesi için Japonya hükümetine dava açtı" (başlangıçta Yomiuri Shimbun tarafından yayınlandı), 8 Ekim 2021, the-japan-news.com/news/article/0007857694

[80] İnsan Hakları Komitesi, Yaşam Hakkına İlişkin Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin 6. Maddesine ilişkin Genel Yorum 36 (2018), 3 Eylül 2019, BM Belge No: CCPR/C/GC/36, paragraf. 49.

Yıl sonunda Hakamada Iwao, Yüksek Mahkeme'nin Aralık 2020'de tüm yasal engelleri kaldırmasının ardından Tokyo Yüksek Mahkemesi'nde yeniden yargılanmanın başlamasını bekledi. Hakamada Iwao, adil olmayan bir yargılama sonucunda mahkum edildikten sonra 1968'de ölüm cezasına çarptırılmış ve ağır bir ruhsal (psiko-sosyal) rahatsızlık yaşamıştı. 2014 yılında yeniden yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

Malezya Ceza İnfaz Kurumu, 12 Ekim itibariyle 1.359 kişiye ölüm cezası verildiğini, bunların 850'sinin cezalarının kesin olduğunu ve af için temyize gittiğini, 925 kişinin ise uyuşturucuyla ilgili suçlardan hüküm giydiğini belirtti.[81] Temyizleri sonuçlanan 850 kişiden 526'sı (%62) yabancı uyrukluydu. Bu 526 yabancı uyruklu kişiden 431'i uyuşturucuyla bağlantılı suçlardan hüküm giymiş olup, bu kişiler ölüme mahkum edilen tüm yabancı uyrukluların çarpıcı bir şekilde %82'sini (526) ve ölüm cezaları kesinleşmiş olan tüm kişilerin %51'ini (850) oluşturuyor. 526 yabancı uyruklu kişiden 84'ü cinayetten, 8'i Malezya Sultanı veya Hükümdarlarına karşı savaş açmaktan; ikisi insan kaçırma ve bir tanesi ateşli silahlarla ilgili suçlardan hüküm giymişti.

Bir ay öncesine ait sayılar, o zamanki toplamın (1.366) 529'unun (%39'unun) 41 ülkeden yabancı uyruklu olduğunu gösterdi; Malezya vatandaşlarının 406'sı Malay, 209'u Hint, 181'i Çinli ve 43'ü diğer etnik gruplardandı.[82] Ayrıca, Ceza İnfaz Kurumu, Eylül 2021 itibariyle, uyuşturucuyla ilgili sonuçlanan 73 davanın ikisinde yargıçların belli ölçüde takdir yetkisi kullanması sonucunda alternatif olarak zalimane ömür boyu hapis ve dayak cezası verildiğini belirtti.[83] Ayrıca, 2016 ile 1 Eylül 2021 arasında, 47'si uyuşturucuyla ilgili suçlardan, 22'si cinayetten ve ikisi ateşli silahlarla ilgili suçlardan hüküm giymiş olmak üzere 85 kişiye af verildiğini kaydetti.

Ceza İnfaz Kurumu'nun meclis soru önergelerine yanıt olarak paylaştığı toplamlara göre, Kasım 2020 ile Ekim 2021 arasında en az 35 yeni ölüm cezası verildi. Ancak bu sayı, yıl içinde verilen adli cezaları ve afları hesaba katmıyor ve bu nedenle daha yüksek olması muhtemel. *The Star* gazetesinin resmi bilgilere dayanarak Kasım ayında yayınladığı sayılar da yıl içinde 76 yeni ölüm cezası verildiğini gösteriyor.[84] Ayrıca, Uluslararası Af Örgütü, basında üçü kadın, beşi uyuşturucu kaçakçılığından hükümlü olmak üzere 14 kişiye yeni ölüm cezası verildiğine dair haberlerin yer aldığını kaydetti.

29 Aralık'ta, Başbakan'ın kabinesinde görev yapan (Parlamento ve Hukuk) Bakanı Datuk Seri Dr. Wan Junaidi Tuanku Jaafar, 2019 yılında ölüm cezasına alternatifleri değerlendirmek üzere kurulan özel bir komitenin bulgularının Bakanlar Kurulu'na sunulacağını duyurdu. Ülkenin ölüm cezası yasalarını değiştiren yasa tasarısının 2022'nin üçüncü çeyreğine kadar meclise sunulması bekleniyordu.[85] Temmuz 2018'de oluşturulan infazlara ilişkin ceza erteleme uygulamalarına devam edildi.

[81] Malezya Parlamentosu, İkinci Toplantı, 14. Parlamentonun Dördüncü Dönemi, Soru no. 218.

[82] Malezya Parlamentosu, Birinci Toplantı, 14. Parlamentonun Dördüncü Dönemi, Soru no. 143.

[83] 15 Mart 2018'den beri yürürlükte olan 1952 Tehlikeli Uyuşturucular Yasası'nın 39B Bölümü uyarınca zorunlu ölüm cezasına ilişkin değişikliklerin ardından. Malezya Parlamentosu, Birinci Toplantı, 14. Parlamentonun Dördüncü Dönemi, Soru no. 219.

[84] Star, "Malezya'da ölüm cezaları düşüşte", 20 Kasım 2021, thestar.com.my/news/focus/2021/11/28/death-senences-on-a-decline-in-malaysia

[85] Star, "Hukuk bakanı ölüm cezasının kaldırılmasına ilişkin karar, ancak özel komite bulgularını sunduktan sonra verilecek, diyor", 29 Aralık 2021, thestar.com.my/news/nation/2021/12/29/decision-on-abolishment-of-death-penalty-only-after-special-committee-submits-findings-says-law-minister

Uluslararası Af Örgütü'nün edindiği resmi bilgilere göre, 12 Ekim'de cinayetten yeni bir ölüm cezası verilmesiyle birlikte **Maldivler**'de biri kadın 19 kişi ölüm cezasına mahkum edilmiş oldu.[86] Bu kişilerin üçü tüm başvuru yollarını tüketmişti. Şubat 2020'den bu yana yürürlükte olan Kasım 2019 tarihli Çocuk Haklarını Koruma Yasası, 18 yaşından küçükler için ölüm cezasını yasaklasa ve ölüm cezasının hafifletilmesini zorunlu kılsa da yıl sonunda bu kategorideki beş kişinin ölüm cezası vardı.

Ölüm cezasının, protestoculara ve gazetecilere yönelik zulüm, yıldırma, taciz ve şiddet olaylarında ordu için bir araç haline geldiği **Myanmar**'da, bilinen ölüm cezalarının sayısında endişe verici bir artış kaydedildi. Şubat 2021'den önce bilinen ölüm cezaları cinayet için ara sıra uygulanıyordu ve genellikle toplu aflarla hafifletiliyordu. Ancak, 2021 yılı toplamında (en az 86), 2017-2020 yılları için 10'un altında kalan yıllık ortalamaya kıyasla şaşırtıcı bir artış meydana geldi (Şekil 8).[87] Myanmar'daki son infazın ise 1988'de gerçekleştiği biliniyordu.

Ordu, 1 Şubat'ta bir darbeyle iktidara geldikten kısa bir süre sonra, Devlet İdare Konseyi Başkanı Kıdemli General Min Aung Hlaing'in yetkisi altında olağanüstü hâl ilan etti ve 16 Mart'ta 3/2021 sayılı Sıkıyönetim Kararı yayımladı.[88] Diğer kaygıların yanı sıra, 3/2021 sayılı kararın, ölüm cezası öngören suçlar dahil çeşitli suçlarda sivilleri yargılama yetkisini ivedi yargılama yoluyla ve temyiz hakkı olmaksızın özel veya mevcut askeri mahkemelere devretmiş olması da kaygıya yol açmaktadır. Ölüm cezasına mahkum edilen kişiler, Devlet İdare Konseyi Başkanı'ndan kararın bozulmasını talep edebiliyor.[89]

Uluslararası Af Örgütü, Şubat ayından bu yana verilen ölüm cezaları hakkında, çoğunlukla ordunun kontrolündeki basın aracılığıyla duyurulan en az 86 haberi ve diğer sınırlı bilgileri topladı. Ölüm cezaları genellikle askeri mahkemeler, bir vakada ise askeri mahkemeden sevk edilmesi üzerine çocuk mahkemesi tarafından verildi. Raporlar, en az 26 sanığın gıyabında yargılanıp mahkum edildiğini; en az ikisinin iddia edilen suç sırasında 18 yaşının altında olduğunu ve bir kişinin ciddi ruhsal (psiko-sosyal) engeli olduğunu gösterdi.[90] Edinilen bilgilere göre davalılar yasal temsile erişemedi ve davalarda ivedi yargılama usulü kullanıldı.[91]

[86] Başsavcılıkla Uluslararası Af Örgütü arasındaki yazışma, 20 Şubat 2022. Başsavcılık, önceki kayıtları düzelterek, 2019 ve 2020 sonunda ölüm cezasına çarptırılanların sayısının daha önce bildirildiği gibi 19 değil 18 olduğunu netleştirdi.

[87] Uluslararası Af Örgütü, 2020'de Ölüm Cezaları ve İnfazlar (İndeks: ACT 50/3760/2021), Nisan 2021, amnesty.org/en/documents/act50/3760/2021/en/

[88] Sıkıyönetim Kararı 3/2021, 16 Mart 2021, gnlm.com.mm/martial-law-order-3-2021/#article-title. Uluslararası Af Örgütü 2018 raporunda, Kuzey Rakhine Eyaletindeki Arakanlı nüfusa yönelik yaygın ve sistematik bir saldırının parçası olarak işlenen insanlığa karşı suçların sorumluluğundan soruşturulması gerekenler arasından Kıdemli General Min Aung Hlaing'i seçti. Uluslararası Af Örgütü, "Her Şeyi Yok Edeceğiz": Myanmar, Arakan Eyaletinde İnsanlığa Karşı İşlenen Suçlara İlişkin Askeri Sorumluluk (İndeks: ASA 16/8630/2018), 27 Haziran 2018, amnesty.org/en/documents/asa16/8630/2018/en/

[89] Daha kapsamlı bir analiz için bkz. Uluslararası Hukukçular Komisyonu, "Myanmar: Sıkıyönetim, baskının tehlikeli tırmanışı", 17 Mart 2021, icj.org/myanmar-martial-law-is-another-dangerous-escalation-of-repression /; "Myanmar: Askeri darbeden bir yıl sonra, hukukun üstünlüğü veya yargı bağımsızlığından bahsedilemiyor", 10 Şubat 2022, icj.org/myanmar-a-year-after-military-takeover-no-rule-of-law-or-judicial-independence/

[90] Irrawaddy, "Myanmar rejimi psiko-sosyal engelli kişiye ölüm cezası veriyor", 14 Nisan 2021, irrawaddy.com/news/burma/myanmar-regime-hands-mentally-ill-man-death-sentence.html

[91] Örneğin, Irrawaddy, "Myanmar cuntası, siyasi mahkumları yargılamak için hapishane mahkemelerini kullanıyor", 9 Nisan 2021, irrawaddy.com/news/burma/myanmar-junta-using-prison-courts-try-political-prisoners.html

ŞEKİL 8: MYANMAR'DA BİLİNEN ÖLÜM CEZALARI (2017-2021)

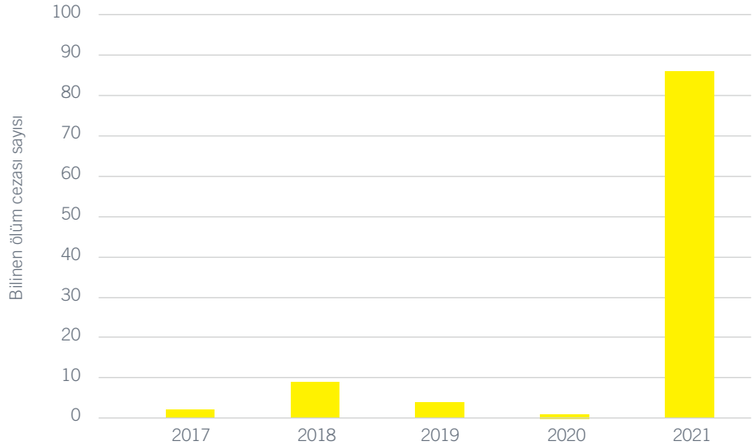

2017-2021 yılları arasında uygulandığı bilinen yıllık toplam ölüm cezası sayısı

Kuzey Kore'ye ve bağımsız medya kaynaklarına erişimin olmaması, Uluslararası Af Örgütü'nün ülkede ölüm cezasının kullanımına ilişkin aldığı raporları ve bilgileri doğrulamasını engellemeye devam etti. Uluslararası Af Örgütü, ivedi yargılamaların ardından verilenler dahil ölüm cezalarının devamlı olarak verildiği ve infazların uygulandığı kanaatindedir. Uluslararası hukuka göre "en ciddi suçlar"la sınırlandırılması gerektiği halde bu eşiği karşılamayan veya uluslararası insan hakları hukuku gerekliliklerine göre tanımlı suç kapsamına girmeyen eylemler için de ölüm cezaları verildiğini değerlendirmektedir.

Pakistan'da iki yıl üst üste hiçbir infaz kaydedilmedi. Uluslararası Af Örgütü, yıl içinde verilen 129 yeni ölüm cezasına ilişkin raporlar topladı. Bu, 2020 için kaydettiği toplamda (49) önemli bir artış olduğu anlamına geliyordu. Ancak, gerçek sayının daha yüksek olması muhtemeldi. Artış, kısmen Covid-19 salgını nedeniyle 2020'de yavaşlayan mahkeme işlemlerinin yeniden başlamasıyla bağlantılıydı. Ceza alan kişilerin 102'si cinayetten; 18'i tecavüzden; biri kadın olmak üzere yedisi "kutsal değerlere hakaret"ten; ikisi ise uyuşturucuyla ilgili suçlardan ceza aldı. Kaydedilen cezaların 25'ini terörle mücadele mahkemeleri verdi. 2019 yılında kurulan özel ceza mahkemeleri ise diğer 27 ceza davası gördü.

10 Şubat'ta Yüksek Mahkeme, ağır ruhsal (psiko-sosyal) engeli olan üç kişinin ölüm cezalarını hafifletti ve "ölüm cezasının arkasında yatan sebepleri ve mantığını anlayacak zihinsel yetiye" sahip olmayan kişilere ölüm cezası verilmesini yasakladı.[92] Mart ayında, Yüksek Mahkeme, suç işlendiğinde 17 yaşında olan bir erkeğe 1998 yılında verilen ölüm cezasını hafifletti.[93] 3 Haziran'da Lahor Yüksek Mahkemesi,

[92] Pakistan Yüksek Mahkemesi, Sivil İnceleme Dilekçesi 420_2016, 10 Şubat 2021, supremecourt.gov.pk/downloads_judgements/c.r.p._420_2016.pdf, prg. 66.

[93] Express Tribune, "Mahkeme kararı, hükümlü mahkumunun cezasını 23 yıl süreyle değiştiriyor", 29 Mart 2021, tribune.com.pk/story/2292034/sc-commutes-sentence-of-convict-on-death-row-for-23-years

Shafqat Emmanuel ve Shagufta Kausar'ı suçsuz buldu ve serbest bırakılmalarına karar verdi. Emmanuel ve Kausar, 2014 yılının Nisan ayında Şagufta adına kayıtlı bir SIM kart içeren bir telefondan bir din görevlisine "hakaret içeren" metinler göndermekten suçlu bulunduktan sonra ölüm cezasıyla karşı karşıya kalmışlardı. Çift, iddiaları ısrarla reddetmişti. Temyiz başvuruları, mahkum edildikten altı yıl sonra Nisan 2020'de görülecekti, ancak Covid-19 salgını nedeniyle ertelendi. Yargıçlar, duruşma saatlerinin sona ermesini gerekçe göstererek 2021'in başlarında duruşmayı iki kez ertelemişti.[94]

30 Temmuz'da **Papua Yeni Gine** Yüksek Mahkemesi Ulusal Mahkeme'nin 2017'de verdiği infazların geçici olarak durdurulmasına ilişkin bir kararı, Anayasa ve Uluslararası Hukuk tarafından güvence altına alınan affa başvurma hakkının kullanılmasına yönelik işleyen bir mekanizma olmadığı gerekçesiyle bozdu.[95] Kararı inceleyen Yüksek Mahkeme, alt mahkemenin, Ulusal Mahkeme 23/8. maddesi uyarınca adli yargılama yerine soruşturma yürüterek yanlış sonuca vardığını ve ölüm cezasının uygulanmasını bekleyen kişilerin insan haklarının ihlal edildiğini tespit etti. Bu adım "idari ve siyasi sebeplerden dolayı" ertelendikten sonra 2017 yılında Ölüm Cezasının Affı Danışma Kurulunu aktif hale getirmek amacıyla atılmıştı.[96] Kararın kaldırılmasıyla cezaları kesinleşmiş 14 kişi, infazdan önce af başvurusunda bulunma şansına kavuştu.[97] Ölüm cezası verilen diğer dört kişi de gözaltındayken kaçmıştı. Bu yılın başlarında hükümet, 2022'deki 11. parlamento oturumunda ölüm cezasını gözden geçirmeye ve ulusal bir istişareye başlayacağını duyurdu.[98]

Kasım ayında, **Filipinler**'de daha önce ölüm cezasının yeniden getirilmesini öneren veya destekleyen üç Senatör ve ulusal seçim adayı tutumlarını değiştirerek böyle bir girişime karşı olduklarını açıkladılar.[99] Panfilo Lacson, Senato Sekreterine yazdığı 8 Kasım tarihli bir mektupta, "Filipinler'de Ölüm Cezasını Yeniden Başlatan Yasa" başlıklı 27 No'lu Senato Yasa Tasarısının yazarlığından çekildiğini belirtti ve Adalet ve İnsan Hakları Komisyonu ile Anayasa Değişiklikleri ve Kanunların Revizyonu Komisyonu'ndan tasarıyı gündemlerinden çıkarmalarını istedi.[100]

Singapur'da devam eden davalar ve Covid-19 pandemisi ile ilgili kısıtlamalar nedeniyle bu yıl da infaz gerçekleştirilmedi.[101] Malezya uyruklu Nagaenthran K. Dharmalingam'ın infazı 10 Kasım'a ertelendi. Covid-19 testi pozitif çıktığı için[102] infaz bir gün önce durduruldu ve yıl sonu itibariyle temyiz başvurusu sonuçlanmadığı için kesinleşmedi. 2009 yılında Singapur'a 42.72 gram diamorfin (eroin) ithal ettiği için 2010 yılında suçlu bulunmuş ve zorunlu ölüm cezasına mahkum edilmişti. 2013, 2016 ve 2017 yıllarında Nagaenthran K. Dharmalingam'ı değerlendiren tıp uzmanları, onun sınırda işleyen zeka ve bilişsel eksikliklere sahip olduğunu ortaya çıkarmıştı.[103]

[94] Uluslararası Af Örgütü, Pakistan: Hıristiyan Çift Beraat Edildi, Ölüm Sırasından Alındı – Shafqat Emmanuel ve Shagufta Kausar (İndeks: ASA 33/4401/2021), 6 Temmuz 2021, amnesty.org/en/documents/asa33/4401/2021/en/

[95] Papua Yeni Gine Ulusal Mahkemesi, Papua Yeni Gine Bağımsız Devleti'nin 57. Bölümü uyarınca Temel Hakların Uygulanması, PGNC 266; N6939, 12 Ekim 2017.

[96] Papua Yeni Gine Yüksek Mahkemesi, Papua Yeni Gine Bağımsız Devleti - Tamate, PGSC 54; SC2132, 30 Temmuz 2021, para.99.

[97] Post-courier, "İnfaz edilecek 14 ölüm cezası mahkumu: Pokanis", 12 Ağustos 2021, postcourier.com.pg/14-death-row-prisoners-to-be-executed-pokanis/

[98] National (Fiji), "Ölüm cezası için acele etmeyin: Papua Yeni Gine Başbakanı", 19 Temmuz 2021, thenational.com.pg/no-rush-for-death-penalty-pm/. Parlamento, 22 Ocak 2022'de tüm suçlar için ölüm cezasını kaldıracak bir yasayı değerlendirdi ve kabul etti.

[99] PhilStar, "Lacson, Sotto ölüm cezası için uzun süredir devam eden desteği tersine çevirdi", 4 Kasım 2021, philstar.com/headlines/2021/11/04/2139033/lacson-sotto-reverse-long-stand-support-death-penalty; Inquirer, "Pacquiao ölüm cezası konusunda kararsız ama eşcinsel evliliğe karşı", 9 Kasım 2021, newsinfo.inquirer.net/1512347/pacquiao-changes-tone-on-death-penalty-but-firm-on-stand-vs-same-sex-marriage

[100] Filipinler Senatosu, "De Lima, Lacson'ın ölüm cezası yasasını geri çekmesini memnuniyetle karşılıyor, geri çekmenin kalıcılığı için çalışıyo", 15 Kasım 2021, legend.senate.gov.ph/press_release/2021/1115_delima2.asp

[101] Singapur Hapishane Hizmetleri, Singapur Hapishane Hizmetleri Yıllık İstatistikleri 2021, 9 Şubat 2022, sps.gov.sg/news-about-us/in-the-news/sps-annual-statistics-release-for 2021

[102] Today, "Malezyalı uyuşturucu kaçakçısının Covid-19 testi pozitif çıktıktan sonra son dakika ölüm cezası askıya alındı", 10 Kasım 2021, todayonline.com/singapore/msian-drug-trafficker-gets-last-minute-stay-death-penalty-after-testing-positive-covid-19

[103] Uluslararası Af Örgütü, Singapur: Malezyalı için Yasaya Aykırı İnfaz Hazırlandı: Nagaenthran K. Dharmalingam (İndeks: ASA 36/4946/2021), 3 Kasım 2021, amnesty.org/en/documents/asa36/4946/2021/en/

Singapur Yüksek Mahkemesi, ölüm cezası verilen birkaç kişinin temyiz başvurularını reddetti. Bu başvurular, avukat ve müvekkil arasındaki iletişimin cezaevi yetkilileri tarafından olası ihlalleri[104] ve Malay suçluların uyuşturucu suçlarına yönelik soruşturmalar sırasında keyfi ve ayrımcı muamele yapıldığı iddialarını da içeriyordu.[105]

Hepsi zorunlu ceza olarak on yeni ölüm cezası verildi. Uyuşturucu taşımaktan hüküm giyen ve "kurye" olarak tanınan ancak savcılıktan asli destek belgesi almayan sekiz kişi uyuşturucu kaçakçılığı nedeniyle ölüm cezasına mahkum edildi. Uyuşturucunun Kötüye Kullanımı Yasası'nda 2013'ten itibaren geçerli olan değişikliklerin ardından, sanığın rolünün uyuşturucu taşımakla sınırlı olduğu ("kurye") davalarında, savcının başka cezai eylemleri etkin bir şekilde engelleyecek bir asli destek belgesi vermesi durumunda, yargıçlar cezalandırma konusunda takdir yetkisi edinmişti. Bu yetki aynı zamanda, suç bakımından ihmal suretiyle yapılan eylemlerde kişilerin cezai ehliyetini önemli ölçüde zayıflatan ruhsal (psiko-sosyal) ya da zihinsel engelli kişiler için de geçerliydi. Bu durum, masumiyet karinesi ve diğer uluslararası adil yargılanma standartlarını ihlal etti. Malezyalı uyruklu bir kişi de uyuşturucuya bağlı suçlardan ölüm cezasına mahkum edilenler arasındaydı.

Uluslararası Af Örgütü'nün edindiği resmi sayılar, yıl sonunda **Güney Kore**'de ikisi Çin uyruklu 59 erkeğe ölüm cezası verildiğini gösterdi. Dördü askeri yasalara göre olmak üzere hepsi cinayetten hüküm giydi. 26 Şubat'ta Meclis, çocuk istismarı faillerine verilen cezayı ağırlaştıran yasal değişiklikleri kabul etti. Değişiklik, ölümle, ömür boyu çalışmayla veya en az yedi yıllık sınırlı bir süreyle cezalandırılan çocuk istismarı ve cinayet suçunu yeniden düzenlemektedir.[106] 7 Ekim'de 30 milletvekili, yıl sona ererken Kongre'deki Yasama ve Yargı Komitesi'nde görüşülmeyi bekleyen Ölüm Cezasının Kaldırılmasına Dair Özel Tasarı'yı ortaklaşa hazırdı ve sundu.

Uluslararası Af Örgütü, yıl içinde **Sri Lanka**'da uyuşturucuyla bağlantılı suçlar dahil sekiz yeni ölüm cezasıyla ilgili rapor topladı, ancak gerçek sayının daha yüksek olması muhtemel. Yargıtay, Haziran 2019'da dönemin Cumhurbaşkanı Maithripala Sirisena tarafından yetkilendirilen infazların yeniden başlatılmasını durdurmak için yürürlüğe koyduğu durdurma emrini Temmuz 2022'ye kadar uzattı.[107] Alınan kararla, dört mahkumun keyfi olarak seçilmesinin ve infaz emri ve hazırlıklarının gizli tutulmasının, ölüm cezasına mahkum edilenlerin haklarını ihlal ettiğini belirten başvuruların değerlendirilmesine izin verildi. Parlamento, Ekim ayında, suçun işlendiği tarihte 18 yaşından küçük olan kişileri ölüm cezası uygulamasının dışında bırakan Ceza Kanunu değişikliğini kabul etti.[108]

Tayvan'da, cinayet suçundan iki yeni ölüm cezası verildi.[109] 2020 yılında beş yeni ölüm cezası verilmişti.[110] Ölüm cezası verilen biri kadın 45 kişiden 38'inin ölüm cezası kesinleşti. Yıl içinde altı kişinin ölüm cezası hafifletildi. 11 Kasım'da Tayvan Yüksek Mahkemesi, suç işlendiğinde kendisini etkileyen şiddetli depresyon teşhisini dikkate aldıktan sonra, bir yıl önce bir kadına verilen ölüm cezasını

[104] Singapur Yüksek Mahkemesi, Syed Suhail Bin Syed Zin ve Diğerleri / Başsavcı ve Diğerleri, [2021] SGHC 59, 16 Mart 2021, elitigation.sg/gd/s/2021_SGHC_59

[105] Singapur Yüksek Mahkemesi, Syed Suhail Bin Syed Zin ve Diğerleri / Başsavcı, [2021] SGHC 274, 2 Aralık 2021, elitigation.sg/gd/s/2021_SGHC_274

[106] Yonhap Haber Ajansı, "Yeni yasa, öldürücü çocuk istismarı faillerinin cezasını ağırlaştırıyor", 28 Şubat 2021, en.yna.co.kr/view/AEN20210226011300315

[107] Colombo Gazette, "Ölüm cezasının uzatılmasına ilişkin kararın uzatılması", 11 Şubat 2021, colombogazette.com/2021/02/11/stay-order-on-death-penalty-extended/

[108] 2021 Ceza Kanunu (Değişiklik) Kanunu, No.25, 29 Ekim 2021 tarihinde yayınlandı, http://documents.gov.lk/files/act/2021/10/25-2021_E.pdf

[109] Daha fazla bilgi için bkz. Ölüm Cezasını Sonlandırmak için Tayvan İttifakı, https://www.taedp.org.tw/

[110] Taiwan Focus, "Yüksek mahkeme, çocuklarını öldüren annenin ölüm cezasını ömür boyu hapse çevirdi", 11 Kasım 2021, focustaiwan.tw/society/202111110014

hafifletti.[111] Geçiş Dönemi Adaleti Komisyonu, olağanüstü hâlde sıkıyönetim koşullarında yargılanan ve 1970 yılında infaz edilen beş kişiyi ölümden sonra beraat ettirdi.[112]

Tayland'da ölüm cezası verilen kişilerin sayısı, Kral Maha Vajiralongkorn Badinthep Thearawangkun'un iki ayrı olayda af çıkarmasının ardından, art arda üçüncü yılda önemli ölçüde azalmaya devam etti. Uluslararası Af Örgütü tarafından edinilen resmi sayılara göre, 27 Temmuz 2021 tarihli Kraliyet Af Kararnamesi'nin ilan edilmesinin ardından, 15'i uyuşturucu kaçakçılığından hüküm giymiş 37 erkek ve tümü uyuşturucu kaçakçılığından hüküm giymiş dört kadının ölüm cezası hafifletildi. Kral Büyük Bhumibol Adulyadej'in doğum günü Aralık 2021'de Ulusal Bayram ve Babalar Günü ilan edilip Kraliyet Af Kararnamesi'nin yayınlanmasının ardından 23 kişinin daha ölüm cezası hafifletildi.

Ceza İnfaz Kurumu'nun sayıları, yıl sonu itibariyle 158 kişinin ölüm cezasının uygulanmasını beklediğini ve bunun 2020 sonuna göre (235) üçte bir daha az olduğunu gösteriyor.

Tonga Yasama Meclisi, 26 Ağustos 2021 tarihli Yasadışı Uyuşturucu Denetimi (Değişiklik) Tasarısını ele aldı. Bazı suçları zorunlu ölüm cezasıyla cezalandırmayı öngören hükümler, tasarının kabul edilmesinden önce kaldırıldı.[113]

Vietnam, ölüm cezasının kullanımına ilişkin verileri devlet sırrı olarak sınıflandırmaya devam etti. Ulusal Meclis Yargı Komisyonu'nun sunduğu, 1 Ekim 2020 ile 31 Temmuz 2021 tarihleri arasını kapsayan raporda, hükümet, ölüm cezası verilen kişilerin sayısının hızla, yaklaşık %30 oranında arttığına dikkat çekti. Raporda, 11 öldürücü iğneyle infaz tesisinin kullanıma açıldığı ve farklı bölgelerden kişilerin ölüm cezalarının uygulanması için bu tesislere nakledildiği belirtildi.[114] Rapora göre, ölüm cezası verilen bir kişi Covid-19 nedeniyle hayatını kaybetti.

Rapor, ölüm cezası sistemine ilişkin bazı görüşler sunsa da, yayınlanan bilgiler bağımsız olarak doğrulanamıyor ve 2021'de veya önceki yıllarda verilen ölüm cezaları, infazlar ve ölüm cezası verilen kişilerin sayısının doğru bir şekilde değerlendirilmesine izin vermiyor.

Uluslararası Af Örgütü, yıl boyunca ölüm cezasının kullanımına ilişkin raporları izlemeye devam etti ancak sadece 119 yeni ölüm cezası hakkında bilgi toplayabildi. Bu sayının 2020'ye göre daha yüksek olduğu anlaşılıyor. Bunlardan doksan üçü uyuşturucu ile ilgili suçlardı.

Yüksek Halk Mahkemesi Yargı Konseyi'nin 30 Aralık 2020'de kabul edilen 03/2020 tarihli kararı 15 Şubat'ta yürürlüğe girdi.[115] Mahkeme bu kararla, yargıçların ekonomik suçları cezalandırırken ölüm cezasından daha hafif bir ceza verebilecekleri koşullara ilişkin rehberlik sağlıyordu. Cezanın hafifletilmesi, davalının zimmete geçirilen varlıkların en az dörtte üçünü aktif olarak iade ettiği ve suçun tespiti ve soruşturulmasında yetkililerle aktif olarak işbirliği yaptığı durumlarda mümkün oluyor.

[111] Taiwan Focus, "Tayvan, Beyaz Terör döneminde infaz edilen 5 siyasi mahkumu akladı", 10 Mart 2021, focustaiwan.tw/politics/202110030006

[112] Ceza İnfaz Kurumu'ndan Uluslararası Af Örgütü'ne 21 Ocak 2022'de alınan resmi yazı.

[113] Tonga Parlamentosu, "Parlamento, 2021 Yasadışı Uyuşturucu Kontrol Yasasını kabul etti ancak ölüm cezasını onaylamadı", 1 Eylül 2021, parliament.gov.to/media-centre/latest-news/latest-news-in-english/842-parliament-passes-the-illicit-drugs-control-bill-2021-but-did-not-endorse-the-death-penalty

[114] HIV/AIDS Önleme ve Kontrol ve Uyuşturucu ve Fuhuş Önleme ve Kontrol Komitesi, "Nhieu khó khăn trong thi hanh án tır hình", 11 Eylül 2021, tiengchuong.chinhphu.vn/nhieu-kho-khan-trong-thi- hanh-an-tu-hinh-11335972.htm

[115] Yüksek Halk Mahkemesi Hakimler Konseyi, Karar 03/2020/NQ-HDTP, 30 Aralık 2020, thuvienphapluat.vn/van-ban/Trach-nhiem-hinh-su/Nghi-quyet-03-2020-NQ-HDTP- ap-dung-quy-dinh-cua-Bo-luat-Hinh-su-ve-toi-pham-tham-nhung-449286.aspx

AVRUPA VE ORTA ASYA

BÖLGESEL EĞİLİMLER

- Kazakistan Cumhurbaşkanı, tüm suçlar için ölüm cezasını kaldıran bir yasa tasarısını imzaladı.
- Ermenistan, ölüm cezasının kaldırılmasını amaçlayan Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin İkinci İhtiyari Protokolünü onayladı.
- Belarus, bölgede infaz gerçekleştiren tek ülke olmaya devam ediyor.[116]
- Rusya Federasyonu ve Tacikistan, infazlara ilişkin ertelemelere devam etti.

ÜLKE	2021 YILINDA KAYDEDİLEN İNFAZLAR	2021 YILINDA KAYDEDİLEN ÖLÜM CEZALARI	2021 YILI SONUNDA ÖLÜM CEZASINA MAHKUM EDİLDİĞİ BİLİNEN KİŞİLER
BELARUS	1+	1	1
KAZAKİSTAN	0	0	1
RUSYA FEDERASYONU	0	0	0
TACİKİSTAN	0	0	0

ÜLKELERDEKİ ÖNEMLİ GELİŞMELER

Uluslararası Af Örgütü, **Belarus** yetkililerinin Viktar Paulauin May'i infaz ettiğini doğrulayan bir rapor edindi. Vitebsk Bölge Mahkemesi, Ağustos ayında ailesine ölüm belgesi vererek Paulau'nun infaz edildiğini bildirdi.[117] BM İnsan Hakları Komitesi davayı incelerken Belarus'tan Viktar Paulau'nun infaz edilmemesini talep etmişti. Komite ayrıca bunun Belarus'un Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'ne (ICCPR) ilişkin Birinci İhtiyari Protokole taraf bir devlet olarak yükümlülüklerinin ihlali olduğuna karar vermiştir.[118] Temmuz 2019'da Vitebsk Bölge Mahkemesi, Viktar Paulauto'yu cinayetten suçlu buldu ve ölüm cezasına mahkum etti. Kasım 2019'da ise mahkumiyeti ve ölüm cezası Yargıtay tarafından onandı.[119]

Eylül ayında, devlet kontrolündeki medya kuruluşu STV, Viktar Skrundzik'in infaz edildiğini bildirdi.[120] Aynı ay, kız kardeşi, Viktar'dan en son 19 Ağustos'ta mektup aldığını ve Viktar'ın infaz edildiğinden korktuğunu söyledi. 2021 sonu itibariyle yetkililer ailesine Victar'ın infaz edildiğini söylememişti. Minsk Bölge Mahkemesi, Viktar'ı Ocak ayında iki yaşlı insanı öldürmekten yargılandığı davada suçlu buldu ve yeniden ölüm cezasına mahkum etti.[121]

[116] Bölgedeki bir diğer ülke Özbekistan, en son infazı 2005 yılında gerçekleştirmişti.

[117] Viasna İnsan Hakları Merkezi, Facebook gönderisi, 17 Mart 2022, facebook.com/niepakaranniu/posts/847695779959663: "Victor Pavlov'a verilen ölüm cezası infaz edildi" (Belarusçadan İngilizce'ye tercüme Facebook tarafından yapıldı).

[118] BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, "Belarus: BM İnsan Hakları Komitesi infazı kınadı", 11 Mart 2022, ohchr.org/en/press-releases/2022/03/belarus-un-human-rights-committee-condemns-execution, prg. 8.

[119] Uluslararası Af Örgütü, "Viktar Paulau İnfaz Edilmiş Olabilir" (İndeks: EUR 49/4288/2021), 17 Haziran 2021, amnesty.org/en/documents/eur49/4288/2021/en/

[120] Viasna İnsan Hakları Merkezi, "Ölüm mahkumu Viktar Skrundzik infaz edildi, devlet televizyonu aktardı", 6 Eylül 2021, spring96.org/en/news/104882

[121] Viasna İnsan Hakları Merkezi, "Sluck'ta bir kişi yeniden yargılandıktan sonra yeniden ölüme mahkum edildi", 15 Ocak 2021, dp.spring96.org/en/news/101329

Nisan ayında Devlet Başkanı Aleksandr Lukaşenko, 22 yaşındaki Illia Kostseu ve 20 yaşındaki Stanislau Kostseu kardeşlere af çıkardı.[122] Mahilyou Bölge Mahkemesi'nin onları cinayetten suçlu bulmasının ardından iki kardeş Ocak 2020'de ölüm cezasına mahkum edilmişti. Aileleri, iki kardeşin Žodzina'daki cezaevine götürüldüğünü doğruladı ve Ağustos ayında ilk ziyaretlerini gerçekleştirdiler.[123] Viasna İnsan Hakları Merkezi, ölüm cezalarının ömür boyu hapis cezasına çevrildiğini doğruladı, ancak başka hiçbir bilgi verilmedi.[124] Aleksandr Lukaşenko'nun 1994'te iktidara gelmesinden bu yana, ölüm cezasıyla karşı karşıya kalan yalnızca bir kişinin daha aftan faydalandığı biliniyor.

Viktar Serhil, 2021 sonunda ölüm cezasının uygulanmasını beklediği bilinen tek kişiydi. Ancak, Ocak 2020'de mahkumiyeti ve ölüm cezası Yüksek Mahkeme tarafından onandığı için Serhil her an infaz edilme riski altında.[125]

Belarus'taki insan haklarının durumuna ilişkin BM Özel Raportörü, Mayıs ayındaki raporunda, diğer gözlemlerinin yanı sıra, Belarus'ta infazların gizliliği konusunda endişelerini dile getirmeye devam etti. Belarus yetkililerinin mahkumlara veya ailelerine önceden haber vermeden ölüm cezasına mahkum edilen kişileri infaz etmeye devam ettiğini vurguladı. Ayrıca yetkililer, infazlar gerçekleştikten sonra ailelere defin yerini açıklamadı.[126]

Temmuz ayında BM İnsan Hakları Komitesi, Aleksei Mikhalenya davasında Belarus'un, Mikhalenya'nın Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi Madde 6, 9(3), 14(2) ve 3(e) ile güvence altında olan yaşam, kişi hürriyeti ve adil yargılanma haklarını ihlal ettiği sonucuna varan görüşünü yineledi.[127] Şubat 2018'de Komite, Belarus'tan başvurunun incelendiği süreçte Aleksei Mikhalenya'nın infaz edilmemesini talep ettiği halde mahkum aynı yıl Minsk'te infaz edildi. Belarus yetkilileri kesin tarihi açıklamadı. Komite, Belarus'un geçici tedbir talebini onaylamadı ve Sözleşmenin Birinci İhtiyari Protokolüne taraf bir devlet olarak yükümlülüklerini ihlal ettiği sonucuna vardı.[128]

29 Aralık'ta Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev, ölüm cezasını Ceza Kanunu'ndaki suçlar için geçerli cezalar listesinden ve diğer tüm ilgili yasal düzenlemelerden çıkaran ve tüm suçlar için ölüm cezasını fiilen kaldıran bir yasa tasarısını imzaladı.[129] Tasarı ile, kalan son ölüm cezası hafifletildi.

[122] Uluslararası Af Örgütü, "Stanislau ve Illia Kostseu'ya Af Verildi" (İndeks: EUR 49/4338/2021), 24 Haziran 2021, amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/07/EUR4943382021ENGLISH.pdf

[123] Viasna İnsan Hakları Merkezi, "İnfaz korkusu bitti. Kostseu kardeşler affın ardından ilk kez aileleriyle buluşuyor", 18 Ağustos 2021, dp.spring96.org/en/news/104711

[124] Viasna İnsan Hakları Merkezi, "İnfaz korkusu bitti. Kostseu kardeşler affın ardından ilk kez aileleriyle buluşuyor", 18 Ağustos 2021, dp.spring96.org/en/news/104711

[125] Uluslararası Af Örgütü, Belarus, Viktar Serhil'i İnfaz Etmemelidir (İndeks: EUR 49/1845/2020), 19 Şubat 2020, amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/05/EUR4918452020ENGLISH.pdf

[126] Belarus'taki insan haklarının durumuna ilişkin Özel Raportör Raporu, 4 Mayıs 2021, BM Belge No: A/HRC/47/49, paragraf. 32.

[127] BM İnsan Hakları Komitesi (HRC), İhtiyari Protokolün 5(4) Maddesi uyarınca Komite tarafından kabul edilen, 3105/2018 No.lu tebliğ ile ilgili görüşler, 21 Eylül 2021, BM Belge No: CCPR/C/132/D/3105/2018, paragraf 8.1-9.

[128] HRC, 3105/2018 No.lu tebliğ ile ilgili olarak İhtiyari Protokolün 5(4) Maddesi uyarınca Komite tarafından kabul edilen görüşler, 21 Eylül 2021, BM Belge No: CCPR/C/132/D/3105/2018, paragraf. 9.

[129] Kazakistan Başbakan Yardımcısı, Uluslararası Af Örgütü'ne yazdığı bir mektupta, ölüm cezasının kaldırılmasına dair yeni yasanın 30 Aralık 2021'de resmi Egemen Kazakhstan gazetesinde yayınlandığını doğruladı.

ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA

BÖLGESEL EĞİLİMLER

- Bölgede kaydedilen infazlar 2020'ye kıyasla %19 arttı ve bölgede kaydedilen infazların %60'ı İran'da gerçekleşti.
- Kayıt altına alınan infazlar İran, Suudi Arabistan ve Yemen'de sert bir şekilde yükselirken, Irak'ta belli ölçüde Mısır'da ise önemli ölçüde azaldı.
- Kayıtlara geçen ölüm cezaları Mısır, Irak ve Lübnan'da sert artışlarla birlikte %32 arttı

ÜLKE	2021 YILINDA KAYDEDİLEN İNFAZLAR	2021 YILINDA KAYDEDİLEN ÖLÜM CEZALARI	2021 YILI SONUNDA ÖLÜM CEZASINA MAHKUM EDİLDİĞİ BİLİNEN KİŞİLER
CEZAYİR	0	9	1,000+
BAHREYN	0	0	26+
MISIR	83+	356+	+
İRAN	314+	+	+
IRAK	17+	91+	8,000+
İSRAİL[130]	0	0	0
ÜRDÜN	0	11+	122+
KUVEYT	0	5+	+
LÜBNAN	0	12+	+
LİBYA	0	+	+
FAS/BATI SAHRA[131]	0	1	82
UMMAN	+	+	+
FİLİSTİN	0	21+ [132]	215+
KATAR	0	+	+
SUUDİ ARABİSTAN	65	8+	32+
SURİYE	24+	+	+
TUNUS	0	3+	89+
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	1+	9+	+
YEMEN	14+	298+	+

[130] Uluslararası Af Örgütü İsrail'i adi suçlar için ölüm cezasına karşı çıkan ülkeler arasında sınıflandırıyor. Çünkü ülke yasaları ölüm cezasını sadece askeri yasalara yönelik suçlar gibi istisnai suçlar için ölüm cezası öngörüyor. Ülkede son infaz 1962 yılında gerçekleşmişti.

[131] Uluslararası Af Örgütü, Fas/Batı Sahra'yı adi suçlar için ölüm cezasına karşı çıkan ülkeler arasında sınıflandırıyor. Çünkü ülke yasaları ölüm cezasını sadece askeri yasalara yönelik suçlar gibi istisnai suçlar için ölüm cezası öngörüyor. Ülkede son infaz 1993 yılında gerçekleşmişti.

[132] Bu ölüm cezaları, Gazze Şeridi'ndeki Hamas fiili yönetimi tarafından yönetilen mahkemeler tarafından verildi.

Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinde ölüm cezasının kullanımı 2021'de arttı. Kaydedilen infazlar 2020'de 437'den 2021'de 520'ye çıkarak %19 arttı. Kaydedilen ölüm cezaları ise 2020'de 632'den 2021'de 834'e çıkarak %32 oranında arttı.

Uluslararası Af Örgütü Mısır, İran, Irak, Suudi Arabistan, Suriye, Birleşik Arap Emirlikleri ve Yemen olmak üzere bölgedeki yedi ülkede infazlar kaydetti. 2021'de kaydedilen infazlardaki genel artış büyük oranda İran ve Suudi Arabistan'daki artışlardan kaynaklanıyor. İran'da 2020 yılında gerçekleşen 246 infaza kıyasla 2021 yılında gerçekleşen 314 infaz ile %28'lik artış gerçekleşirken Suudi Arabistan'da ise kaydedilen infazlar iki katından fazla artarak 27'den 65'e çıktı. Suriye'de 24 kişinin toplu infazı kaydedildi. Suriye hakkında bilgi eksikliği Uluslararası Af Örgütü'nün 2021 yılı için net bir sayı kaydetmesini engelledi. Bu ülkelerin aksine, Mısır'da kayıtlı infazlar 2020'de 107 iken 2021'de 83'e düşerek %22 azaldı. Irak'ta ise %62'lik azalmayla 45'ten 17'ye önemli bir düşüş yaşadı. Bölgede kaydedilen infazların yüzde 60'ı İran'da gerçekleşti.

2020'de hiçbir infazın kaydedilmediği Birleşik Arap Emirlikleri'nde, bu sene en az bir kişi infaz edildi. 2020'de bir infazın kaydedildiği Katar'da, 2021'de hiçbir infaz uygulanmadı.

Uluslararası Af Örgütü, adi suçlar için ölüm cezasına karşı olan İsrail ve Bahreyn[133] dışında tüm bölgede ölüm cezası verildiğini kaydetti. Bir önceki yıla kıyasla çoğu ülkede ölüm cezalarının sayısı arttı. Mısır (264'ten 356'ya), Irak (27'den 91'e) ve Lübnan'da (1'den 12'ye) sert artışlar yaşandı. Yemen'de (269'dan 298'e) belli ölçüde artış yaşanırken, Tunus'ta düştü (8'den 3'e).

ŞEKİL 9: MISIR, İRAN, IRAK, SUUDİ ARABİSTAN VE YEMEN'DE KAYITLI İNFAZLAR (2017-2021)

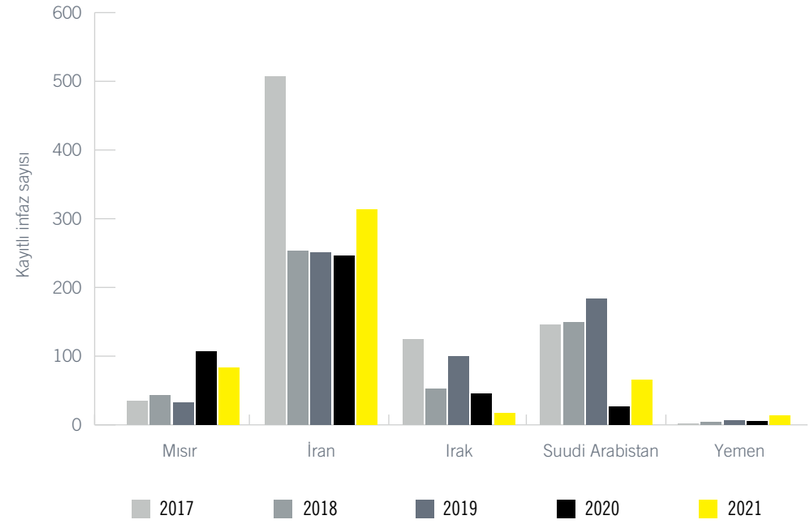

2017-2021 döneminde uygulandığı bilinen yıllık toplam ölüm cezası sayısı.

[133] Yalnızca askeri kanunlar kapsamındaki suçlar veya istisnai durumlarda işlenen suçlar için ölüm cezası öngören ülkeler.

ÜLKELERDEKİ ÖNEMLİ GELİŞMELER

Şubat ayında **Cezayir**'in başkenti Cezayir'deki Darül Beyda Ceza Mahkemesi, 2014 yılında bir Fransız dağcılık rehberini kaçırmak, işkence yapmak ve kafasını kesmekten suçlu bulunan sekiz kişiyi yedisi gıyabında olmak üzere ölüme mahkum etti. Duruşma sadece bir gün sürdü[134] ve davanın adaletsiz yürütüldüğü konusunda endişeler söz konusuydu.

Ülke, Uluslararası Af Örgütü tarafından uygulamada ölüm cezasına karşı olarak sınıflandırılırken, en az 1.000 kişiyi ölüm cezasıyla karşı karşıya bırakmaya devam etti.

Bahreyn'de Yargıtay, bir yıl önce kayınbiraderini öldürdüğü için 2019 yılında bir ceza mahkemesi tarafından ölüm cezasına mahkum edilen bir erkeğin mahkumiyetini bozdu. Yargıtay bu kararı, kişinin bipolar bozukluğu olduğuna dair bilirkişi raporuna istinaden verdi. Mahkeme, bu kişinin psikiyatri servisine kapatılmasına karar verdi.[135]

Mısır'da kaydedilen infazların sayısı 2021'de %22 düşerken (2020'de 107'den 2021'de 83'e) ülke dünyanın en çok ölüm cezası uygulayan ülkelerinden biri olmaya devam etti. İnfaz edilenlerden en az sekizi kadındı. Bazıları gizlice infaz edildi, aile üyeleri ve yakınları kasten bilgilendirilmedi ve Mısır yasalarına da aykırı olarak son ziyaretleri reddedildi.

2021'de Mısır mahkemeleri tarafından en az 356 kişiye ölüm cezası verildi. Bu sayı, Uluslararası Af Örgütü'nün 2020'de bildirdiği sayıya (en az 264) göre %34 daha fazlaydı ve Uluslararası Af Örgütü'nün 2021 yılında tüm dünyada kaydedebildiği en yüksek ölüm cezası sayısıydı.

25 Ekim'de Cumhurbaşkanı Abdülfettah El-Sisi, ülkede 2017'de ilan ettiği olağanüstü hâli uzatmayacağını açıkladı. Bu hamle ile olağanüstü hâl kanunlarına göre oluşturulan Olağanüstü Devlet Güvenlik Mahkemelerinde (ESSC) yapılan yargılanmalar nihayet sona erecekti. Olağanüstü Devlet Güvenlik Mahkemeleri hiçbir şekilde adil olmayan yargılamalar sonucunda ölüm cezaları veriyordu. Ancak olağanüstü hâlin sona ermesi yeni davaların olağanüstü hâl mahkemelerinde görülemeyeceği anlamına gelse de mevcut davaların bu mahkemelerde görülmeye devam etmesi kararlaştırıldı.[136] Olağanüstü hâlin kaldırıldığı tarihte en az 36 erkek infaz riski altındaydı. Bu kişiler adil olmayan yargılamalar sonucunda ve temyiz imkânı olmaksızın Olağanüstü Devlet Güvenlik Mahkemeleri tarafından ölüme mahkum edildi. Diğerleri ise Olağanüstü Devlet Güvenlik Mahkemeleri tarafından ölümle cezalandırılabilecek suçlardan yargılanmaya devam etti.[137] Temmuz ayında, Reşid kentindeki bir Olağanüstü Devlet Güvenlik Mahkemesi, 16 erkeği polis memurlarının öldürülmesi ve diğer şiddet olaylarına karışmaktan işkence yoluyla elde edilmiş "itiraflara" dayanarak ölüme mahkum etti.

27 yaşındaki İskenderiyeli mühendislik öğrencisi Moataz Hassan, iki polis memurunu öldürmek ve başka yetkilileri öldürmeye teşebbüsten suçlu bulunarak Haziran 2020'de Olağanüstü Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından ölüme mahkum edildi ve Kahire Temyiz Cezaevi'nde 4 Temmuz'da infaz edildi. Cinayetten bir ay sonra, Nisan 2018'de tutuklanmıştı. İki ay süreyle zorla kaybedildi ve Haziran 2018'de Mısır'ın resmi medya kanalında bir video ile "itiraf"ı yayınlandı.[138]

9 Mayıs'ta yetkililer, işkenceye maruz bırakılan bir başka kişiyi "suçunu itiraf" ettirmek için gizlice infaz etti.

[134] Örneğin, bkz. Al Jazeera, "Fransız turistin kaçırılması ve öldürülmesiyle ilgili Cezayir davası açılıyor", 18 Şubat 2021, aljazeera.com/news/2021/2/18/algeria-trial-opens-in-is-affiliate-beheading-of-french-tourist; Elmasaa, "الإعدام للمتهم الرئيسي في قضية حوازم تيبازة-الجزائر", 20 Şubat 2021, el-massa.com/dz/الجزائر/الإعدام-للمتهم-الرئيسي-في-قضية-حوازم-تيبازة

[135] Al-Ayam, "بعد حكم محكمة جنايات القاهرة بإعدام «بطل» اغتيال النائب العام.. بماذا تأثر المشهد السياسي؟", 24 Şubat 2021, alayam.com/online/local/895306/News.html

[136] Uluslararası Af Örgütü, "Mısır: Acil mahkemelerce yapılan yargılamaları durdurun", 31 Ekim 2021, amnesty.org/en/latest/news/2021/10/egypt-stop-trials-by-emergency-courts/

[137] Uluslararası Af Örgütü, "Mısır: İvedi mahkemelerce yapılan adil olmayan yargılamaların ardından 36 kişiyi yeniden yargılayın", 8 Kasım 2021, amnesty.org/en/latest/news/2021/11/egypt-retry-36-men-facing-execution/

[138] Uluslararası Af Örgütü'nün ilgili kaynaklarla yaptığı röportajlar (ayrıntıları güvenlik nedeniyle verilmemiştir), Ekim 2021.

Peder Isaiah olarak bilinen keşiş Wael Tawadros, Nisan 2019'da Demenhur Ceza Mahkemesi tarafından Piskopos Anba Epiphanius'u öldürmekten suçlu bulundu ve ölüm cezasına mahkum edildi.[139] Mahkeme, hüküm verirken işkence yoluyla elde edilen "itiraflarını" kullandı. Mahkemeye verilen ve Uluslararası Af Örgütü'nün de görüntülediği videoda Wael Tawadros, güvenlik güçleri tarafından zorla kaybetme, çıplak bırakma, dövülme ve elektrik şoku verme gibi işkencelere maruz bırakıldığını anlattı. Buna rağmen, Temmuz 2020'de mahkumiyeti ve cezası Yargıtay tarafından onandı.[140]

Yetkililer, son derece adaletsiz yargılamalar içeren toplu davalardaki mahkumiyet kararlarına dayalı olarak toplu infazlar gerçekleştirmeye devam etti. Toplu yargılamalar, doğası gereği, onlarca hatta yüzlerce kişinin davalarının eşzamanlı olarak görüldüğü koşullarda her bir kişi için adil yargılama yapılmasını imkansız kılar. Bu tür yargılamalar ölümle sonuçlandığında bu adaletsizlik daha da şiddetlenir. Toplu yargılamalar sırasında adil yargılanma hakları başka şekillerde de ihlal edildi. Mısır makamları Ramazan ayında, 26 Nisan'da, 82 yaşında bir erkek de dahil olmak üzere dokuz kişiyi infaz etti. Bunlar, Ağustos 2013'te Kerdasa polis karakoluna düzenlenen ve 13 polis memurunun öldürüldüğü saldırıyla ilgili olarak 2014 yılında Gize Ceza Mahkemesi tarafından tek bir davada ölüm cezası verilen 183 kişi arasındaydı. Duruşmalarda sanıkların avukatlarına erişimleri engellendi ve bu kişiler soruşturma sürecinde "suçlarını itiraf etmeye" zorlandılar. Kahire Ceza Mahkemesi tarafından 2017 yılında yeniden görülen bir davada sanıklardan 20'sine ölüm cezası verildi ve Eylül 2018'de Mısır Temyiz Mahkemesi tarafından ölüm cezaları onandı.[141] Bu toplu infazdan iki gün sonra, 28 Nisan'da aynı davada ölüm cezasına mahkum edilen sekiz kişi daha infaz edildi.[142]

14 Haziran'da Yargıtay, Temmuz ve Ağustos 2013'te Rabiatul Adeviyye meydanında düzenlenen oturma eylemindeki ölümler ve diğer siyasi şiddet olaylarına karışmaktan 2018 yılında 31 kişiye verilen ölüm cezalarını ömür boyu hapse çevirdi. Ancak Mahkeme, Müslüman Kardeşler'in üst düzey isimleri de dahil olmak üzere 12 kişinin ölüm cezalarını onadı.[143] Kahire Ceza Mahkemesi'nin terör dairesi, 739 sanığı adil olmayan bir toplu yargılamanın ardından Eylül 2018'de mahkum etti. Bu olayda hem Kahire Ceza Mahkemesi hem de Yargıtay, suçun şahsiliği ilkesini ihlal etti ve sanıkların tutukladıktan sonra zorla kaybetmeye ve işkenceye maruz bırakıldıklarına dair iddiaları hakkında soruşturma başlatmadı. Avukatlar, müvekkilleriyle birebir görüşmelerinin yasaklanmasına, tanıkların çapraz sorgulanmasına ve savunma tanıkları çağrılmasına itiraz etti.[144]

İran'da, Uluslararası Af Örgütü tarafından kaydedilen infaz sayısı, büyük ölçüde uyuşturucuya bağlı suçlara yönelik infazlardaki artıştan dolayı, bir önceki yıla göre %28 arttı (246'dan 314'e). Uluslararası Af Örgütü gerçek sayının daha yüksek olduğuna inanıyor çünkü İranlı yetkililer infaz istatistikleri vermiyor. İran'da büyük etnik azınlık nüfusa sahip bölgeler hakkında ilgili bilgilere erişim de genellikle daha zor. 2021 için kaydedilen infaz sayısı, 2017'den bu yana en yüksek seviyede. O zamandan bu yana yıldan yıla yaşanan düşüş bu sene bozuldu. Kaydedilen infazlar Eylül ayında zirve yaptı. Sadece Eylül ayı boyunca İranlı yetkililer en az 48 kişiyi infaz etti. İşkence altında alınan "itiraflar" mahkemeler tarafından delil

[139] Mada Masr, "Eski keşiş infaz edildi, avukat aileye ancak infazdann sonra bilgi verildiğini söylüyor", 9 Mayıs 2021, madamasr.com/en/2021/05/09/news/u/former-monk-executed-lawyer-says-family-only-informed-after-execution/

[140] Uluslararası Af Örgütü, 2020'de Ölüm Cezaları ve İnfazlar (İndeks: ACT 50/3760/2021), Nisan 2021, amnesty.org/en/documents/act50/3760/2021/en/, s. 39; Uluslararası Af Örgütü, "Mısır: İşkence Gören Keşiş Yakında İnfaz Riski Altında: Wael Tawadros" (İndeks: MDE 12/4033/2021), 27 Nisan 2021, amnesty.org/en/documents/mde12/4033/2021/en/

[141] Uluslararası Af Örgütü, "Mısır: Ramazan ayında dokuz kişi infaz edildi", 26 Nisan 2021, amnesty.org/en/latest/news/2021/04/egypt-nine-people-put-to-death-in-chilling-ramadan-executions-2/

[142] Al Jazeera Live (Arapça), "8 أحكام بالإعدا شنقا في قضية "مذبحة رابعة" أخرى", 28 Nisan 2021, 1-m6426.azureedge.net/news/2021/4/28/تنفيذ-حكم-الإعدام-بحق-8-متهمين-في-قضية

[143] Al Jazeera, "Mısır, 12 Müslüman Kardeşler üyesi için ölüm cezasını onayladı", 14 Haziran 2021, aljazeera.com/news/2021/6/14/egypt-upholds-death-penalty-for-12-muslim-brotherhood-members; Uluslararası Af Örgütü, "Mısır: Utanç verici toplu yargılamanın ardından 12 sanık için ölüm cezasını onaylandı", 14 Haziran 2021, amnesty.org/en/latest/news/2021/06/egypt-death-sentences-upheld-for-12-defendants-after-shameful-mass-trial/.

[144] Uluslararası Af Örgütü, "12 erkek haksız bir yargılamanın ardından infaz riski altında" (İndeks: MDE 12/4415/2021), 8 Temmuz 2021, amnesty. org/en/documents/mde12/4415/2021/en/.

olarak kullanıldı ve infazlar genel olarak son derece adaletsiz yargılamalar sonucunda gerçekleşti. Ölüm cezaları, etnik azınlık mensuplarına karşı "Allah'a düşmanlık" gibi muğlak suçlamalarla ve siyasi baskı aracı olarak orantısız bir şekilde kullanıldı. Kaydedilen infazların en az %19'u (61), İran'ın toplam nüfusundaki payı yaklaşık %5 olan Beluci etnik azınlığın üyelerine uygulandı. Ölüm cezası uygulandığı kaydedilen kadınların sayısı da önemli ölçüde arttı. 2020'de dokuz iken 2021'de 14'e yükseldi. Ayrıca, mahkumiyet kararlarına konu suçların işlendiği tarihte çocuk olan üç genç, Sacad Sancari, Arman Abdulali ve Ali Ekber Muhammedi de infaz edildi.[145]

Kaydedilen infazların 159'u, yani %51'inin nedeni cinayetti. İran yasalarına göre, öldürmeye yönelik ölüm cezası, kısas ilkesine göre uygulanır. Bir kişi suçlu bulunduğunda, yasalara göre maktulün ailesine infaz talep etme ya da diyet ("kan parası") karşılığında mahkum edilen kişiyi affetme yetkisi verilir.[146]

Uyuşturucuyla ilgili suçlar için kaydedilen 132 infaz, Kasım 2017'de yürürlüğe giren narkotikle mücadele yasasında yapılan değişikliklere rağmen, 2020'ye (23) göre beş kattan fazla bir artışla toplam sayının %42'sini oluşturuyor. Mahkemeler bir kişinin belirli miktarda uyuşturucu bulundurduğuna hükmetse bile yasalar zorunlu ölüm cezası öngörmektedir. Bu miktar, uyuşturucunun türüne göre değişir.[147]

ŞEKİL 10: İRAN'DA KAYITLI İNFAZLAR (2017-2021)

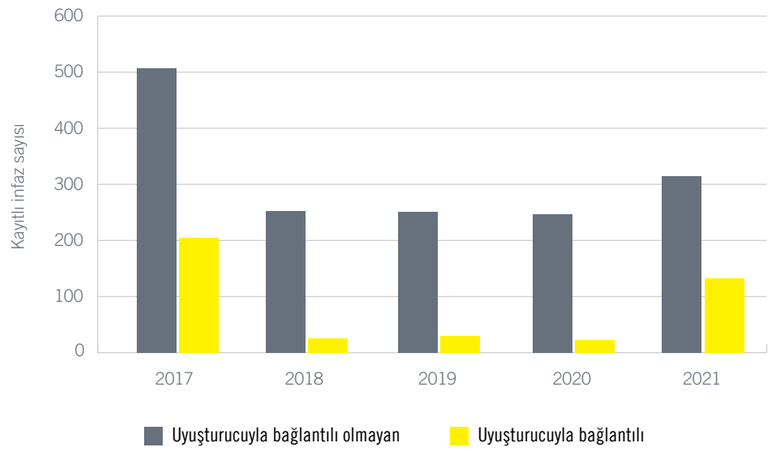

İranlı yetkililer, Ahvaz Arap, Beluci ve Kürt etnik azınlıkların üyelerini, bu azınlıklara yönelik uzun zamandır devam eden, yerleşik ayrımcılığın ve baskının bir parçası olarak infaz etti.[148]

[145] Uluslararası Af Örgütü, "İran: 15 yaşında tutuklanan gencin gizlice infazı çocuk haklarına yönelik acımasız bir saldırıdır", 4 Ağustos 2021, amnesty.org/en/latest/news/2021/08/iran-secret-execution-of-young-man-arrested-at-15-a-cruel-assault-on-child-rights/; Uluslararası Af Örgütü, İşkence Gören Gençlerin İnfazı İran'ın Kısas Sisteminin Zulmünü Öne Çıkarıyor (İndeks: MDE 13/5049/2021), 26 Kasım 2021, amnesty.org/en/documents/mde13/5049/2021/en/ Uluslararası Af Örgütü araştırması Ali Ekber Muhammedi'n de infaz edildiği suçun işlendiği sırada bir çocuk olduğunu ortaya koydu.

[146] İran'da Kısas'ın nasıl uygulandığı hakkında daha fazla bilgi için bkz. Uluslararası Af Örgütü, "İşkence Gören Gençlerin İnfazı İran'ın Kısas Sisteminin Zulmünü Anlatıyor" (İndeks: MDE 13/5049/2021), 26 Kasım 2021, amnesty.org/en/documents/mde13/ 5049/2021/en/

[147] Uluslararası Af Örgütü, "İran, uyuşturucuya bağlı suçlar nedeniyle infazları sona erdirme fırsatını heba etmemelidir", 28 Temmuz 2017, amnesty.org/en/latest/news/2017/07/iran-must-not-squander-opportunity-to-end-executions-for-drug-related-offences/

[148] Örneğin bkz. Uluslararası Af Örgütü, "İran: Sekiz Beluci ve Ahvaz Arap mahkum, infazlardaki endişe verici artış nedeniyle risk altında", 4 Şubat 2021, amnesty.org/en/latest/news/2021/02/iran-eight-baluchi-and-ahwazi-arab-prisoners-at-risk-amid-alarming-rise-in-executions/

MEHRAN NARU'İ

↑ *Mehran Naru'i © Private*

Beluci etnik azınlığına mensup Mehran Naru'i, uyuşturucuyla ilgili suçlardan birkaç yıl önce ölüm cezasına mahkum edilmesinin ardından 17 Mayıs'ta İsfahan Eyaletindeki Dastgerd hapishanesinde infaz edildi. Tutuklanmasının ardından Mehran Naru'i, üzerine atılı suçları "itiraf etmesi" için zorla kaybetme dahil olmak üzere işkenceye maruz bırakıldı. Mehran Naru'i'nin daha sonra bu "itirafları" geri almasına ve mahkemeye bunların işkence altında elde edildiğini söylemesine rağmen, "itiraflar" hakim tarafından delil olarak kabul edildi ve onu mahkum etmek için kullanıldı. Mehran Naru'i'nin davasının soruşturma aşamasında ve duruşmada avukata erişimi engellendi. Yargıtay hakkındaki mahkumiyet kararını ve cezasını onadı.[149]

HAYDAR GORBANİ

↑ *Heidar Ghorbani © Private*

İran yetkilileri, İranlı Kürt azınlığa mensup Haydar Gorbani'yi, 19 Aralık'ta, ailesine veya avukatına önceden haber vermeden Kürdistan Bölgesi'ndeki Senendec hapishanesinde gizlice infaz etti ve ardından gizlice gömdü. 21 Ocak 2020'de, son derece adaletsiz bir yargılamanın ardından Senendec'teki bir Devrim Mahkemesi, Haydar Gorbani'yi baghi ("devlete karşı silahlı ayaklanma") suçundan mahkum etti ve Eylül ve Ekim 2016'da Besiç milis gücüyle bağlantılı olduğu bildirilen üç kişinin İran Kürt Demokrat Partisi'ne bağlı kişiler tarafından öldürülmesiyle bağlantılı olarak ölüm cezasına mahkum etti. Mahkeme, kararında Haydar Gorbani'nin hiçbir silahlı saldırıda bulunmadığını kabul ettiği ancak Gorbani'nin işkence altında elde edildiğini söylediği ve failleri cinayetlerin işlendiği yerlere götürüp getirerek onlara destek sağladığını "kabul ettiği" "itirafları" esas aldı. Ağustos 2020'de 27 No'lu Yüksek Mahkeme, hem usule ilişkin hem de kanıtlarla ilgili sayısız adil yargılanma ihlaline değinmeden ölüm cezasını onadı. Ayrıca, ölüm cezasının yalnızca kasten öldürmeyi içeren aşırı ağır suçlar gibi "en ciddi suçlar" için verilebileceğine ilişkin uluslararası hukuk kuralını ihlal etmiş oldu.[150]

[149] Uluslararası Af Örgütü, "İran: İki Beluci Mahkumu İnfaz Riski Altında: Hamed Rigi ve Mehran Naru'i" (İndeks: MDE 13/3711/2021), 18 Şubat 2021, amnesty.org/en/documents/mde13/3711/2021/en/

[150] Örneğin, Uluslararası Af Örgütü, "İran: İnfaz Riski Altındaki İranlı Kürt Adam: Haydar Gorbani" (İndeks: MDE 13/4697/2021), 10 Eylül 2021, amnesty.org/en/documents/mde13/4697/2021/en/ Uluslararası yasalar için bkz., Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 25 Mayıs 1984 tarih ve 1984/50 sayılı Kararı ile Onaylanan, Ölüm Cezası ile Karşı Karşıya Kalanların Haklarının Korunmasını Teminat Eden Tedbirler; İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorum 36 (2018), Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin Yaşam Hakkına İlişkin 6. Maddesi), 30 Ekim 2018, BM Belge No: CCPR/C/GC/36, paragraf. 35.

Bazı vakalarda, kişinin avukatına veya ailesine önceden haber verilmeden ve aileye vedalaşma fırsatı tanınmadan gizlice gerçekleştirilen infazlarla hem infaz edilen kişilerin hem de ailelerinin yaşadığı acı daha da arttı. Başta etnik azınlık gruplarının üyelerinin infazları olmak üzere birçok gizli infazın ardından, infaz edilenlerin naaşları cezaevi yetkilileri tarafından gizlice gömüldü. Sevdiklerini gömme, hatta mezar yerlerine erişme veya bu yerler hakkında bilgi edinme imkanından süresiz olarak mahrum bırakılan aileler hâlâ zorla kaybetme suçu mağduru durumundalar. Yıl içinde gizlice infaz edilenler arasında Sacad Sancari de yer alıyordu.[151] Sancari, 2010 yılında 15 yaşında iken tutuklanmış ve 2 Ağustos'ta Kirmanşah Eyaletindeki Dizelabad hapishanesinde asılarak infaz edilmişti. Sancari, kendisine tecavüz etmeye çalıştığını ifade ettiği bir adamı öldürmekten suçlu bulunmuştu.[152]

İran, uluslararası hukuktan doğan yükümlülüklerini açıkça ihlal ederek, suç tarihinde 18 yaşın altında olan kişileri infaz etmeye devam etti. İran mevzuatına göre, cinayet ve diğer bazı ölüm cezası gerektiren suçlarda, 15 kameri yılın üzerindeki erkek çocuklar ve dokuz kameri yaşın üzerindeki kız çocuklar yetişkin olarak kabul edilir ve ölüme mahkum edilebilir. Uluslararası hukuk, mahkum edildikleri suç sırasında 18 yaşından küçük olan kişilere ölüm cezasının uygulanmasını yasaklarken, İran İslami Ceza Kanunu'nun 91. Maddesi, hakimlere yalnızca bu tür davalarda ölüm cezasını hafifletme yetkisi vermektedir. Suç anında kişinin "olgunluğuna" ilişkin şüphe duyulduğunda bu kişiler alternatif bir ceza ile cezalandırılır.

ARMAN ABDULALI

↑ *Arman Abdolali © Private*

Çocukluğunda işlediği bir suçtan ölüme mahkum edilen 25 yaşındaki Arman Abdulali, 24 Kasım'da infaz edildi. 17 yaşında tutuklanan Arman Abdulali, Tahran Eyaleti 1. Ağır Ceza Mahkemesi 4. Şubesi hakimine, uzun süreli hücre hapsinde tutulmak da dahil olmak üzere işkence gördüğünü ve kız arkadaşını öldürdüğünü "itiraf etmesi" için dövüldüğünü söyledi. Mahkeme, bu iddialar hakkında bağımsız ve etkili bir soruşturma emri vermek yerine, işkence yoluyla alınmış "itirafı" kanıt olarak kabul etti ve buna dayanarak, Arman Abdulali'yi cinayetten suçlu buldu. İran yetkilileri, infaz tarihini defalarca değiştirerek Arman Abdulali ve ailesine her seferinde yeniden acı çektirdi. Bu değişikliklerin 5'i 13 Ekim ile 21 Kasım arasındaki altı haftadan daha kısa bir sürede gerçekleşti. Arman Abdulali her seferinde planlanan infaz gününden önce hücre hapsine kapatılıp, daha sonra tekrar koğuşa geri alındı. Uluslararası Af Örgütü, bu tekrarların birçoğunda akrabalarının Abdülali'yi "son" kez ziyaret ettiğini anlıyor. Arman Abdulali, Tahran yakınlarındaki Kerec'deki Recai Şehr hapishanesinde infaz edildiğinde ise, ailesine ve avukatına önceden haber verilmedi ve ailesinin son ziyaretine izin verilmedi.[153]

[151] Örneğin, bkz. Uluslararası Af Örgütü, "İran: Dört Ahvaz Arap Erkek Gizlice İnfaz Edildi" (İndeks: MDE 13/3864/2021), 18 Mart 2021, amnesty.org/en/documents/mde13/3864/2021/en/; Uluslararası Af Örgütü, "İnfaz Riski Altındaki İranlı Kürt: Haydar Gorbani" (İndeks: MDE 13/4697/2021), 10 Eylül 2021, amnesty.org/en/documents/mde13/4697/2021/en/

[152] Uluslararası Af Örgütü, "İran: 15 yaşında tutuklanan gencin gizlice infazı çocuk haklarına acımasız bir saldırı", 4 Ağustos 2021, amnesty.org/en/latest/news/2021/08/iran-secret-execution-of-young-man-arrested-at-15-a-cruel-assault-on-child-rights/

[153] Uluslararası Af Örgütü, "İşkence Gören Gençlerin İnfazı İran'ın Kısas Sisteminin Zulmünü Öne Çıkarıyor" (İndeks: MDE 13/5049/2021), 26 Kasım 2021, amnesty.org/en/documents/mde13/5049/2021/en/

Irak'ta kaydedilen infaz sayısı 2020'de 45'ten 2021'de 17'ye düştü. Ancak, politika veya yasada değişiklik konusunda kamuoyuna herhangi bir açıklama yapılmadı. Yani, devletin içinde bulunduğu siyasi kargaşa sonucunda ölüm cezalarının yürütme tarafından onaylanması yavaşlamış ve bu düşüş bu nedenle yaşanmış olabilir. Irak Anayasası'na göre, bir infazın gerçekleştirilebilmesi için Cumhurbaşkanının onay vermesi gerekmekte.[154]

Buna karşılık, ölüm cezasın verilen kişi sayısı, muhtemelen mahkemelerin Covid-19 pandemisinin neden olduğu aranın ardından tam faaliyete dönmesinin bir sonucu olarak, 2020'nin üç katından (en az 27) daha fazla olacak şekilde, en az 91'e yükseldi.

Irak, Uluslararası Af Örgütü tarafından kaydedilen ve hükümetin resmi açıklamalarına göre en az 8.000'e ulaşan ölüm cezası sayısıyla, en yüksek sayıda ölüm cezası veren ülke olamaya devam etti. Bu sayı daha da yüksek olabilir. Birleşmiş Milletler Irak Yardım Misyonu tarafından Ağustos ayında yayınlanan bir raporda, ülkenin Adalet Bakanlığı'ndan Kasım 2020'de gelen bir mektuptan bir alıntı yer alıyordu. Mektupta, bakanlığın yetkisi altındaki tesislerde "ölüme mahkum edilen 11.595 hükümlü" bulunduğunu yazıyordu.[155]

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi, Uluslararası Af Örgütü'ne 2021 yılında bölgede herhangi bir infazın yapılmadığını bildirdi. Kürdistan Temyiz Mahkemesi tarafından 37 kişiye ölüm cezası verildi. Altı kişinin ölüm cezası ise ömür boyu hapse çevrildi.[156]

Ürdün'de kayıtlı infaz yokken, kaydedilen ölüm cezası sayısı 2020'de ikiden 2021'de 11'e sert bir şekilde yükseldi. Artış büyük ölçüde 17 Mart'ta, bir kişinin gıyabında olmak üzere altı kişinin ölüm cezasına mahkum edildiği tek bir davadan kaynaklanıyor.[157]

Lübnan 2004'ten beri herhangi bir infaz gerçekleştirmedi. Ancak ölüm cezalarının sayısı 2020'de en az ikiye düştükten sonra 2021'de önemli ölçüde yükselerek en az 12'ye ulaştı. 5 Ekim'de Askeri Mahkeme, Suriye merkezli El Nusra silahlı grubunun 2014'te Lübnan'ın Arsal kentinde Lübnanlı ve Suriyeli askerlere düzenlediği ve her iki ordudan da çok sayıda askerin ölümüyle sonuçlanan saldırısına katılan dört kişiyi ölüm cezasına mahkum etti.[158]

Basında çıkan haberlere göre 27 Mayıs'ta, **Libya**'da Yüksek Mahkeme, Seyfülislam Kaddafi ve diğer sekiz kişi hakkında verilen mahkumiyet ve ölüm cezasını adil yargılanma endişelerini öne sürerek bozdu ve yeniden yargılama emri verdi.[159]

14 Ocak'ta **Fas**'ın Kazablanka kentindeki Temyiz Mahkemesi bir ölüm cezasını 25 yıl hapis cezasına çevirdi. Ölüm cezası, Ekim 2020'de, cinayete teşebbüs ve terörle bağlantılı suçlardan verilip temyiz başvurusu sonucunda hafifletildi.[160]

[154] Irak Anayasası, 2005, Madde 73(8).

[155] Birleşmiş Milletler Irak Yardım Misyonu, Irak'ta Adalet Yönetiminde İnsan Hakları: İşkence ve Kötü Muameleyi Önlemek için Hukuki Koşullar ve Usul Güvenceleri, Ağustos 2021, iraq.un.org/en/138504-human-rights-administration-justice-iraq-legal-conditions-and-procedural-safeguards-prevent, sf. 6.

[156] Irak Kürt Bölgesel Yönetimi Uluslararası Savunuculuk Koordinatörü'nün Uluslararası Af Örgütü Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesel Ofisi'ne gönderdiği e-posta, 25 Ocak 2022.

[157] Jordan Times, "Zarqa intikam saldırısı davasında altı kişi ölüm cezasına çarptırıldı", 13 Mart 2021, jordantimes.com/news/local/six-get-death-sentence-zarqa-revenge-attack-case. Devlet Güvenlik Mahkemesi, güvenlikle ilgili davalara bakmak üzere 1959 tarihli 17 sayılı Kanuna göre kurulmuştur.

[158] Al-Monitor, "Lübnan mahkemesi Suriyeli savaşçıları ölüme mahkum etti", 5 Ekim 2021, al-monitor.com/originals/2021/10/lebanese-court-sentences-syrian-fighters-death#ixzz7J20ft300.

[159] Al-Sharq al-Awsat, "محكمة ليبية تعيد النظر في حكم بإعدام سيف القذافي", 28 Mayıs 2021, aawsat.com/home/article/2995716/محكمة-ليبية-تعيد-النظر-في-حكم-بإعدام-سيف-القذافي

[160] L'Orient-Le Jour, "Peine réduite pour un condamné à mort extradé du Danemark", 14 January 2021, lorientlejour.com/article/1248209/peine-reduite-pour-un-condamne-a-mort-extrade-du-danemark.html

Haziran ayında, BM İnsan Hakları Konseyi'ndeki Evrensel Periyodik İnceleme sonunda, **Umman** hükümeti, diğer devletlerin tüm ölüm cezalarının hafifletilmesi ve ölüm cezasının kaldırılması yönündeki tavsiyelerini kaydetti, ancak kabul etmedi.[161]

Filistin Devleti'nde hiçbir infaz gerçekleşmedi. Ancak ölüm cezasına yönelik bölgesel olarak değişen yaklaşımlar söz konusuydu. Batı Şeria'daki Filistin mahkemeleri ölüm cezası vermezken, Gazze Şeridi'nde Hamas fiili yönetimine bağlı mahkemeler 2020'ye göre en az dört artışla en az 21 ölüm cezası verdi. Ölüm cezalarının büyük çoğunluğu askeri mahkemeler tarafından verildi. Ceza mahkemelerinin ölüm cezası verdiği kişiler arasında siviller ve askeri veya güvenlik konularını içermeyen suçlar işleyen kişiler de yer alıyordu.[162]

17 Ekim ve 1 Kasım tarihleri arasında Gazze'de Hamas yönetimindeki Askeri Mahkeme'nin üç sivile ölüm cezası verdiği bildirildi. İki kişi, 1979 Devrimci Ceza Kanunu uyarınca "düşman kuruluşlarla iletişim kurmak" suçundan mahkum edildi. Üçüncüsü ise, 2013 tarihli Uyuşturucu ve Halüsinojenik Maddeler Yasası uyarınca yasaklanmış madde kaçakçılığından suçlu bulunduktan sonra ölüme mahkum edildi.[163]

Katar'da Uluslararası Af Örgütü, 2020'de bir erkeğin infaz edilmesinden sonra hiçbir infaz kaydetmedi.

Suudi Arabistan'da kaydedilen infazlar %140'lık bir artışla 27'den 65'e sert bir şekilde yükseldi. Bu infazların 52'si, yani büyük çoğunluğu, bazen diğer suçlarla birlikte olmak üzere genellikle cinayettendi. Bu kişilerin 45'i, kısas yasalarına göre infaz edildi. Diğer dokuz kişi ise terörle bağlantılı suçlardan infaz edildi. Bunların çoğu cinayet, şiddet veya bu suçları işlemek için komplo kurmayı içeriyordu. İnfaz edilenlerden 18'i yabancı, biri kadındı.

18 Ocak'ta Suudi Arabistan İnsan Hakları Komisyonu yaptığı resmi açıklamada, 2020'de uyuşturucuya bağlı suçların infazına ilişkin bir erteleme uygulandığını söyledi.[164] Yetkililer, yıl sonuna kadar Suudi Uyuşturucu ve Narkotik Kontrol Yasası'nı düzenlemek ve ertelemenin nasıl yürürlüğe gireceğini netleştirmek adına herhangi bir resmi adım atmadı. Yine de 2021 yılında uyuşturucuyla ilgili hiçbir infaz kaydedilmedi.

Şubat ayında Özel Ceza Mahkemesi, çocukken tutuklanan Ali El Nimr, Abdullah El Zaher ve Davut El Marhun'un ölüm cezalarını, cezaevinde geçirdikleri süre dahil 10 yıl hapis cezasına çevirdi.[165] Yeniden cezalandırma, savcının Ağustos 2020'de üç erkeğin ölüm cezalarını gözden geçirme emrinden sonra gerçekleşti. Hapis cezalarını tamamladıktan sonra Ali El Nimr Ekim, Abdullah El Zaher ise Kasım ayında serbest bırakıldı.

Uluslararası Af Örgütü'nün talebine yanıt olarak ülkenin İnsan Hakları Komisyonu yıl içinde 60 kişinin infaz edildiğini bildirdi.[166] Bununla birlikte, ülkenin resmi Suudi Basın Ajansı, ilgili Bakanlığın infaz edilen her kişinin adını, mahkum edildikleri suçu ve ceza ve infazla sonuçlanan süreci anlatan açıklamasından alıntı yaparak 65 infaz bildirdi.[167]

[161] İnsan Hakları Konseyi, Evrensel Periyodik Gözden Geçirme Çalışma Grubu Raporu: Umman, Ek, 23 Haziran 2021, BM Belge No: A/HRC/47/11/Add.1, paragraf 11, 73.

[162] Devrimci Ceza Kanunu, 1979.

[163] İnsan Hakları ve Demokrasi Medya Merkezi "SHAMS", "Bir günde üç ölüm cezası: İki kişi casuslukla, biri uyuşturucu satıcılığıyla suçlandı", 10 Kasım 2021, shams-pal.org/eng/?p=3419; Al-Watan, ""مَزغ: 'لا قلا ءاضء الع سكري ‘ يتصأ ردص حب قحم أ مكا ردخم راجتو, 9 Kasım 2021, alwatanvoice.com/arabic/news/2021/11/09/1442724.html#ixzz7LFh6l4vA

[164] HRC International (Suudi İnsan Hakları Komisyonu'nun resmi Twitter hesabı), Twitter paylaşımı, 18 Ocak 2021, twitter.com/HRCSaudi_EN/status/1351087958565281793: "#Saudi Arabia 2020'de ölüm cezası uygulamasını önemli ölçüde azaltıyor."

[165] Uluslararası Af Örgütü, "Suudi Arabistan: Gençken tutuklanan üç Şii aktivist için ölüm cezalarının geri çekilmesi hoş bir hareket", 8 Şubat 2021, amnesty.org/en/latest/news/2021/02/saudi-arabia-withdrawal-of-death-sentences-for-three-shia-activists-arrested-as-teenagers-a-welcome-move/

[166] Suudi İnsan Hakları Komisyonu, "KSA'da Ölüm Cezası: 2021'e Genel Bakış", 31 Ocak 2022'de Uluslararası Af Örgütü'ne gönderildi.

[167] Örneğin bkz., Suudi Basın Ajansı, "ةمكملا ةمكبه ني ني اج ف أدح ل قلت حكم ذي فنت", 21 Ocal 2021, spa.gov.sa/viewstory.php?lang=ar&newsid=2179327; "ت نف ذي حكم ال قلت ل ت عزي أري أب دح ال جناة ي ف الدمام", 15 Haziran 2021, spa.gov.sa/viewstory.php?lang=ar&newsid=2240929

Suudi Arabistan İnsan Hakları Komisyonu, Uluslararası Af Örgütü'ne yaptığı açıklamada, ülkenin artık "reşit olmayan kişiler tarafından işlenen suçlar için" ölüm cezası uygulamadığını ve bu türdeki tüm cezaları hafiflettiğini ifade etti. Komisyon, "son birkaç yıl içinde ölüm cezasının uygulanmasını en ciddi suçlarla sınırlama çabalarından" söz etti ve her ölüm cezasının "Temyiz Mahkemesi'nde zorunlu temyize tabi olduğunu ve ardından Yüksek Mahkeme tarafından incelendiğini" belirtti. Suudi Basın Ajansı tarafından aktarılan basın açıklamalarının büyük çoğunluğu gerçekten de böyle bir prosedür olduğunu gösteriyor. Ancak Suudi Basın Ajansı 10 Nisan'da "Güney Bölge Karargahı"nda düşük rütbeli üç askerin "ihanet" ve adı açıklanmayan bir "düşmanı" desteklediklerini için infaz edilmesine ilişkin açıklamada bulundu. Bu açıklamada, davanın yalnızca bir "özel mahkeme" tarafından görüldüğü belirtiliyor ve ilgili herhangi bir yüksek yargı merciinden söz edilmiyor. Bu, ülkede ordunun veya askeri mahkemelerin, temyiz hakkı veya İnsan Hakları Komisyonu tarafından sağlanan diğer güvenceler olmaksızın ölüm cezası verdiğine ilişkin endişeleri artırıyor.[168]

Buna ek olarak, Uluslararası Af Örgütü, sanıkların "itiraf" almak için işkenceye tabi tutulması, uzun süreli hücre hapsinde tutulması ve yasal temsillerinin reddedilmesi de dahil, ölüm cezalarına ve infazlara yol açan son derece adaletsiz davaları belgelemiştir. 15 Haziran'da yetkililer, şiddetli hükümet karşıtı protestolara katıldığı iddiasıyla suçlanan Şii azınlıktan Suudi Arabistanlı genç bir adam olan Mustafa al-Darwish'i infaz etti.[169]

Yüksek Mahkeme, 10 Kasım'da Abdullah El Huwaiti hakkındaki mahkumiyet kararını bozdu. Huwaiti, Tebük Ceza Mahkemesi tarafından beş kişiyle birlikte 2017'de silahlı soygun sırasında bir polisi öldürmekten Ekim 2019'da ölüme mahkum edilmişti. Bu olay olduğunda Huawaiti 14 yaşındaydı.[170] Tüm sanıklar "suçlarını itiraf" etmeleri için işkence gördüklerini ifade etti. Mahkeme belgelerine göre, Huwaiti, ailesi veya avukatına erişimi olmaksızın yürütülen sorgu süresince dört ay boyunca hücre hapsinde tutuldu. Bu süre zarfında Darül Mülahaza'da (çocuk gözaltı merkezi) değil, Tebük Suç Araştırma Birimi'nde gözaltında tutuldu. İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne göre, Abdullah El Huwaiti, sorgu yapan polislerin "onu saatlerce ayakta durmaya zorladığını, dövdüğünü ve yüzüne tokat attığını, elektrik kablosuyla ayak tabanlarına ve vücudunun çeşitli yerlerine bilincini kaybedene kadar vurduğunu, dövülürken kardeşinin bacaklarını tutmaya zorlandığını, annesinin ve kız kardeşlerinin de gözaltında olduğunu ve ancak suçunu itiraf ederse serbest bırakılacağına dair yalanlar söylediğini" belirtti.[171] Huwaiti mevcut durumda yine ölüm cezasıyla sonuçlanabilecek bir yeniden yargılanma ile karşı karşıya. 2020'de yayınlanan bir Kraliyet emri, suç tarihinde 18 yaşın altında olan kişilere ölüm cezasının uygulanmasına son verdiğini duyurmuştu. Ancak Kraliyet düzeninde, Suudi Arabistan'ın esas terörle mücadele kanunu, Terör Suçları ve Finansmanı Ceza Kanunu (2017) ve daha genel olarak had suçları (şeriat kurallarına göre sabit ve ağır cezaları olan suçlar) veya kısas ile cezalandırılabilecek suçlar için kurallar bozulamaz.[172]

Suriye, ölüm cezasının kullanımı söz konusu olsa bile insan hakları gözlemcileri veya diğer bağımsız gözlemciler tarafından izlemeye neredeyse tamamen kapalı ve basın hükümet tarafından sıkı bir şekilde kontrol ediliyor. Uluslararası Af Örgütü, ölüm cezasına yaygın bir şekilde adil olmayan yargılamalar sonrasında başvurulmasından derin endişe duymaktadır. Adalet Bakanlığı'na göre, 2020'de, Bakanlığın "terör saldırısı" olarak nitelendirdiği orman yangınlarını çıkarmaktan suçlu bulunan 24 kişi 21 Ekim'de toplu olarak infaz edildi.[173]

[168] Suudi Basın Ajansı,, "ةزازو الدفاع :تنفيذ حكم القتل بحق ثالث ةنادج من مني وسنوبي ةزازو الدفاع رارتكاب مهجرم ةميرج الخياة نالظم", 10 Nisan 2021, spa.gov.sa/viewstory.php?lang=ar&newsid=2213213

[169] Uluslararası Af Örgütü, "Suudi Arabistan: Genç adamın infaz edilmesini durdurun", 15 Haziran 2021, amnesty.org/en/latest/news/2021/06/saudi-arabia-halt-imminent-execution-of-young-man/

[170] Reuters, "Suudi mahkemesi, reşit olmayan bir kişi için ölüm cezasını bozdu; takip için yeniden yargılama", 11 Kasım 2021, reuters.com/world/middle-east/saudi-court-overturns-death-sentence-man-convicted-minor-retrial-follow-2021-11-11/

[171] İnsan Hakları İzleme Örgütü, "Suudi Arabistan: İnfaz edilen çocuk suçlu iddiası", 31 Mart 2021, Suudi Arabistan: Ölüm Sırasında Çocuk Suçlu İddiası | İnsan Hakları İzleme Örgütü (hrw.org)

[172] Uluslararası Af Örgütü, "Suudi Arabistan: Reşit olmayanlar için ölüm cezası reformu yetersiz kalıyor ve şimdi bunun tamamen kaldırılması gerekiyor", 27 Nisan 2020, amnesty.org/en/latest/news/2020/04/saudi-arabia-abolition-of-juvenile-death-penalty/

[173] Uluslararası Af Örgütü, "Suriye: Geçen yılki orman yangınlarında 24 kişinin ölümüne yol açan tüyler ürpertici infaz çılgınlığı", 22 Ekim 2021, amnesty.org/en/latest/news/2021/10/syria-chilling-execution-spree-with-24-people-put-to-death-over-last-years-wildfires/

Ekim ayında, Ölüm Cezasına Karşı Tunus Koalisyonu (CTCPM) de dahil olmak üzere 28 **Tunus** örgütü, ölüm cezasının ülkedeki kadınlar üzerindeki orantısız etkisine dikkat çekti. Tunus'ta ölüm cezası verilen kişilerin %6'sını kadınların oluşturmasını, işledikleri suçların erkeklere göre daha sık ev içi istismar ve cinsel şiddete karşı meşru müdafaa eylemleri olmasını ve adaletsiz davalarda daha sık yargılanmalarını kınadılar. CTCPM ve Tunus merkezli diğer örgütler, yetkilileri ölüm cezasını kaldırmak için somut adımlar atmaya çağırdı.[174]

Önceki üç yılda hiçbir infaz kaydedilmeyen Birleşik Arap Emirlikleri'nde, bu sene bir kişi infaz edildi. Verilen ölüm cezası sayısı da 2020'de en az dörde kıyasla en az dokuza yükseldi.

Yemen'de kaydedilen 14 infazın tümü, aynı zamanda en az 113 kişiye ölüm cezası veren Husi fiili makamları tarafından gerçekleştirildi. Yemen'in uluslararası alanda tanınan yetkilileri en az 185 kişiyi ölüm cezasına mahkum etti. Her iki durumda da çoğu ölüm cezası kişilerin gıyabında verildi.

Husi fiili makamlarına bağlı Saba haber ajansı, 10 Ocak'ta, Husiler tarafından yönetilen Merkez Bölge Askeri Mahkemesi'nin, Yemen askeri güçlerine bağlı kıdemli 75 komutana vatana ihanetten gıyabında ölüm cezası verdiğini duyurdu.[175] 25 Ağustos'ta Marib bölgesindeki bir askeri mahkeme, uluslararası kabul görmüş hükümete bağlı olarak, tamamı Husi silahlı grubunun önde gelen üyeleri olan 173 Yemenliyi ve Husi fiili yetkililerinin İran Büyükelçisi olan bir İranlıyı da yine gıyabında ölüme mahkum etti.[176]

18 Eylül'de, Husilerin yönetimindeki Özel Ceza Mahkemesi (SCC) tarafından verilen ölüm cezalarının ardından dokuz kişi, Sana'daki Tahrir Meydanı'nda yüzlerce kişinin önünde halka açık bir şekilde silahla vurularak infaz edildi. Uluslararası Af Örgütü, avukatlardan bilgi almamak, sanıkları bilgilendirmeden gıyabında yargılamak ve işkenceyle elde edilen "itirafları" delil olarak kabul etmek gibi ciddi adil yargılanma hakkı ihlallerini belgeledi.[177] Dokuz kişi, 2018 yılında Suudi liderliğindeki bir hava saldırısında kıdemli bir Husi liderinin öldürülmesine karıştıkları iddiasıyla vatana ihanetten suçlu bulunmuştu. Dokuz erkeğin hem infazlarından önce hem de hemen sonrasındaki fotoğrafları basında yer aldı.[178] İnfaz edilenler arasında hüküm giydiği suç tarihinde 17 yaşında olan bir erkek de vardı.[179]

14 Ağustos'ta, Husi yönetimindeki Yüksek Mahkeme, Esma El Umeysi'ye verilen ölüm cezasını bozdu ve davanın yeniden gözden geçirilmesine karar verdi.[180] Husi yetkilileri, Ekim 2016'da bir kontrol noktasında El Umeysi'yi tutuklamış ve ihanetle suçlamıştı. El Umeysi ve babası daha sonra zorla kaybetme, dayak ve ağır aşağılama gibi işkencelere maruz bırakıldılar. Daha sonra, yasal temsile izin verilmeyen Özel Ceza Temyiz Birimi'nde son derece adaletsiz bir yargılamanın ardından ölüme mahkum edildiler.[181]

[174] Açıklama Koalisyonun Facebook sayfasında mevcut, facebook.com/CTCPM-Coalition-Tunisienne-Contre-la-Peine-de-Mort-556164981218843/

[175] Anatol, "اليمن.. حكم حوثي بإعدام 75 قائدا بالقوات الحكومية", 10 Ocak 2021, aa.com.tr/ar/دول-العربية/اليمن-حكم-حوثي-بإعدام-75-قائدا-بالقوات-الحكومية/2105250#

[176] Arab News, "Yemen mahkemesi Husi liderini ve 173 kişiyi çatışmalar şiddetlendiği için ölüme mahkum etti", 26 Ağustos 2021, arabnews.com/node/1917446/middle-east

[177] Uluslararası Af Örgütü, "Serbest Bırakıldı ve Sürgün Edildi: Husi Yönetimi Altında Yemenlilere Yönelik İşkence, Haksız Yargılamalar ve Zorla Sürgün Etme" (İndeks: MDE 31/3907/2021), Mayıs 2021, amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/05/MDE3139072021ENGLISH.pdf

[178] BBC Arabic, "الحرب في اليمن: المجتمع الدولي يدين إعدام الحوثيين تسعة أشخاص", 20 Eylül 2021, bbc.com/arabic/middleeast-58633535; ABC Haber, "Yemen Husi isyancıları 9 kişiyi üst düzey yetkilinin öldürülmesiyle ilişkilendirerek infaz etti", 19 Eylül 2021, abcnews.go.com/International/wireStory/ yemens-houthis-execute-senior-officials-killing-80094133#

[179] Masrawi, "'عبد الرزيز آل سعود'.. اذاع عن فرعن القاصر الذي أعدمته الحوثيين وآخر كلماته؟", 18 Eylül 2021, masrawy.com/news/news_publicaffairs/details/2021/9/18/2091789/

[180] Albawaba Haber, "Kaçırılan Yemenli modelin davası hakimin bulunmaması nedeniyle ertelendi", 16 Ağustos 2021, albawaba.com/news/trial-kidnapped-yemeni-model-postponed-due-absent-judge-1442698. Başlık başka bir davaya atıfta bulunuyor.

[181] Uluslararası Af Örgütü, "Ölüm cezasının uygulanmasını bekleyen Yemenli genç kadın, Husilerin muhaliflerine yönelik 'psikolojik savaşının' gazabına uğradı", 13 Nisan 2018, amnesty.org/en/latest/news/2018/04/young-yemeni-woman-on-death-row-suffers-the-wrath-of-the-huthis-psychological-war-on-opponents/

SAHRA ALTI AFRİKA

BÖLGESEL EĞİLİMLER

- Kayıtlı infazların toplam sayısı, Somali ve Güney Sudan'da artan sayıların bir sonucu olarak iki katından fazla arttı.
- 2020'de olduğu gibi Botsvana, Somali ve Güney Sudan'da infazlar kaydedilirken, tüm suçlar için ölüm cezasını henüz kaldırmamış olan bölge ülkelerinin çoğunluğu infaz gerçekleştirmedi.
- Kaydedilen ölüm cezaları, Kongo Demokratik Cumhuriyeti ve Moritanya'daki sert artış nedeniyle, Zambiya'da düşüşe rağmen %22 arttı.
- Sierra Leone, Gana ve Orta Afrika Cumhuriyeti gibi birçok ülkede ölüm cezasının kaldırılması yönünde ilerleme kaydedildi.

ÜLKE	2021 YILINDA KAYDEDİLEN İNFAZLAR	2021 YILINDA KAYDEDİLEN ÖLÜM CEZALARI	2021 YILI SONUNDA ÖLÜM CEZASINA MAHKUM EDİLDİĞİ BİLİNEN KİŞİLER
BOTSVANA	3	6	6
BURKİNA FASO[182]	0	0	0
KAMERUN	0	4+	250+
ORTA AFRİKA CUMHURİYETİ	0	0	0
KOMORLAR	0	0	
KONGO DEMOKRATIK CUMHURİYETİ	0	81+	+
EKVATOR GİNESİ	0	0	
ERİTRE	0	0	
ESVATİNİ	0	0	1
ETİYOPYA	0	+	1+
GAMBİYA	0	3	3
GANA	0	7	165
KENYA	0	14	601
LESOTHO	0	0	0
LİBERYA	0	0	16+
MALAVİ	0	11+	37+

[182] Burkina Faso, yalnızca adi suçlar ölüm cezası uygulamayan ülkelerden biridir. Ülke, 2018'de ölüm cezasını Ceza Kanunu'ndan çıkardı; ancak, ölüm cezası Askeri Adalet Yasası'nda kaldı. 1998'den beri infaz uygulamıyor.

ÜLKE	2021 YILINDA KAYDEDİLEN İNFAZLAR	2021 YILINDA KAYDEDİLEN ÖLÜM CEZALARI	2021 YILI SONUNDA ÖLÜM CEZASINA MAHKUM EDİLDİĞİ BİLİNEN KİŞİLER
MALİ	0	48	48+
MORİTANYA	0	60	183
NİJER	0	0	4
NİJERYA	0	56+	3,036+
SİERRA LEONE	0	23	117
SOMALİ	21+	27+	6+
GÜNEY SUDAN	9+	10+	334+
SUDAN	0	7+	95+
TANZANYA	0	+	480+
UGANDA	0	2+	135+
ZAMBİYA	0	9+	257
ZİMBABVE	0	1	66

Bölgede infaz uygulamaya devam eden üç ülkeden ikisinde kayıtlı infazlarda görülen keskin artışla, Sahra Altı Afrika'da kaydedilen toplam infaz sayısı 2020'de 16 iken 2021'de 33'e çıkarak iki katından fazla arttı. Kayıtlı infazlar Somali'de 11'den 21'e ve Güney Sudan'da 2'den 9'a yükseldi. Bu ülkelerden bilgi edinmek zor olduğundan, gerçek sayılar daha yüksek olabilir. Uluslararası Af Örgütü Botsvana'da 2020'de olduğu gibi 2021'de de üç kişinin infaz edildiğini kaydetti.

2021'de kaydedilen toplam ölüm cezası sayısı 373'tü. 2020'de 305 olan bu sayı %22 arttı. Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nde kaydedilen ölüm cezalarında kayda değer bir artış oldu. 2020'de 20'den 2021'de 81'e yükselerek dört kattan fazla arttı. Kaydedilen ölüm cezaları Sierra Leone'de 2020'de 39'dan 2021'de 23'e düşerek %41 azaldı. Somali'de 2021'de ölüm cezası verilen en az 27 kişiden 21'i aynı yıl içinde infaz edildi.

Çeşitli ülkelerde, özellikle de ölüm cezasına mahkum edilen en az 26 kişiye yönelik af çıkan Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nde ceza hafifletme kararları, aflar ve beraatlar kaydedildi ve temyiz başvuruları reddedilen tüm ölüm cezaları yıl sonunda hafifletildi. Zambiya'da, ölüm cezası verilen ve sekiz yıldan uzun süredir cezasının uygulanmasını bekleyen 23 kişinin cezaları hafifletildi. Nijerya'da, ölüm cezası verilen 17 kişi temyiz üzerine beraat etti ve 83 ölüm cezası hafifletildi.

.

ŞEKİL 11: SAHRA ALTI AFRİKA'DA ÖLÜM CEZASI VERDİĞİ VEYA UYGULADIĞI BİLİNEN ÜLKELERİN SAYISI(2017-2021)

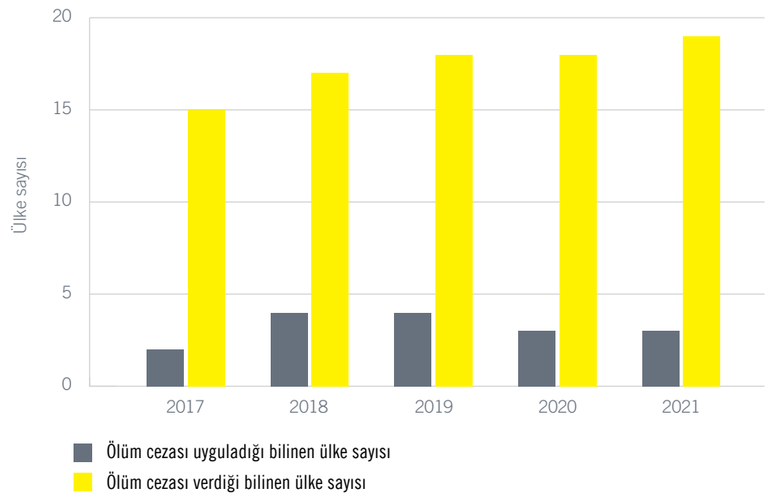

2017-2021 döneminde uygulandığı bilinen yıllık toplam ölüm cezası sayısı.

En az 5.843 kişiye ölüm cezası verildi; bunların yüzde 52'si (en az 3.036) Nijerya'daydı.

Birçok ülkede ölüm cezasının kaldırılması doğrultusunda olumlu adımlar atıldı. Sierra Leone'de parlamento oybirliğiyle tüm suçlar için ölüm cezasını kaldıran bir yasayı kabul etti. Yıl sonunda yasa resmi cumhurbaşkanlığı imzası sürecine girdi. Gana Parlamentosu'nda, ölüm cezasının Cezai ve Diğer Suçlar Yasası'ndan ve potansiyel olarak Silahlı Kuvvetler Yasası'ndan kaldırılmasını öngören bir yasa tasarısı hazırlanıyordu. Orta Afrika Cumhuriyeti'nde meclis komisyonu ölüm cezasının tamamen kaldırılmasına ilişkin bir yasa tasarısının incelemesini tamamladı.

[183] République centrafricaine, Rapport de la commission institutions, démocratie, judiciaire et affaires administratives sur la proposition de loi portant abolition de la peine de mort et modifiant certaines dispositions de la loi portant code pénal centrafricain, 21 Nisan 2021, Uluslararası Af Örgütü ile kayıt altına alınan rapor.

ÜLKELERDEKİ ÖNEMLİ GELİŞMELER

Botsvana Savunma, Adalet ve Güvenlik Bakanlığı, Uluslararası Af Örgütü'ne ülkede 2021'de üç infazın gerçekleştirildiğini, altı kişiye ölüm cezası verildiğini ve bir kişinin ölüm cezasının hafifletildiğini bildirdi. 2021'in sonunda altı kişi ölüm cezasına mahkum edilmişti. Bu kişilerin hepsi erkekti ve cinayetten suçlu bulunmuştu. Cezası indirilen kişi Zimbabveli; geri kalanların hepsi Botsvanalıydı.[184] 2021'de infaz edilen kişilerin sayısı, 2020'de infaz edilen kişilerin sayısıyla aynıydı.

7 Eylül 2021'de **Kamerun**'da Buea Askeri Mahkemesi, ayrılıkçılık, terör, cinayet, yasadışı silah bulundurma ve ayaklanma dahil olmak üzere bir dizi suçtan dört kişiyi ölüme mahkum etti. Bu dört kişi bir okula saldırmaktan ve en az sekiz çocuğu öldürmekten suçlu bulunmuştu.[185] Dördünün de avukatı olan Atoh Walter M. Tchemi, Uluslararası Af Örgütü'ne, duruşmanın usulsüzlüklerle gölgelendiğini söyledi. Dava askeri mahkemede görüldü. 12 sanık aynı gün, "maraton" gibi bir duruşmada dinlendi ve kişilerin bireysel durumlarının yeterli ölçüde değerlendirilmesi engellendi. Buna ek olarak, iddia makamı tanıkları duruşmaya getirmemiş, bunun yerine yazılı ifadeler sunmuş, üçüncü şahısların teyidi veya tanıkları sorgulama imkanı olmaksızın duruşmayı yalnızca kulaktan dolma delillere dayandırmıştı. Dille ilgili bir sorun da yaşandı. Duruşma Fransızca yapıldı ve İngilizceye çevrildi. Ancak, çoğu sanık sadece pidgin İngilizcesini tam olarak anlıyordu.[186] Yapılan temyiz başvurusuyla cezanın infazı durduruldu. 2021 yılı sonu itibarıyla temyiz duruşması için henüz bir tarih belirlenmemişti.[187]

Uluslararası Af Örgütü, ölüm cezasını yasal olarak devam ettiren ancak 1981'den beri kimseyi infaz etmeyen **Orta Afrika Cumhuriyeti**'nde hiçbir infaz, ölüm cezası veya ölüm cezasına mahkum edilen kişi kaydetmedi.

Nisan ayında, kurumlar, demokrasi, yargı ve idari işler ile ilgili Meclis Komisyonu[188], ilk kez 2018'de önerilen ölüm cezasının tamamen kaldırılmasına ilişkin bir yasa tasarısının incelemesini tamamladı.[189] Komisyon, uzmanları ve insan hakları alanında çalışan sivil toplum örgülerinden görüş aldı ve raporunda tasarının mecliste kabul edilmesini önerdi.[190] Yıl sonu itibariyle Uluslararası Af Örgütü, tasarı çalışmalarının devam edip etmediği ile ilgili bilgi sahibi değildi.

Uluslararası Af Örgütü, 2003 yılından bu yana hiçbir infazın uygulanmadığı **Kongo Demokratik Cumhuriyeti**'nde bu sene de infaz kaydetmedi. Biri kadın en az 81 kişi[191] ölüm cezasına mahkum edildi. Bu 2020'de kaydedilen sayının dört katından fazlaydı.[192]

8 Ocak'ta, Devlet Başkanı Felix Tshisekedi, 2001 yılında dönemin Cumhurbaşkanı Laurent-Désiré Kabila'ya suikast düzenlemekten 2003 yılında ölüm cezasına mahkum edilen 26 kişiye yönelik af çıkardı.[193] Devlet Başkanı 31 Aralık'ta yürürlükteki tüm ölüm cezalarını hafifleten bir kararnameyi

[183] République centrafricaine, Rapport de la commission institutions, démocratie, judiciaire et affaires administratives sur la proposition de loi portant abolition de la peine de mort et modifiant certaines dispositions de la loi portant code pénal centrafricain, 21 Nisan 2021, Uluslararası Af Örgütü ile kayıt altına alınan rapor.

[184] Savunma, Adalet ve Güvenlik Bakanlığı'ndan Uluslararası Af Örgütü'ne Mektup, 25 Ocak 2022.

[185] Journal du Cameroun, "Kamerun: Kumba okul katliamı nedeniyle dördü ölüm cezasına çarptırıldı", 8 Eylül 2021, journalducameroun.com/en/cameroon-four-get-death-sentence-over-kumba-school-massacre/

[186] Uluslararası Af Örgütü, Avukat Atoh Walter M. Tchemi ile telefon görüşmesi, 18 Ocak 2022.

[187] Direction de la justice militaire, Tribunal militaire de Buea, Procès verbal de notification d'une ordonnance portant fixation de la consignation d'appel, 21 Haziran 2021.

[188] République centrafricaine, Rapport de la commission institutions, démocratie, judiciaire et affaires administratives sur la proposition de loi portant abolition de la peine de mort et modifiant certaines dispositions de la loi portant code pénal centrafricain, 21 Nisan 2021

[189] République centrafricaine, Assemblée Nationale, "Loi portant abolition de la peine de mort en République centrafricaine" (tarihsiz).

[190] Komite raporu, Sonuçlar.

[191] Kongo Demokratik Cumhuriyeti'ndeki Birleşmiş Milletler Ortak İnsan Hakları Ofisi (UNJHRO), MONUSCO – BMMYK, 2021'deki insan hakları durumunun analizi, Ocak 2022 (tarih yok), para. 58.

[192] Barron's, "APF haberlerinden: Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Ebola doktorunun 2019'da öldürülmesi nedeniyle 16 ölüm cezasına çarptırıldı", 9 Mart 2021, barrons.com/news/dr-congo-sentences-16-to-death-for-2019-killing-of-ebola-medic-01615313405

[193] Africanews, "Kongo DC, eski lider Kabila suikastından 26 mahkumu serbest bıraktı", 8 Ocak 2021, africanews.com/2021/01/08/drc-prez-pardons-26-prisoners-for-murder-of-ex-prez-laurent-kabila/

imzaladı ve reddedilen tüm temyiz başvuruları ömür boyu hapis cezasına çevrildi.[194] Uluslararası Af Örgütü, kararnamenin kaç kişiyi etkilediğini belirleyemedi.

Esvatini hükümeti, Uluslararası Af Örgütü'ne yıl içinde ölüm cezasının kullanımında yeni bir gelişme olmadığını bildirerek, 2021 yılında hiçbir infaz yapılmadığını ve ölüm cezası verilmediğini belirtti.[195] Ölüm cezası verilmiş 1 kişi vardı.

Uluslararası Af Örgütü **Etiyopya**'da herhangi bir infaz kaydetmedi. Buna karşılık basın, detay vermeden, Batı Komutanlığı Birinci Derece Askeri Mahkemesi'nin 6 Ağustos'ta Etiyopya Ulusal Savunma Gücü'nün (ENDF) açıklanmayan sayıda üyesini, Tigray'daki silahlı çatışmalar sürerken orduya saldırmak üzere Tigray Halk Kurtuluş Cephesi (TPLF) ile komplo kurdukları gerekçesiyle vatana ihanet suçundan mahkum ettiğini açıkladı. Suçlu bulunanlar ölüm veya ömür boyu hapis cezasına mahkum edildi.[196]

Ayrıca 4 Nisan'da Oromia Bölge eyaletindeki bir mahkeme bir erkeği cinayetten suçlu bularak ölüm cezasına mahkum etti.[197]

Gambiya'da ölüm cezaları verilmeye devam etti. Temmuz ayında, Banjul Yüksek Mahkemesi, eski Cumhurbaşkanı Yahya Jammeh'in üst düzey bir yetkilisine, eski bakan Ousman Koro Ceesay'a suikast düzenlemekten ölüm cezası verdi.[198]

Madina Milletvekili Francis-Xavier Sosu tarafından Haziran ayında Gana parlamentosuna önerilen bir kanun teklifi, ilk adım olarak ülkenin Cezai ve Diğer Suçlar Yasası'ndan ölüm cezasının kaldırılmasını öngörüyor.[199] Yıl sonunda, kanun teklifinin ilk mütalaasına hazırlanılıyor ve Silahlı Kuvvetler Yasası'nın[200] ölüm cezası öngören hükümlerini kapsayacak şekilde genişletilmesine yönelik tartışmalar sürüyordu.

Gana Cezaevleri Müdürü, Uluslararası Af Örgütü'ne ülkede hiçbir infazın yapılmadığını, yıl sonunda yedi kişiye ölüm cezası verildiğini ve altısı kadın, altısı yabancı olmak üzere toplam 165 kişinin ölüm cezası almış olduğunu bildirdi. Herhangi bir hafifletme veya af söz konusu değildi.[201] Uluslararası Af Örgütü, 165 kişinin tamamının cinayetten hüküm giydiğini, bu suçun Gana'da zorunlu ölüm cezasıyla cezalandırıldığını ve hakimlerin tüm vakalarda hafifletici sebep sayılabilecek belirli koşulları dikkate almadığını vurguluyor.

6 Temmuz'da **Kenya** Yüksek Mahkemesi, Muruatetu ve Diğerleri/Kenya Cumhuriyeti davasında 2017'de verdiği ve cinayet için zorunlu ölüm cezasının anayasaya aykırı olduğunu[202] ilan eden kararının nasıl uygulanacağına dair talimatlar veren bir karar[203] yayınladı. 2017 tarihli kararında Mahkeme, parlamento ve Başsavcılık gibi birçok kuruma bu tür bir uygulamayı sağlamak için yasa ve politikalarda değişiklik yapma talimatı vermişti. Ancak Temmuz 2021 kararında Mahkeme, bu talimatların uygulanma şekliyle ilgili memnuniyetsizliğini dile getirdi. Daha önce zorunlu hükümler

[194] Actualite.cd, "DRC: Felix Tshisekedi toplu af tedbirine ilişkin bir kararname imzaladı", 31 Aralık 2021, actualite.cd/2021/12/31/rdc-felix-tshisekedi-signe-lordonnance-portant-mesure-collective-de-grace

[195] Adalet ve Anayasa İşleri Bakanlığı'ndan Uluslararası Af Örgütü'ne Mektup, 28 Aralık 2021.

[196] Addis Standard, "Haberler: Güney Komutanlığı Askeri Mahkemesi, ordu mensuplarına sekiz yıldan on sekiz yıla kadar hapis verdi", 26 Ağustos 2021, addisstandard.com/news-southern-command-military-court-sentences-army-members-accused-of-direct-links-with-t-p-l-f-from-eight-to-eighteen-years-in-prison, Cezaya ilişkin bir haber ilk olarak Etiyopya Savunma Bakanlığı'nın resmi Facebook sayfasındaki bir gönderide yer aldı, ancak daha sonra kaldırıldı.

[197] Ethiopian Monitor, "Üç kişiyi öldüren adam ölüm cezasına çarptırılıyor", 4 Nisan 2021, ethiopianmonitor.com/2021/04/04/man-gets-death-penalty-after-killing-three-people/

[198] FOROYAA (Serrekunda), "Gambiya: Mahkeme Yankuba Touray'i asılarak ölüme mahkum etti", 14 Temmuz 2021, allafrica.com/stories/202107150194.html

[199] 1960 Cezai ve Diğer Suçlar Yasası, 29. Yasa.

[200] 1962 Silahlı Kuvvetler Yasası, 105. Yasa.

[201] Cezaevleri/Teknik ve Servisten Uluslararası Af Örgütü Gana'ya Mektup, 31 Ocak 2022.

[202] Francis Karioko Muruatetu ve Diğerleri/Kenya Cumhuriyeti Davası; Katiba Enstitüsü/ Diğer 5 Kurum (Amicus Curiae) [2021] eKLR, 6 Temmuz 2021 tarihli karar.

[203] Francis Karioko Muruatetu ve Diğerleri/Kenya Cumhuriyeti Davası [2017] eKLR, 14 Aralık 2017 tarihli karar.

altında ölüm cezasına mahkum edilen yüzlerce kişinin akıbetiyle ilgili alt mahkemeler de dahil olmak üzere bir karışıklığın olduğu ve Mahkeme'nin "yeniden cezalandırma başvuruları yığını" olarak tanımladığı duruma yol açtığı belirtildi. Temmuz 2021 kararında Mahkeme ayrıca, 2017 kararının vatana ihanet, şiddet içerikli soygun ve şiddet içerikli soyguna teşebbüs gibi zorunlu ölüm cezasına ilişkin diğer hükümler için geçerli olmadığını, ancak bunların "benzer" vakaları ele alan mahkemeler için muhtemelen bir zorluk yaratacağını belirtti. Cinayet için ise, mahkeme, kaldırılmadığı sürece ölüm cezasının "kasıtlı ve nitelikli öldürme fiillerini içeren nadir vakaların en nadiri" ile sınırlandırılması gerektiğine karar verdi. Mahkeme, zorunlu bir ceza olarak cinayetten ölüm cezasına mahkum edilenlerin hepsinin yeniden yargılama hakkı olduğuna karar verdi.

Liberya'da hiçbir infaz ve yeni ölüm cezası kaydedilmedi, ancak en az 16 kişiye verilen ölüm cezasında değişiklik olmadı.

Aralık ayında Temsilciler Meclisi, "insan kurban etme eylemlerini" suç sayan Ceza Kanunu'nu değiştiren bir yasa tasarısını kabul etti. İnsan kurban etme eyleminin yanı sıra finansman, teşebbüs, suç ortaklığı ve bu tür eylemler için araç bulundurma gibi ilgili eylemleri suç sayan değişiklik, insan kurban etme eyleminin finansmanı ve bu tür eylemler için araç bulundurma da dahil olmak üzere bir dizi suça ölüm cezası getiriyor. Tasarı onaylanmak üzere Senato'ya gönderildi.[204]

Nisan ayında, **Malavi** Yüksek Mahkemesi cinayet için zorunlu ölüm cezası öngören yasalar uyarınca ölüm cezası verilen bir mahkumu ilgilendiren bir davayı karara bağladı. Zorunlu ölüm cezası, 2007 yılında Yüksek Mahkeme tarafından anayasaya aykırı ilan edilmişti.[205] Yüksek Mahkeme de ölüm cezasının kendisinin başlı başına anayasaya aykırı olduğuna hükmetti. Ancak, karar daha sonra değiştirildi ve Yargıç Heyeti ilk kararı bozdu.[206] Bu değişiklik yalnızca usul bakımından yapıldı ve ölüm cezasının Malavi anayasasına uygun olup olmadığı sorusunu ele almadı. İlk kararda belirtilen gerekçelere de değinilmedi.

Mali'de Adalet ve İnsan Hakları Bakanlığı, Uluslararası Af Örgütü'ne, ülkenin Bamako, Kayes ve Mopti temyiz mahkemelerinin Ağır Ceza (ciddi suçlar) oturumları sırasında en az bir kişinin terörle bağlantılı suçlardan olmak üzere 48 kişiyi ölüme mahkum ettiğini bildirdi.[207] 30 Haziran'da Mopti Temyiz Mahkemesi, Ağır Ceza Mahkemesi'nde, 2019 yılında Bankass Cercle bölgesinde bağlı Koulogon Peulh köyüne düzenlenen saldırıda onlarca kişiyi öldürmek, binaları yakmak ve yağmalamaktan suçlu bulunan 12 kişiyi ölüm cezasına mahkum etti. Bu kişilerin hepsi gıyabında yargılandı.[208]

Ocak ayında, **Moritanya**'nın insan hakları sicili, BM İnsan Hakları Konseyi'nin Evrensel Periyodik İncelemesi kapsamında değerlendirildi. Moritanya'nın raporunda ölüm cezasından bahsedilmiyordu.[209] Panelde, ülke temsilcileri, 1987'den beri hiçbir infazın gerçekleştirilmediğini ve Moritanya'nın infazları fiilen ertelemeye devam edeceğini belirtti.[210] Bununla birlikte, Moritanya, ölüm cezasını kaldırması, Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin İkinci İhtiyari Protokolünü onaylaması, yasal ertelemeyi tesis etmesi ve ölümle cezalandırılan suçların sayısını azaltması yönünde çağrıda bulunan bazı tavsiyeleri "kaydetmiş" olsa da bunların hiçbirini kabul etmedi.[211]

25 Kasım'da, Kuzey Nuakşot'taki bir ceza mahkemesi, Haziran 2021'de üç kişiyi, bir yüksek öğretim görevlisini evinin yakınında bıçaklayarak öldürmekten ölüme mahkum etti.[212]

Moritanya Adalet Bakanlığı, Uluslararası Af Örgütü'ne 2021 yılında ülkede herhangi bir infazın yapılmadığını, yıl sonunda 60 kişiye ölüm cezası verildiğini ve 18'i yabancı olmak üzere toplam 183 kişinin ölüm cezası altında olduğu bildirdi. Bu kişilerin 91'inin cezası kesinleşmişti, 92'sinin ise temyiz başvurusu henüz sonuçlanmamıştı.[213]

İçişleri Bakanı Rauf Aregbesola'nın 23 Temmuz'da **Nijerya** genelinde eyalet valilerini ölüm cezasına mahkum edilen kişiler için ölüm emirlerini imzalamaya çağırmasına rağmen Uluslararası Af Örgütü tarafından 2021'de Nijerya'da hiçbir infaz kaydedilmedi. Nijerya'daki bu vakalar için tüm temyiz yolları tükenmiş ve ülkedeki cezaevlerinde aşırı kalabalığın üstesinden gelmek için alınan önlemlerin bir parçası olarak af veya hafifletme yönünde vicdani veya diğer türde herhangi bir zemin yoktu.[214] Ancak Nijerya mahkemeleri yıl içinde en az 56 kişiye ölüm cezası verdi. Ölüm cezasına mahkum edilen kişilerin sayısı en az 3.036'ydı ve bu, Sahra Altı Afrika'da bugüne kadar kaydedilen en yüksek sayı ve dünya çapında kaydedilen en yüksek sayılardan biriydi. Nijerya valileri ve mahkemeleri, en az 83 kişinin ölüm cezalarını hafifletti ve temyiz mahkemeleri, ölüm cezasına mahkum edilen en az 17 kişiyi beraat ettirdi.

Jigawa, Taraba ve Nijer eyaletleri kasten öldürme içermeyen çeşitli suçlar için ölüm cezası uygulayan yeni yasaları kabul etti. Şubat ayında, Jigawa Eyaleti, tecavüzden suçlu bulunan ve tecavüze maruz bıraktığı kişilere HIV bulaştırdığı tespit edilen kişilere[215] ölüm cezası getiren bir yasa çıkardı. Taraba Eyalet Meclis Meclisi, "reşit olmayan biriyle cinsel ilişkiye giren" 14 yaşından büyük kişilere ölüm cezası getiren bir yasa çıkardı.[216] Temmuz ayında Nijer Eyaleti, insan kaçırma ve büyükbaş hayvan hırsızlığını destekleyen, kışkırtan veya bunlara yardım ve yataklık eden herkese ölüm cezası getiren bir yasa çıkardı.[217] Nijer ve diğer bazı Nijerya eyaletlerinde insan kaçırma ve büyükbaş hayvan hırsızlığı eylemleri halihazırda ölüm cezası öngörüyor.

21 Ocak'ta Kano Eyaleti Baş Yargıcı başkanlığındaki Temyiz Heyeti, Yahaya Şerif-Aminu'nun yeniden yargılanmasına karar verdi. Şarkıcı, müzisyen ve besteci olan 20'li yaşlarının başlarındaki Şerif-Aminu, 2020'nin ilk aylarında WhatsApp aracılığıyla yaydığı şarkısında Hz. Muhammed'e hakaret ettiği iddiasıyla 10 Ağustos 2020'de Kano Eyaletindeki bir Yüksek Şeriat Mahkemesi tarafından asılarak ölüme mahkum edilmişti.[218] Jüri, davanın mahkumiyet kararını veren Yüksek Şeriat Mahkemesi'ne iade edilmesini ancak farklı bir yargıç tarafından görülmesine karar verdi. Karar, davalının ilk yargılaması boyunca yasal bir temsilci tarafından temsil edilmemesine dayanıyordu.[219] Duruşmanın Kano Eyalet Yüksek Mahkemesi'nde Şubat 2022'de görülmesi kararlaştırıldı.

---

[204] Daily Observer, "Ritüel katiller, suç ortakları ölüm cezası alır", 13 Aralık 2021, liberianobserver.com/ritual-killers-accomplices-get-death-penalty

[205] Kafantayeni ve Diğerleri/Başsavcı Davası, 2005 tarihli 12 No'lu Anayasa Mahkemesi Davası [2007] [Anayasa Mahkemesi olarak Yüksek Mahkeme görev yaptı, daha sonra Yargıtay tarafından onaylandı].

[206] Khoviwa/Malavi Cumhuriyeti Davası (2017 Çeşitli Ceza Temyiz Numarası 12) [2021] ÇCTN 3 (28 Nisan 2021).

[207] Adalet ve İnsan Hakları Bakanlığı'ndan Uluslararası Af Örgütü'ne mektup, 25 Ocak 2022. Ayrıca bkz."Mali: Clôture de la 1ère session de la cour d'assises de Bamako: 13 condamnations à la peine de mort prononcées par les juges", 14 Nisan 2021, malijet.co/societe/faits-divers/cloture-de-la-1ere-session-de-la-cour-dassises-de-bamako-13-condamnations-a-la-peine-de-mort-prononcees-par-les-juges; Nouvel Horizon, "Clôture de la 2eme session ordinaire de la cour d'Assises de Bamako", 4 Ekim 2021, nouvelhorizonmali.com/2021/10/cloture-de-la-2eme-session-ordinaire-de-la-cour-dassises-de-bamako/; Indépendant [Mali], "Fin de la 1ère session de la cour d'Assises de Kayes: Sur les 40 affaires inscrites au rôle 7 ont été renvoyées à la prochaine session", 13 Ekim 2021, lindependant-mali.net/2021/10/13/fin-de-la-1ere-session-de-la-cour-dassises-de-kayes-sur-les-40-affaires-inscrites-au-role-7-ont-ete-renvoyees-a-la-prochaine-session/

[208] BM Güvenlik Konseyi, Mali'deki Durum: Genel Sekreterin Raporu, 1 Ekim 2021, BM Belge No: S/2021/844, paragraf. 35.

[209] BM İnsan Hakları Konseyi, 16/21 sayılı İnsan Hakları Konseyi Kararı Ekinin 5. Paragrafına Uygun Olarak Sunulan Ulusal Rapor: Moritanya, 9 Kasım 2020, BM Belge No: A/HRC/WG.6/37/MRT/1.

[210] Evrensel Periyodik İnceleme Çalışma Grubu, Rapor: Moritanya, 9 Nisan 2021, BM Belge No: A/HRC/47/6, paragraf. 52.

[211] Evrensel Periyodik İnceleme Çalışma Grubu, Rapor: Moritanya, Ek, 19 Nisan 2021, BM Belge No: A/HRC/47/6/Add.1, tavsiyeler 130.4-130.25.

[212] Kiffa online, "اي / الحكم بالاعدام على قتلة 'ولد ألما'", 25 Kasım 2021, kiffaonline.com/2021/11/25/

[213] Adalet Bakanlığı'ndan Uluslararası Af Örgütü'ne Mektup, 28 Şubat 2022.

[214] Punch.com, "Hapishanelerin tıkanıklığını azaltmak için ölüm fermanları imzalayın, Aregbesola hükümetlere çağrıda bulunuyor" 24 Temmuz 2021, punchng.com/sign-death-warrants-to-decongest-prisons-aregbesola-urges-govs/

[215] Premium Times, "Nijeryalı vali tecavüzcülerin ölüm cezasını onaylayan yasayı imzaladı", 24 Şubat 2021, premiumtimesng.com/news/headlines/445090-nigerian-governor-signs-law-approving-death-sentence-for-rapists.html

[216] Business Day, "Taraba Meclisi tecavüz faillerine ölüm cezası getiriyor", 25 Şubat 2021, businessday.ng/politics/article/taraba-assembly-embraces-death-penalty-for-rapists/

[217] Cable, "Nijer devleti hükümlü kaçıranları, muhbirleri asacak", 16 Temmuz 2021, thecable.ng/niger-state-to-hang-convicted-kidnappers-informants

[218] Uluslararası Af Örgütü, Ölüm Cezaları ve İnfazlar 2020 (İndeks: ACT 50/3760/2021), Nisan 2021, amnesty.org/en/documents/act50/3760/2021/en/, sf. 53.

[219] Uluslararası Af Örgütü, "Nijerya: Yetkililer Kano merkezli şarkıcıya verilen mahkumiyet ve ölüm cezasını bozmalı", 13 Ağustos 2020, amnesty.org/en/latest/news/2020/08/nigeria-authorities-must-quash-the-conviction-and-death-sentence-imposed-on-kano-based-singer/; Uluslararası Af Örgütü, "Ölüm cezasının uygulanmasını bekleyen şarkıcının yeniden yargılanması emredildi" 29 Ocak 2021, amnesty.org.uk/files/2021-01/FI13720_1.pdf?VersionId=w4QkyqsI8YLMgw4h57REqb6uOmaIdFL

Sierra Leone Parlamentosu, 23 Temmuz'da 2021 tarihli Ölüm Cezası Yasasının Kaldırılması Yasasını oybirliğiyle kabul etti. Kanun, Ceza Kanunu'ndaki ve askeri hukuk dahil diğer mevzuattaki tüm suçlar için ölüm cezasını kaldırıyor. Bu suçlar için ölüm cezası, en az 30 yıl olmak üzere ömür boyu hapis cezası ile değiştirildi ve cezalandırmada yargı takdirine izin verildi.[220]

Yıl sonunda kanun, sonuçlanma, Cumhurbaşkanı onayı ve resmi gazetede yayınlanma sürecindeydi

Sierra Leone Anayasası'nın 16(1). Maddesi hâlâ ölüm cezasının uygulanmasına izin veriyor olsa da hükümetin Aralık ayında Anayasa'da değişiklik isteme planlarına ilişkin yayınladığı bir raporda, bu maddede ölüm cezasını kaldıracak bir değişikliğin yapılması yer alıyor.[221]

Sierra Leone Ceza İnfaz Kurumu, Uluslararası Af Örgütü'ne, 2021 boyunca ülkede hiçbir infazın gerçekleşmediğini bildirdi. Tamamı erkek 23 kişi ölüme mahkum edildi. Üçü kadın toplam 117 kişi ölüm cezası altında. Dört kişinin ölüm cezası ise ertelendi.[222]

Somali'de 27 Haziran'da Puntland'da 21 kişi kurşuna dizilerek infaz edildi. Medya tarafından aktarılan bilgiye göre, bu kişiler aynı yılın başlarında Galkayo, Garowe ve Qardho kasabalarında görülen ayrı davalarda El Şebab üyeliği ve öldürmeler dahil terör eylemlerinden mahkum edilmişti. 18 kişi Galkayo'da, üç kişi ise Qardho ve Garowe'de ayrı ayrı infaz edildi. İnfazların, El-Şebab üyelerinin, sivillerin de aralarında bulunduğu onlarca kişinin öldürüldüğü Wisil kasabasına saldırmasından sadece iki saat sonra gerçekleştiği bildirildi.[223]

2021'de ölüm cezası uygulanan 21 kişinin yanı sıra en az altı kişi ölüme mahkum edildi. Puntland'daki Mudug ve Ayn Bölgeleri Silahlı Kuvvetler Asliye Mahkemesi 21 Nisan'da beş kişiyi ölüme mahkum etti. Bu kişiler El Şebab silahlı grubuna bağlı olarak hem askerleri hem de sivilleri öldürmekten suçlu bulundu.[224]

13 Mart'ta Somaliland'daki bir askeri mahkeme, Somaliland'ın Gabiley Kasabasında sivil bir öğretmeni öldürdüğü için bir askeri ölüme mahkum etti.[225]

Güney Sudan'da kaydedilen infazların sayısı 2020'de ikiden, 2021'de dokuza sert bir şekilde yükseldi. Ölüm cezası sayısı da en az altıdan en az 10'a yükseldi. Yıl sonunda en az 334 kişi ölüm cezası altındaydı.

Güney Sudan merkezli sivil toplum örgütleri, adaletsiz yargılamalarda ölüm cezasına mahkum edilen kişileri desteklemek için çabalarını sürdürdü. 10 Haziran'da, 13 yıldır ölüm cezasının uygulanmasını bekleyen bir erkek, Adalet ve İnsan Hakları Gözlem Örgütü'nün yardımıyla serbest bırakıldı. Avukatına göre, bu kişi 2009 yılında başka bir erkeği öldürmekten hüküm giymiş fakat yargılama süreci boyunca masum olduğunu beyan etmişti. Temyiz Mahkemesi'ne yapılan başvuru reddedildi; ancak Yüksek Mahkeme, yetersiz kanıt gerekçesiyle yapılan itiraz üzerine mahkumiyet kararını bozdu.[226]

[220] Uluslararası Af Örgütü, "Sierra Leone: Ölüm cezasının kaldırılması büyük bir zafer", 25 Temmuz 2021, amnesty.org/en/latest/news/2021/07/sierra-leone-abolition-of-death-penalty-a-major-victory/

[221] Sierra Leone Anayasası ile ilgili 2017 Hükümet Resmi Raporunun Gözden Geçirilmesine İlişkin Rapor, 1991 (6 sayılı Kanun), Aralık 2021, s. 7.

[222] Sierra Leone Islah Teşkilatından Uluslararası Af Örgütü Sierra Leone'ye Mektup, 3 Şubat 2022.

[223] Amerika'nın Sesi, "Somali, ölümcül saldırının ortasında militanları infaz ediyor," 27 Haziran 2021, , voanews.com/a/africa_somalia-executes-militants-amid-deadly-attack/6207538.html; 28 Haziran 2021, garoweonline.com/en/news/somalia/al-shabaab-executes-us-spies-in-somalia-after-21-militants-shot-dead

[224] Horn Observer, "Somali: Puntland Askeri Mahkemesi beş Sebab üyesine ölüm cezası verdi", 21 Nisan 2021, hornobserver.com/articles/830/Somalia-Puntland-Military-court-hands-down-death-sentence-to-five-Shabab-members

[225] Somalia24, "Somaliland askeri mahkemesi askeri ölüme mahkum etti", 13 Mart 2021, handsoffcain.info/archivio_news/202103.php?id documento=60325368&mover=0

[226] Ayrıca bkz. Sudans Post, "Juba mahkumu 13 yıl hapis yattıktan sonra suçsuz bulundu", 10 Haziran 2021, sudanspost.com/juba-prisoner-found-not-guilty-after-13-years-in-jail/

Sudan'ın Kuzey Kordofan Bölgesi'nin başkenti El Ubeyd'de bir mahkeme, Temmuz 2019'da benzin ve ekmek kıtlığını protesto eden göstericileri öldürdüğü için Hızlı Destek Kuvvetleri (RSF) aslı paramiliter grubun altı üyesini 5 Ağustos'ta ölüm cezasına mahkum etti. RSF, 2013 yılında dönemin Cumhurbaşkanı Ömer El Beşir tarafından kurulmuştu.[227]

Tanzanya'da 1994'ten bu yana hiçbir infaz gerçekleştirilmezken, ülkedeki mahkemeler ölüm cezaları vermeye devam etti. Yıl sonunda en az 480 kişi ölüm cezasına mahkum edilmiş durumdaydı.

Kasım ayında, Somali'nin Mogadişu kentinde özel olarak toplanan bir **Uganda** Askeri Mahkemesi, ülkede Somali'deki Afrika Birliği Misyonu'nda (AMISOM) görev yapan iki askeri, Ağustos ayında silahlı muhalif El Şebab'a karşı yapılan bir askeri operasyon sırasında Somalili sivilleri hukuka aykırı şekilde öldürmekten ölüme mahkum etti. İki kişi yargı sürecinin devamı için Uganda'ya geri gönderildi.[228]

27 Ocak'ta **Zambiya** İçişleri Bakanı Stephen Kampyongo, Başkan Edgar Lungu'nun 246 mahkumun ölüm cezalarını ömür boyu hapse çevirdiğini duyurdu. Stephen Kampyongo, 225 erkeğin cezalarının hafifletilmesinin temel nedeninin, temyiz yolu tükenen ve Mukobeko ıslah tesisinde hapsedilen kişilerin sağlıklarıyla ilgili çekinceler olduğunu açıkladı. Bu çekinceler, sömürgecilik döneminden kalma bir tesis olan ve 40 mahkumu tutmak için tasarlanan Mukobeko'da 400'ün üzerinde kişinin kalmasından kaynaklanıyordu. Sağlıkla ilgili hususlar, Covid-19'la bağlantılı riskleri içerse de bunlarla sınırlı değildi. Benzer şekilde, Kabwe kadın ıslahevinde hapsedilen 21 kadının ölüm cezaları da hafifletildi. Stephen Kampyongo, ülkedeki ölüm cezasını referandum gerektirdiği için kaldırmadığını da belirtti.[229]

Bununla birlikte, Zambiya mahkemeleri, nitelikli soygun gibi zorunlu ölüm cezası öngören suçlar dahil çeşitli suçlardan insanları ölüme mahkum etmeyi[230] sürdürdü. Temyiz Mahkemesi ve Yüksek Mahkeme bazı davalarda cinayetten hüküm giymiş kişileri beraat ettirirken, mahkumların çoğunluğu ölüm cezası altında kalmaya devam etti.[231]

13 Nisan'da **Zimbabve** Devlet Başkanı Emmerson Mnangagwa, en az sekiz yıldır ölüm cezasının uygulanmasını bekleyen tüm mahkumların ölüm cezalarının ömür boyu hapse çevrilmesi için talimat verdi.[232]

Zimbabwe Cezaevi ve Islah Hizmetleri, Uluslararası Af Örgütü'ne, bir erkeğin cinayetten ölüm cezasına mahkum edildiğini ve yıl sonunda tamamı erkek ve tamamı cinayet içeren suçlardan 66 kişinin ölüm cezasına altında olduğunu belirtti. Ölüm cezasına mahkum edilen bir kişiye başkanlık affı verildi ve 23 kişinin ölüm cezaları hafifletildi.[233] Cezaevi ve Islah Hizmetleri'nin açıklamasına göre tüm bu ceza indirimleri 2013 veya daha önce verilen cezaları kapsadığından, Uluslararası Af Örgütü bunların Nisan ayındaki başkanlık düzenlemesinin sonucu olduğu kanaatindedir.

[227] Africanews, "Sudan: 2019'da protestocuların öldürülmesi nedeniyle altı milis için ölüm cezası", 6 Ağustos 2021, africanews.com/2021/08/06/sudan-death-sentences-for-six-paramilitaries-for-the-killing-of-protesters-in-2019/

[228] AMISOM, "Basın açıklaması: Askeri Mahkeme, AMISOM askerlerini Goloweyn'de sivilleri öldürmekten suçlu buldu," PR/24/2021, Mogadişu, 13 Kasım 2021, facebook.com/amisom.somalia/photos/a.405210486184589/471462370857655 7/?type=3; BBC, "Somali'de iki Ugandalı asker ölüme mahkum edildi", 14 Kasım 2021, bbc.co.uk/news/world-africa-59280210

[229] İnsan Hakları Komisyonu [Zambiya], "HRC, ölüm cezasına mahkum edilen 246mahkumun cezalarını infaz tesislerinde yayılan Covid-19'u kontrol altına almak üzere değiştirdiği için Başkan Edgar Lungu'yu takdir etti", 1 Şubat 2021, , hrc.org.zm/index.php/multi-media/news/372-hrc-commends-president-edgar-lungu-for-commuting-sentences-of-246-death-row-inmates-to-control-the-spread-covid-19-in-correctional-facilities; News Diggers!, "Lungu 246 mahkumun cezasını ölüm cezasından müebbet hapse çevirdi", 28 Ocak 2021, diggers.news/local/2021/01/28/lungu-commutes-246-inmates-sentences-from-death-row-to-life-imprisonment/

[230] Zambiya Cumhuriyeti, Ceza Kanunu Yasası (1953), Bölüm 294(2).

[231] Africanlii.org, "Zambiya'da zorunlu ölüm cezasını sona erdirme zamanı mı?", 24 Haziran 2021, africanlii.org/article/20210624/time-end-mandatory-death-penalty-zambia

[232] Başkan Emmerson Mnangagwa, 1 No'lu Özel Af Emri 2021, Zimbabwe Resmi Gazetesi Eki, 13 Nisan 2021, gazettes.africa/archive/zw/2021/zw-government-gazette-dated-2021-04-13-no-47.pdf, paragraf. 9

[233] Zimbabve Hapishanesi ve Islah Servisi'nden Uluslararası Af Örgütü'ne Mektup, 18 Şubat 2022.

EK I: 2021'DE KAYDEDİLEN İNFAZLAR VE ÖLÜM CEZALARI

Bu rapor yalnızca ölüm cezasının yargısal kullanımını kapsamakta ve yargısız infaz sayılarını içermemektedir. Uluslararası Af Örgütü, bazı ülkeler için gerçek sayılar önemli ölçüde daha yüksek olduğu halde, yalnızca makul olarak teyit edebildiği sayıları açıklıyor. Bazı devletler ölüm cezası işlemlerini kasıtlı olarak gizliyor; bazı devletler ise ölüm cezaları ve infaz sayılarına ilişkin verileri tutmuyor veya paylaşmıyor.

Bir ülkenin adının yanında bir sayıdan sonra "+" işaretinin yer aldığı durumlarda, örneğin Malezya (14+) gibi ülkelerde, bu, Uluslararası Af Örgütü'nün Malezya'da 14 infazı veya ölüm cezasını doğruladığı ancak gerçek sayının 14'ten fazla olduğuna inandığı anlamına gelmektedir. Bir ülkenin adından sonra sayı olmadan "+" göründüğü durumlarda ise, örneğin, Umman'da (+), bu, Uluslararası Af Örgütü'nün ilgili ülkede birden fazla infaz veya ölüm cezası olduğunu doğruladığı, ancak güvenilir bir asgari sayı sağlamak için yeterli bilgiye sahip olmadığı anlamına gelir. Çin dahil küresel ve bölgesel toplamlar hesaplanırken "+" iki olarak sayılmıştır.

2021 YILINDA KAYDEDİLEN İNFAZLAR

Çin Binlerce
İran 314+
Mısır 83+
Suudi Arabistan 65
Suriye 24+
Somali 21+
Irak 17+
Yemen 14+
ABD 11
Güney Sudan 9+
Bangladeş 5
Botsvana 3
Japonya 3
Beyaz Rusya 1+
BAE 1+
Kuzey Kore +
Umman +
Vietnam +

2021 YILINDA KAYDEDİLEN ÖLÜM CEZALARI

Çin Binlerce
Mısır 356+
Yemen 298+
Bangladeş 181+
Hindistan 144
Pakistan 129+
Vietnam 119+
Endonezya 114+
Irak 91+
Myanmar 86+
Kongo Demokratik Cumhuriyeti 81+
Moritanya 60
Nijerya 56+
Mali 48
Somali 27+
Sierra Leone 23
Filistin (Eyalet) 21+
ABD 18
Malezya 14+
Kenya 14
Lübnan 12+
Malavi 11+
Ürdün 11+
Güney Sudan 10+
Singapur 10
BAE 9+
Zambiya 9+
Cezayir 9
Suudi Arabistan 8+
Sri Lanka 8+
Sudan 7+
Gana 7
Botsvana 6
Kuveyt 5+
Kamerun 4+
Guyana 4
Tunus 3+
Gambiya 3
Japonya 3
Trinidad ve Tobago 3
Afganistan 2+
Uganda 2+
Tayvan 2
Beyaz Rusya 1
Maldivler 1
Fas/Batı Sahra 1
Zimbabve 1
Etiyopya +
İran +
Libya+
Kuzey Kore +
Umman +
Katar +
Suriye +
Tanzanya +
Tayland +

EK II: 31 ARALIK 2021 İTİBARİYLE ÖLÜM CEZASI UYGULAYAN VE UYGULAMAYAN ÜLKELER

Dünyadaki ülkelerin üçte ikisinden fazlası, ölüm cezasını yasalarda veya uygulamada kaldırmıştır. 31 Aralık 2021 tarihi itibariyle sayılar aşağıdaki gibidir:

Tüm suçlar için ölüm cezasını kaldıran ülkeler: 108

Yalnızca adi suçlar için ölüm cezasını kaldıran ülkeler: 8

Uygulamada ölüm cezasını kaldıran ülkeler: 28

Yasalarda veya uygulamada ölüm cezasını kaldıran ülkeler: 144

Uygulamaya devam eden ülkeler: 55

Aşağıda, tüm suçlar için ölüm cezasını kaldıran ülkeler, yalnızca adi suçlar için ölüm cezasını kaldıran ülkeler, uygulamada ölüm cezasını kaldıran ülkeler ve ölüm cezası uygulamaya devam eden ülkeler olmak üzere dört kategorideki ülkelerin listesini görebilirsiniz:

1. TÜM SUÇLAR İÇİN ÖLÜM CEZASINI KALDIRAN ÜLKELER

Yasaları hiçbir suç için ölüm cezası öngörmeyen ülkeler:

Arnavutluk, Andora, Angola, Arjantin, Ermenistan, Avustralya, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Benin, Butan, Bolivya, Bosna Hersek, Bulgaristan, Burundi, Cabo Verde, Kamboçya, Kanada, Çad, Kolombiya, Kongo (Cumhuriyeti), Cook Adaları, Kosta Rika, Fildişi Sahili, Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Cibuti, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, Estonya, Fiji, Finlandiya, Fransa, Gabon, Gürcistan, Almanya, Yunanistan, Gine, Gine-Bissau, Haiti , Honduras, Macaristan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Kiribati, Kosova*,[234] Kırgızistan, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Madagaskar, Malta, Marshall Adaları, Mauritius, Meksika, Mikronezya, Moldova, Monako, Moğolistan, Karadağ, Mozambik, Namibya , Nauru, Nepal, Hollanda, Yeni Zelanda, Nikaragua, Niue, Kuzey Makedonya, Norveç, Palau, Panama, Paraguay, Filipinler, Polonya, Portekiz, Romanya, Ruanda, Samoa, San Marino, Sao Tome ve Principe, Senegal, Sırbistan, Seyşeller , Slovakya, Slovenya, Solomon Adaları, Güney Afrika, İspanya, Surinam, İsveç, İsviçre, Doğu Timor, Togo, Türkiye, Türkmenistan, Tuvalu, Birleşik Krallık, Ukrayna, Uruguay, Özbekistan, Vanuatu, Vatikan, Venezuela.

[234] (*) işareti, statüyle ilgili pozisyonları saklı tutmak kaydıyla, 1244 Sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararına ve Kosova'nın bağımsızlık ilanına ilişkin Uluslararası Adalet Divanı Görüşüne bağlı kalır.

2. SADECE ADİ SUÇLAR İÇİN ÖLÜM CEZASINI KALDIRAN ÜLKELER

Yasaları, askeri hukuk kapsamındaki suçlar veya istisnai durumlarda işlenen suçlar gibi istisnai durumlar için ölüm cezası öngören ülkeler:

Brezilya, Burkina Faso, Şili, El Salvador, Guatemala, İsrail, Kazakistan, Peru.

3. UYGULAMADA ÖLÜM CEZASINI KALDIRAN ÜLKELER

Cinayet gibi adi suçlar için ölüm cezasını koruyan, ancak son 10 yıl veya daha uzun süredir kimseyi infaz etmemiş olmaları nedeniyle uygulamada ölüm cezası karşıtı olarak kabul edilebilecek ve infaz yapmama politikasına veya bu yönde yerleşik uygulamalara sahip olduğu düşünülen ülkeler:

Cezayir, Brunei Sultanlığı, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Eritre, Esvatini (eski Svaziland), Gana, Grenada, Kenya, Laos, Liberya, Malavi, Maldivler, Mali, Moritanya, Fas/Batı Sahra, Myanmar, Nijer, Papua Yeni Gine, Rusya Federasyonu, Sierra Leone, Güney Kore (Kore Cumhuriyeti), Sri Lanka, Tacikistan, Tanzanya, Tonga, Tunus, Zambiya.

4. ÖLÜM CEZASI UYGULAMAYA DEVAM EDEN ÜLKELER

Adi suçlar için ölüm cezası uygulayan ülkeler:

Afganistan, Antigua ve Barbuda, Bahamalar, Bahreyn, Bangladeş, Barbados, Beyaz Rusya, Belize, Botsvana, Çin, Komorlar, Küba, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Dominika, Mısır, Ekvator Ginesi, Etiyopya, Gambiya, Guyana, Hindistan, Endonezya, İran , Irak, Jamaika, Japonya, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Lesoto, Libya, Malezya, Nijerya, Kuzey Kore (Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti), Umman, Pakistan, Filistin (Eyalet), Katar, Saint Kitts ve Nevis, Saint Lucia , Saint Vincent ve Grenadinler, Suudi Arabistan, Singapur, Somali, Güney Sudan, Sudan, Suriye, Tayvan, Tayland, Trinidad ve Tobago, Uganda, Birleşik Arap Emirlikleri, ABD, Vietnam, Yemen, Zimbabve.

EK III: 31 ARALIK 2021 TARİHİ İTİBARİYLE ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERİN ONAYLANMASI

Milletler topluluğu, ölüm cezasının kaldırılmasını öngören dört uluslararası sözleşme kabul etmiştir. Bunlardan biri tüm dünyayı kapsar; diğer üçü ise bölgeseldir.

Aşağıda, 31 Aralık 2021 tarihi itibariyle, dört sözleşmenin kısa tanımları, sözleşmelere taraf devletlerin listesi ve sözleşmeleri imzalayan ancak onaylamayan ülkelerin listeleri yer almaktadır. Devletler, uluslararası sözleşmelere katılarak veya onaylayarak taraf olabilirler. İmza, daha sonraki bir tarihte sözleşmeye katılarak taraf olma niyetini gösterir. Devletler, uluslararası hukuka göre taraf oldukları sözleşmelerin hükümlerine saygı göstermek ve imzaladıkları sözleşmelerin amaç ve hedeflerini bozacak hiçbir adım atmamakla yükümlüdür.

ÖLÜM CEZASININ KALDIRILMASINI HEDEFLEYEN ULUSLARARASI MEDENİ VE SİYASAL HAKLAR SÖZLEŞMESİ'NİN İKİNCİ İHTİYARİ PROTOKOLÜ

BM Genel Kurulu tarafından 1989 yılında kabul edilen ve ölüm cezasının kaldırılmasını hedefleyen Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin İkinci İhtiyari Protokolü dünya çapında geçerlidir. Ölüm cezasının tamamen kaldırılmasını öngörür; ancak taraf devletlerin Protokolü onaylarken veya Protokole katılırken bu yönde bir çekince koymaları halinde, savaş durumunda ölüm cezasını sürdürmelerine izin verir. Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'ne taraf olan herhangi bir devlet Protokol'e taraf olabilir.

Taraf Devletler: Arnavutluk, Andorra, Angola, Arjantin, Ermenistan, Avustralya, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Benin, Bolivya, Bosna Hersek, Brezilya, Bulgaristan, Cabo Verde, Kanada, Şili, Kolombiya, Kosta Rika, Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyet, Danimarka, Cibuti, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, El Salvador, Estonya, Finlandiya, Fransa, Gabon, Gambiya, Gürcistan, Almanya, Yunanistan, Gine-Bissau, Honduras, Macaristan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Kırgızistan, Letonya, Liberya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Madagaskar, Malta, Meksika, Moldova, Monako, Moğolistan, Karadağ, Mozambik, Namibya, Nepal, Hollanda, Yeni Zelanda, Nikaragua, Kuzey Makedonya, Norveç, Filistin (Devleti), Panama, Paraguay, Filipinler, Polonya, Portekiz, Romanya, Ruanda, San Marino, Sao Tome ve Principe, Sırbistan, Seyşeller, Slovakya, Slovenya, Güney Afrika, İspanya, İsveç, İsviçre, Doğu Timor, Togo, Türkiye, Türkmenistan, Birleşik Krallık, Ukrayna, Uruguay, Özbekistan , Venezuela (Toplam: 89).

İmzalamış ancak onaylamamış devletler: Kazakistan (Toplam: 1).

AMERİKAN İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN ÖLÜM CEZASININ KALDIRILMASINA İLİŞKİN PROTOKOLÜ

Amerikan Devletleri Örgütü Genel Kurulu tarafından 1990 yılında kabul edilen Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ölüm Cezasının Kaldırılmasına İlişkin Protokolü, ölüm cezasının tamamen kaldırılmasını öngörmekle birlikte, taraf devletlerin Protokolü onaylarken veya Protokole katılırken bu yönde bir çekince koymaları halinde, ölüm cezasını savaş durumunda muhafaza etmelerine izin vermektedir. Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf olan herhangi bir devlet Protokol'e taraf olabilir.

Taraf Devletler: Arjantin, Brezilya, Şili, Kosta Rika, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, Honduras, Meksika, Nikaragua, Panama, Paraguay, Uruguay, Venezuela (Toplam: 13).

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN ÖLÜM CEZASININ KALDIRILMASINA İLİŞKİN 6 NUMARALI PROTOKOLÜ

(Avrupa) İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) 1983 yılında Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen ölüm cezasının kaldırılmasına ilişkin 6 No'lu Protokolü, barış durumunda ölüm cezasının kaldırılmasını öngörmektedir. Taraf devletler, "savaş veya olası bir savaş tehdidi durumunda" işlenen suçlar için ölüm cezasını muhafaza edebilir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf olan herhangi bir devlet Protokol'e taraf olabilir.

Taraf Devletler: Arnavutluk, Andora, Ermenistan, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Moldova, Monako, Karadağ, Hollanda, Kuzey Makedonya, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, San Marino, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Birleşik Krallık, Ukrayna (Toplam: 46).

İmzalamış ancak onaylamamış devletler: Rusya Federasyonu (Toplam: 1).

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN ÖLÜM CEZASININ HER DURUMDA KALDIRILMASINA İLİŞKİN 13 NUMARALI PROTOKOLÜ

Avrupa Konseyi tarafından 2002 yılında kabul edilen, (Avrupa) İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) ölüm cezasının her koşulda kaldırılmasına ilişkin 13 No'lu Protokolü, savaş veya olası savaş tehdidi durumu dahil olmak üzere her koşulda ölüm cezasının kaldırılmasını öngörmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf olan herhangi bir devlet Protokol'e taraf olabilir.

Taraf Devletler: Arnavutluk, Andora, Avusturya, Belçika, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Moldova, Monako, Karadağ, Hollanda, Kuzey Makedonya, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, San Marino, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Birleşik Krallık, Ukrayna (Toplam: 44).

İmzalamış ancak onaylamamış devletler: Ermenistan (Toplam: 1).

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ KÜRESEL BİR İNSAN HAKLARI HAREKETİDİR. BİR KİŞİ ADALETSİZLİĞE UĞRADIĞINDA BU HEPİMİZİ İLGİLENDİRİR.

İLETİŞİME GEÇİN

amnesty.org.tr

posta@amnesty.org.tr

+ (90) 212 361 62 17

BİZE KATILIN

bit.ly/aforgutu

twitter.com/aforgutu

instagram.com/aforgutu

ÖLÜM CEZALARI VE İNFAZLAR 2021

Uluslararası Af Örgütü'nün 2021'de tüm dünyada ölüm cezasının kullanımına ilişkin gözlemi, 2020'ye kıyasla kayıtlı infazlarda %20 ve bilinen ölüm cezalarında %39'luk bir artış olduğunu ortaya koydu. 18 ülke toplamda en az 579 kişiyi infaz etti ve 56 ülke toplamda en az 2.052 kişiye ölüm cezası verdi.

İran'da uyuşturucuya bağlı suçlara yönelik infazlardaki ani artış küresel artışta rol oynadı; ancak Suudi Arabistan, Somali, Güney Sudan ve Yemen'de de önemli artışlar kaydedildi. Binlerce kişinin infaz edildiği düşünülen Çin, Kuzey Kore ve Vietnam bu cezayı tüm yönleriyle gizlemeye devam etti. Covid-19 kısıtlamalarının gevşetilmesi, Bangladeş, Hindistan ve Pakistan dahil çeşitli ülkelerde ölüm cezalarının artmasında rol oynarken, bazı ABD eyaletleri infaz uygulamalarına yeniden başladı.

Birçok devlet, uluslararası insan hakları hukuku ve standartları çerçevesinde oluşturulan güvenceleri hiçe saydı. Bir kez daha, birçok devlet, ölüm cezasını protestoculara ve azınlıklara karşı bir baskı aracı olarak kullandı. Myanmar'da, sıkıyönetim sürecinde endişe verici oranda ölüm cezası verildi; Mısır'da, genellikle özel mahkemelerde yapılan haksız yargılamaların ardından toplu infazlar gerçekleştirildi; İran'da infaz edilenlerin büyük çoğunluğu Beluci azınlığa mensuptu.

Bununla birlikte, 2021'deki küresel infaz sayısı, tüm dünyada ölüm cezasının kaldırılmasına yönelik tarihsel eğilime paralel olarak, Uluslararası Af Örgütü tarafından en az 2010'dan bu yana kaydedilen en düşük ikinci sayı oldu. Sierra Leone, Kazakistan ve ABD'nin Virginia eyaleti ölüm cezasını kaldıran mevzuatı kabul etti. ABD'de federal infazlar için geçici bir erteleme getirildi.

Uluslararası Af Örgütü, istisnasız her durumda ölüm cezasına karşı çıkıyor.

İNDEKS: ACT 50/5418/2022
MAYIS 2022

amnesty.org.tr

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ